

TÜRK VETERİNER HEKİMLERİ BİRLİĞİ DERGİSİ

26 Nisan 2008 Dünya
Veteriner Hekimleri Günü
Kutlandı

Uluslararası Veteriner Halk Sağlığı
ve Gıda Güvenliği Kongresi
Başarılı Şekilde Gerçekleştirildi

Milli Şairimiz Mehmet Akif Ersoy
Adına Şiir Yarışması Düzenlendi

**Türk Veteriner Hekimleri Birliği
Dergisi**

Cilt: 8 Sayı:1-2 - 2008

**Türk Veteriner Hekimleri Birliği
Merkez Konseyi Adına Sahibi
Dr. Mehmet ALKAN**

Editör

Prof. Dr. Ender YARSAN

Yayın Kurulu

Prof.Dr. Oğuz SARIMEHMETOĞLU
Prof.Dr. Adnan ŞEHU
Prof.Dr. Cengiz YALÇIN
Prof.Dr. Ender YARSAN
Dr. Nahit YAZICIOĞLU

Bu Sayının Hakemleri

Prof.Dr. Halis OĞUZ
Doç.Dr. Cengiz GÖKBULUT
Doç. Dr. İdris TÜREL

Reklam Sorumlusu

Gökhan ASLİM

İdare Yeri

Mediha Eldem Sokak 73/8
Kocatepe-ANKARA

Tel: 0312-4355415

Belgegeçer: 0312-4351853
emek: merkezkonseyi@tvhb.org.tr
web sayfası: www.tvhb.org.tr

Tasarım

Fikirci Rek.Tan.Mat.Ltd. Şti.
(312) 424 12 70- 424 00 99

Baskı

Başkent Matbaacılık - (312) 431 54 90

Baskı Tarihi: 25 Temmuz 2008

ISSN: 1302-9959

Dergi üç ayda bir çıkar ve ücretsiz olarak dağıtılır. Dergimizde yayınlanacak yazılarda Yayın Kurulu değişiklikler yapabilir. Gelen yazılar yayınlansın, yayınlanmasın iade edilmez. Bu dergide yer alan yazılardaki görüşler yazarlarına aittir. Yayın hakları Türk Veteriner Hekimleri Birliği'ne aittir.

ç ı k a r k e n

Değerli Okuyucular;

Türk Veteriner Hekimleri Birliği Dergisi'nin bu sayısında da sizlerle birlikteyiz. Dergimiz yine zengin bir içerikle geçtiğimiz altı aylık döneme ilişkin haberler, konsey faaliyetleri, bilimsel makaleler, güncel konular ile basından bölümlerinden oluşacak şekilde hazırlandı.

Halk sağlığı ve gıda güvenliği noktasında veteriner hekimlerin sorumluluklarının ve görev alanlarının değerlendirildiği "Veteriner Halk Sağlığı ve Gıda Güvenliği Kongresi" Nisan ayı içerisinde başarılı bir şekilde gerçekleştirildi. Kongre'de beşeri yada veteriner hekimliği ayrımı yapılmaksızın **Tek Sağlık** kavramı özellikle vurgulandı. Uluslararası nitelikte katılım sağlanan Kongre ile ilgili değerlendirmeler **Konsey Faaliyetleri** kısmında sunuldu. Türk Veteriner Hekimleri Birliği tarafından Mehmet Akif Ersoy adına bir şiir yarışması düzenlendi. Oluşturulan seçici kurul tarafından değerlendirme yapıldı. Yarışma sonunda dereceye girenlere Mart ayı içerisinde düzenlenen bir törenle ödülleri verildi. 26 Nisan 2008 "Dünya Veteriner Hekimleri Günü" olarak kutlandı. Türk Veteriner Hekimleri Birliği tarafından Anıtkabir'de başlayan programla kutlamalar yapıldı. Bu kapsamda TVHB tarafından Bilim, Hizmet ve Onur Ödülleri de sahiplerine takdim edildi.

Kamuda çalışan meslektaşlarımızın durumlarının iyileştirilmesine yönelik Özlük Haklarıyla ilgili bir dizi Eylem yapılması konusunda geçtiğimiz süreçte ve farklı ortamlarda kararlar alınmıştı. Bu doğrultuda olacak şekilde TVHB öncülüğünde yapılan faaliyetlere ilişkin değerlendirmeler de Konsey Faaliyetleri kısmında sunuldu.

Görüş Kısmında A.Ü.Veteriner Fakültesi Öğretim Üyesi Prof.Dr.Cengiz Yalçın tarafından hazırlanan Nasıl bir hayvancılık politikası? Başlıklı makale sunuldu. Ülkeyimizin önemli bir sağlık sorunu olarak güncelliğini koruyan Kırım Kongo Kanamalı Ateşi hastalığı ile ilgili yaklaşımlar ve Gıdalardaki Katkı Maddelerinin toksikolojik yönden incelenmesi konuları ise **Güncel** Kısmında ifade edildi.

Bilimsel makaleler kısmında dört farklı konu ele alındı. "Veteriner İlaçlarında Biyoeşdeğerlik", "Pestisid Maruziyetinin Biyolojik Materyallerde İzlenme Yöntemleri", "Akrep-Örümcek Sokmaları ve Mücadele Yöntemleri" ile "Türk Veteriner Hekimleri Birliği: Tarihten Notlar".

Dergimizin bu sayısının da sizlerin beğenisine mazhar olacağını ümit eder; emeği geçen ve katkı sağlayanlara teşekkür ederiz.

Gelecek sayıda buluşmak üzere...

Yayın Kurulu

TAIEX Toplantısı

9

TVHB Mehmet Akif Ersoy Ödül Töreni

26

Uluslararası Veteriner Halk Sağlığı ve Gıda Güvenliği Kongresi Gerçekleştirildi

29

Dünya Veteriner Hekimleri Günü Kutlandı

34

Gündem

Güzel ve Yalnız Mesleğim	6
Dr. Mehmet ALKAN	

Haberler

Tarım Bakanlığıyla Görüşme	9
TAIEX Toplantısı	9
Ordu, Zonguldak ve Kastamonu Veteriner Hekimleri Odaları Kuruldu	9
Emek Platformu Başkanlar Kurulu Toplantısı	10
Akredite Veteriner Hekimlik Uygulaması Yürürlükten Kaldırıldı	11
Müsteşar Vedat Mirmahmutoğulları ile Görüşme	11
Sağlık Personelinin Tam Gün Çalışması ve Sağlıklı İlgili Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması	14
OIE 76. Genel Kurul Toplantısı	16
Kamuda Çalışan Veteriner Hekimlerin Özlük Hakları	17
Veteriner Hekimlerin Özlük Hakları Konusunda Tarım ve Köyişleri Bakanı Ziyaret Edildi	18
Yönetmelik Değişikliği Talebi	19
Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hizmetlerinin Düzenlenmesine Dair Yönetmelik	21
Veteriner Hizmetleri, Gıda ve Yem Kanunu Tasarısı Konusunda Bilgilendirme Ziyareti	22
2014 WVA Kongre Çalışmaları	24

Konsey Faaliyetleri

TVHB Mehmet Akif Ersoy Ödül Töreni	26
Uluslararası Veteriner Halk Sağlığı ve Gıda Güvenliği Kongresi Başarıyla Gerçekleştirildi	29
26 Nisan 2008 Dünya Veteriner Hekimleri Günü Kutlandı	34
Eylemlerle İlgili Toplantı Kararları	39

Basından

Halkımızın Sağlığı Kenelerin İnsafına Terkedildi	51
--	----

Görüş

Nasıl Bir Hayvancılık Politikası?	55
Prof. Dr. Cengiz YALÇIN	

Güncel

Gıda Katkı Maddelerinin Toksikolojik Yönden İncelemesi	60
Hüsamettin EKİCİ, Mustafa YİPEL,	
Pınar PORTAKAL, Ender YARSAN	
Kırım Kongo'da Çözüme Giderken Bilinmesi ve Yapılması Gerekenler	67
Prof. Dr. Zafer KARAER	

Bilimsel Makaleler

Veteriner İlaçlarında Biyoeşdeğerlik	71
Levent ALTINTAŞ, Dinç EŞSİZ	
Pestisid Maruziyetinin Biyolojik Materyallerde İzlenme Yöntemleri	78
Dilek GÜVENÇ, Abdurrahman AKSOY	
Akrep-Örümcek Sokmaları ve Mücadele Yöntemleri	87
Harun ALP	
Türk Veteriner Hekimleri Birliği: Tarihten Notlar	94
Berfin MELİKOĞLU, Asuman KIZILTEPE	

Rahmetle Anıyoruz

Suyun Sırrını Taşıyan Adam: Cengiz Aytmatov	102
---	-----

Eylemlerle İlgili Toplantı Kararları **39**

Halkımızın Sağlığı Kenelerin İnsafına Terkedildi **51**

Nasıl Bir Hayvancılık Politikası? **55**

Suyun Sırrını Taşıyan Adam: Cengiz Aytmatov **102**

Güzel ve Yalnız Mesleğim

Değerli Meslektaşlarım,

Hepimizin de gözlemlediği gibi Ulus olarak zor günlerden geçiyoruz. Ümidimiz sağlıklı ve aydınlık yarınlar bir an önce ulaşabilmek. Bizim meslek olarak sorunlarımız maalesef eksilmek bir yana artarak devam ediyor. Üstümüzdeki haksız ve adaletsiz uygulamalara karşı verdiğimiz uğraşlar tüm enerjimizi sömürdüğü gibi tatmin edici bir sonuç elde edemeyişimiz moralimizi ve motivasyonumuzu bozuyor. Birde emek sarf edip bir sonuç alamamanın hüsrânını yaşıyoruz. Ödüllü Yönetmenimiz Nuri Bilge Ceylan'ın "Güzel ve Yalnız Ülkem" sözünü bizde "Güzel ve Yalnız Mesleğim" diye kendimize uygularsak herhalde yanlış yapmış olmayız.

Tüm meslektaşlarımızın da yakından takip ettiği gibi 11 – 13 Nisan 2008 tarihinde gerçekten çok önemli bir misyonu olan "Uluslararası Veteriner Halk Sağlığı ve Gıda Güvenliği Kongresi" yaptık. Oldukça başarılı geçti ve olumlu tepkiler aldı Kongredeki tüm tebliğler kitap haline getirilerek meslektaşlarımıza ulaştırılacaktır. Sayın Bakanımızda Kongreye katıldı Özlük Hakları ile ilgili olumlu konuşmalar yaptı.

Yine Dünya Veteriner Hekimleri Günü münasebetiyle 24 Nisan günü TBMM'de Veteriner Hekim parlamenterlerin yapmış olduğu gündem dışı konuşmalara karşı vermiş olduğu cevapta mevcut uygulamadaki adaletsiz maaş durumunu kabul ettiğini ve en kısa zamanda düzeltereklerini ifade ettiler.

Yine meslek örgütü temsilcilerinin 22 Mayıs'ta kendisine yapmış olduğu ziyarette ise kısa vadede bu sorunu aşamayacaklarını ifade etmiştir. Bu cevap gerçekten orada bulunan tüm meslektaşlarımız

Dr. Mehmet ALKAN

üzerinde çok etkisi yaratmıştır. Bu gelişmeler üzerine tüm meslek örgütleri ve oda başkanları ile 21 Haziran'da yapılan toplantıda eylem kararı alınmış, hangi eylem çeşidinin hangi tarihlerde, hangi usullerde yapılacağı tüm teşkilata tamim edilmiş uygulamaya konulmuştur. Ümid ederim tatmin edici bir sonuç alırız. Şimdilik ilk tepkiler olumlu görünüyor.

Tüm meslektaşlarım şundan emin olsunlar ki sonuç ne olursa olsun mücadelemiz devam edecektir. Bunun yanında mesleki aktivitelerimiz her seviyede her zeminde planlandığı şekilde uygulamaya konulacaktır. Bunlar şu şekilde sıralayabiliriz. Dünya Veteriner Hekimleri Birliği'nin 2014 yılında ülkemizde yapılabilmesi için gerekli müracaatlar yapılmış ve lobi faaliyetleri tüm hızıyla sürmektedir. Dünyanın her yerinden 7 ila 10 bin veteriner hekimin katılması planlanan kongrenin İstanbul'da 2014 yılında yapılması büyük oranda kabul görmüştür. Dünya Veteriner Hekimleri Birliği nezdinde son yıllardaki atalet nedeniyle ismi bile unutulmuş Birliğimizin böyle bir kongreyi ülkemizde yapabilecek seviyeye gelmesi elbetteki hem ülkemiz hem de mesleğimiz açısından sevindiricidir.

Bu arada FVE (Avrupa Veteriner Hekimleri Federasyonu) ile ilişkilerimizin seviyesini göstermesi bakımından masraflarının tamamen TAİEX tarafından karşılanan tüm Avrupa Ülkelerinden 150 bilim insanının katılacağı Kuduz

toplantısının Birliğimize verilmiş olması bizleri ayrıca sevindirmiştir. Aralık ayının ilk haftasında (4 -5 Aralık) Antalya'da yapılacak Kongre 2 gün sürecek Ülkemizden de 30 kadar bilim insanı bu toplantıya katılacaktır.

Yine Sağlık Bakanlığı, Refik Saydam Hıfzısıhha Enstitüsü ve EK-MUD düzenlemeyi düşündükleri "II. Zoonotik Hastalıklar Sempozyumu – Kene Kaynaklı Hastalıkları" Sempozyumunu bizimle birlikte yapmayı düşünmüşlerdir. Bizimde katılımımızla bu sempozyum 27 – 28 Kasım 2008 tarihinde TOBB Konferans Salonunda yapılacak, sempozyumun ağırlıklı konusu KKKA hastalığı olacaktır.

Değerli meslektaşlarım hepinizin bildiği gibi 2 yılda bir yapılan Türk Veteriner Hekimleri Birliği'nin 43. Genel Kurulu bu yıl Kasım ayında Ankara'da gerçekleştirilecektir.

Meslek örgütü temsilcilerinin 22 Mayıs'ta Sayın Bakanla yapmış olduğu ziyarette kısa vadede veteriner hekimlerin adaletsiz maaş ve özlük hakları sorununu kısa zamanda aşamayacaklarını ifade etmiştir. Bu cevap gerçekten orada bulunan tüm meslektaşlarımız üzerinde şok etkisi yaratmıştır. Bu gelişmeler üzerine tüm meslek örgütleri ve oda başkanları ile 21 Haziran'da yapılan toplantıda eylem kararı alınmış, hangi eylem çeşidinin hangi tarihlerde, hangi usullerde yapılacağı tüm teşkilata tamim edilmiş uygulamaya konulmuştur. Ümid ederim tatmin edici bir sonuç alırız.

Eylül ayında Bölge odalarının yapacakları Kongrelere tüm meslektaşlarımızın ilgi göstermesi, liyakatlı ve temsil yeteneği olan arkadaşlarımızın yönetimlere getirilmesi en büyük dileğimizdir.

Bizim Bölge odalarımız ne kadar güçlü ve yönetimleri ne kadar birikimli olursa Merkez Konseyi'nde işler o kadar kolaylaşacak, en azından itici güç olacaklardır.

Gelecek günlerin daha aydınlık daha huzurlu olması dileğiyle hepinize saygılar sunarım.

Dr. Mehmet ALKAN
Merkez Konseyi Başkanı

Tarım ve Köyişleri Bakanı'yla Görüşme

Türk Veteriner Hekimleri Birliği Merkez Konseyi Başkanı Dr. Mehmet ALKAN, 8 Şubat 2008 tarihinde, Tarım ve Köyişleri Bakanı, Sn. Dr. M. Mehdi EKER ile Mesleğimizin Sorunlarını Görüştü;

1-) Üzerinde çalışma yapılan, Veteriner Hizmetleri, Gıda ve Yem Kanunu ile Bakanlığın yeniden yapılması ile ilgili kanun için taviz verilmeyeceğini, ülke şartlarının gereklerine uygun çıkarılması için gayret sarf edeceklerini,

2-) Kamuda çalışan meslektaşlarımızın özlük hakları ile düzenleme konusunda, Maliye Bakanından söz aldığını,

3-) Suni tohumlama desteklerinin kaldırılacağını, bunun yerine, belirlenen kriterlere uygun çiftliklere, hayvan başına destek verileceğini,

4-) Kendisine sunduğumuz, Veteriner Hekim Uzmanlık Yönetmeliğini, inceleyip, işleme koyacağını,

5-) Dünya Veteriner Hekimleri Birliği 2014 Kongresinin, ülkemizde yapılabilmesi için gerekli desteği vereceğini belirtmişlerdir.

Tüm meslektaşlarımızın bilgisine sunulur.

TAIEX Toplantısı

18 Mart 2008 tarihinde Zagreb'te FVE'nin de katılımıyla Veteriner ilaçlarıyla ilgili son mevzuatların değerlendirildiği bir Workshop gerçekleştirildi. Veteriner ilaçlarında mevzuata ilişkin ayrıntılı bilgi sunulması yanında özellikle bu sahada Farmakovijilans kavramı ve uygulamaları konusunda ayrıntılı değerlendirmeler yapıldı. Aynı şekilde atlarda ilaç kullanımı konusunda da bilgi sunuldu.

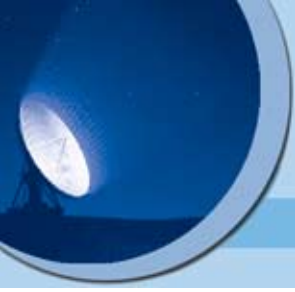
Bir günlük planlanan toplantıya çoğunluğu Hırvatistan'dan olacak şekilde aday ülkelerden yaklaşık 80 kadar katılımcı iştirak etti. Toplantıya Merkez Konseyi adına Prof.Dr.Ender YARSAN ve Erhan BİLGE katıldılar.

Ordu, Zonguldak ve Kahramanmaraş Veteriner Hekimleri Odaları Kuruldu

Türk Veteriner Hekimleri Birliği Merkez Konseyi tarafından daha önceden yapılan müracaatlar doğrultusunda Ordu, Zonguldak ve Kahramanmaraş veteriner hekim odaları kurulması kabul edilmiş ve bu çalışmaları yürütmek üzere aşağıda belirtilen kişiler görevlendirilmiştir.

Ordu	Zonguldak	Kahramanmaraş
Taner Canbulut	Önder Alkan	Eray Şenay
Günay Karaağaç	İrfan Soysal	Galip Seçkiner
İdris İnan	Cemalettin Çataklı	Fatih Kiraz
Recai Vural	Erdem Sancar	Bünyamin Tırpan
Aydiner Kocabaş	Mustafa Demirel	Akif Aba

Emek Platformu Başkanlar Kurulu Toplantısı

Türk Veteriner Hekimleri Birliği'nin de yer aldığı Emek Platformu Başkanlar Platformu; bu platformu oluşturan tüm kuruluşların katılımıyla çeşitli tarihlerde toplanmış, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Yasa Tasarısına ilişkin değerlendirmeler yapmış ve tasarıya karşı geliştirilecek tavrı belirlemiştir.

Emek Platformu Başkanlar Kurulu; Yasa Tasarısı'nın çalışanlar, emekliler, dul ve yetimler için hak kayıplarına neden olduğu tespitini yapmış, emeklilik ve sağlık alanında köklü değişiklikler yapan ve kazanılmış hakları geriye götüren ta-

sarıyı sosyal devlet ilkesine aykırı olarak değerlendirmiştir.

Emek Platformu Başkanlar Kurulu, Hükümetin Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Yasa Tasarısı ile ilgili olarak örgütlerimizin görüş ve önerilerini dikkate almadığı ve tasarının çalışanların koşulları ve ülke gerçekleri ile örtüşmediği sonucuna varmıştır.

Emek Platformu Başkanlar Kurulu, bu tasarının yasalasmaması gerektiği kararına vararak tasarıya karşı ortak eylem kararı almıştır.

Muhsin Yazıcıoğlu'na Teşekkür

Sayın Genel Başkanım,

Bütçe görüşmeleri sırasında Tarım ve Köyşleri Bakanı'na vermiş olduğunuz yazılı soru önergesi ve aldığınız cevaplar TBMM 7/963 Esas No ile elimize geçmiş bulunmaktadır. Kamuda çalışan meslektaşlarımızın özlük hakları konusunda göstermiş olduğunuz çabalar tüm meslek camiamız tarafından takdir ve minnetle karşılanmıştır. Türk Veteriner Hekimleri Birliği Merkez Konseyi olarak bizler de size teşekkür ediyor, çalışmalarınızda başarılar diliyoruz. Saygılarımızla.

Dr. Mehmet ALKAN

Merkez Konseyi Başkanı

TVHB Vakfı'nda Nöbet Değişimi

Türk Veteriner Hekimleri Birliği Vakfı Mütevelli Heyetinin 27 Ekim 2007 tarihinde yapmış olduğu Olağanüstü Toplantıda yeni Yönetim Kurulu seçilmiştir. Yeni Yönetim Kurulu şu şekilde oluşturulmuştur.

Başkan : Abdullah Halis BAYTAZ

Başkan Vekili: Dr. Tahir GONCAGÜL

Genel Sekreter : Selahattin ŞEN

Muhasip : Mehmet Ali KUMRU

Üye : Sebahattin ÖZMEN

Üye : Ahmet ACAR

Bir Meslektaşımızdan Merkez Konseyine Gelen Mesaj

Adı Soyadı: Fatma Olukçuoğlu

Konu: Teşekkür

Akredite veteriner hekim olarak bizler için yaptığınız girişimler başarıyla sonuçlandı ve 1 haziranda görevlerimize tekrar dönüyoruz. Biz veteriner hekimleri yalnız bırakmadığınız için çok teşekkür ederim. Saygılarımla...

Halk Sağlığı ve Hayvan Sağlığı Açısından Büyük Önem Taşıyan Akredite Veteriner Hekimlik Uygulaması Yürürlükten Kaldırıldı

Bilindiği gibi, 2005 / 8503 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 2005-2010 yıllarını kapsayan 6 yıl süre ile uygulanacak, Hayvancılık Desteklemeleri belirlenerek 21/02/2005 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

Bu Bakanlar Kurulu Kararının 2. Maddesinin (j) fıkrası “ **Bakanlıkça yapılacak sözleşme kapsamında, hayvansal orijinli gıda kontrolünde, etkinliğin sağlanması, hayvan hastalıkları ile mücadele, mezbaha ve denetim hizmetlerinin iyileştirilmesi amacı ile Bakanlığın belirlediği bölge ve işletmelerde veteriner hekim çalıştırılması için destekleme yapılır.**” hükmüne amirdir.

Ancak, 15/4/2008 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan ve 2005/8503 sayılı Bakanlar Kurulu Kararını yürürlükten kaldıran 2008/13489 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile bu hüküm yürürlükten kaldırılmıştır.

Gıda kaynaklı riskin % 90’ı hayvansal kökenli gıdalar-dan kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, bu gıdaların etkin bir şekilde kontrol ve denetiminin yapılması sağlanmak zorun-dadır. Ücretini işletmeden alan veteriner hekimin yeterli dü-zeyde etkin kontrol ve denetim yapması mümkün değildir. Bu nedenle, AB’ de de olduğu gibi, et üretiminin yapıldığı mezbahalarda sürekli resmi veteriner hekim denetiminin sağlanması gerekir.

Mezbahalarda resmi veteriner hekim denetimi, 657 Sa-yılı Devlet Memurları Kanunu hükümlerinin izin vermemesi, bunun yanında, resmi veteriner hekim sayısının azlığı gibi sebeplerle gerçekleştirilememektedir.

2005/8503 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile getirilen bu uygulama, bu konudaki büyük bir eksikliği gidermiştir. HAC-

CP ve bu alanda uygulanan kanunlarla ilgili olarak hizmet içi eğitim almış Akredite veteriner hekimler, Bakanlık adına bu kontrol ve denetimleri yürüterek, daha etkin bir kontrol ve denetim sağlanmıştır. Bu uygulama halk sağlığı, hayvan sağlığı ve düzenli bir kayıt takibi açısından çok olumlu geliş-melere neden olmuştur.

AB ye uyum amacı ile hazırlanan “Veteriner Hizmetleri, Gıda ve Yem Kanunu Tasarısında” da benzer uygulamalar yer almaktadır. Bu nedenle, bu uygulamanın yeni tasarı yürürlüğe girinceye kadar devam etmesine, halk sağlığı ve hayvan sağlığı açısından ihtiyaç vardır.

Bunun yanında, 2010 yılına kadar devam etmek üzere çıkartılan 2005/8503 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına istina-den sözleşme yaparak göreve başlayan ve 2008 yılı için de sözleşmelerini yenileyen 92 veteriner hekim hiçbir gerekçe gösterilmeden sözleşme hükümlerine uyulmadan sözleş-melerinin fesih edilmesi, veteriner hekimleri zor durumda bıraktığı gibi 01/01/2008 tarihinden geçerli olan Bakanlar Kurulu Kararı hukuki yönden Bakanlığa da sorumluluklar getirmektedir.

Halk Sağlığı ve Hayvan Sağlığı açısından bu kadar önemli bir uygulamanın genişletilerek devam ettirilmesi ge-rekirken, yürürlükten kaldırılması büyük bir talihsizliktir. Bu tür uygulamaların oldu bitti şeklinde tartışılmadan, düşünülmeden karara bağlanması kabul edilemez bir uygulamadır.

Türk Veteriner Hekimleri Birliği olarak, Bakanlık nezdin-de ve hukuki alanda olayın takipçisi olacağımızı meslektaş-larımıza saygı ile duyuruyoruz.

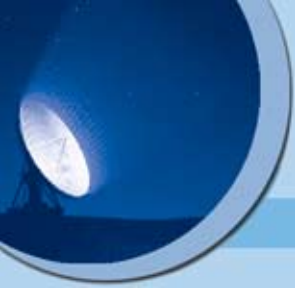
Müsteşar Vedat Mirmahmutoğulları ile Görüşme

Merkez Konseyi Başkanı Dr. Mehmet ALKAN Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Müsteşarı Sayın Vedat MİRMAH-MUTOĞULLARI ile Akredite Veteriner Hekimlerin So-runlarının Çözümü için görüştü.

Merkez Konseyi Başkanımız Dr. Mehmet ALKAN’ın Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Müsteşarı Sayın Vedat MİR-MAHMUTOĞULLARI ile yaptığı görüşmede, Sayın Müste-şar, mezbahalarda kontrol ve denetimin etkinliğini arttırmak

amacıyla uygulanan Akredite Veteriner Hekimlik uygulama-sının devam ettirilebilmesi için ek bir Bakanlar Kurulu Ka-rarı çıkartarak bu sorunu çözmek için çalışma yaptıklarını belirtmiştir.

Halk sağlığı ve hayvan sağlığı açısından büyük önem taşıyan bu uygulamanın çözümleneceğini umuyor, gelişme-lerin takipçisi olacağımızı tüm meslektaşlarımıza önemle duyuruyoruz.

Akredite Veteriner Hekimler Yeniden Görevlerine Döndü

Bakanlık adına kontrol ve denetim görevi yürütmek üzere, mezbahalarda veteriner hekim görevlendirilmesine imkan sağlayan, Akredite Veteriner Hekim uygulaması, 21.02. 2005 tarih ve 2005/8503 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile uygulamaya konmuştu.

Ancak, 31.3.2008 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile de uygulamadan kaldırılmıştır. Hayvansal gıdaların, Halk Sağlığı açısından taşıdıkları risk nedeniyle, Akredite veteriner hekim uygulamasının geliştirilerek devam etmesi gerekirken, uygulamadan kaldırılması çok yanlış bir uygulama olmuştur..

Bu nedenle, Türk Veteriner Hekimleri Birliği olarak, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı nezdinde gerekli girişimlerde bulunulmuştur. Konunun halk sağlığı açısından önemi belirtilerek uygulamanın devam ettirilmesi için gerekli düzenlemenin yapılması istenmiştir.

Bu girişimlerimiz sonrası, 16.05.2008 tarihinde yeniden çıkartılan Bakanlar Kurulu Kararı ile Akredite Veteriner Hekimlik uygulamalarının devam etmesi yönünde karar düzeltilmiştir.

Bunun sonucu, 1 Haziran 2008 tarihi itibarı ile Akredite Veteriner Hekimler görevlerine yeniden başlamışlardır.

Belediyelerde Çalışan Veteriner Hekimlerle İlgili İçişleri Bakanlığına Gönderilen Yazı

T.C.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü

5393 Sayılı Belediye Kanunu ve 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, belediyelere, halk sağlığı açısından büyük sorumluluklar yüklemektedir. Bu sorumlulukların büyük bir bölümü, veteriner hekimler tarafından yürütülen görevlerle ilgilidir.

Belediyelerin bir kısmında veteriner hekim kadrosu bulunmamaktadır. Bir kısmında ise, bu görevler, açıktan görevlendirilen veteriner hekimler tarafından vekalet yoluyla yürütülmektedir.

Veteriner hekim kadrosu bulunmayan belediyeler, halk sağlığı açısından, kanunlarla kendilerine verilen görev ve sorumlulukları yerine getirememektedirler. Bunun yanında, hizmetin sürekliliği ile ilgili güvenceden yoksun veteriner hekimler tarafından, vekaletle yürütülen veteri-

ner hekimlik hizmetlerinin de sağlıklı bir şekilde yürütülmesi mümkün değildir.

Veteriner hekim kadrosu bulunmayan belediyelere kadro tahsisi ve vekaleten görev yürüten veteriner hekimlerin bu görevlere asaleten atanmaları, halk sağlığı ile hayvan sağlığının korunması ve vekaleten görev yürüten veteriner hekimlerin mağduriyetlerinin giderilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Bu nedenle, bu konuda gerekli düzenlemelerin yapılması hususunda gereğini arz ederim.

Dr. Mehmet ALKAN

Türk Veteriner Hekimleri Birliği

Merkez Konseyi Başkanı

Dağıtım

İçişleri, Maliye ve Tarım ve Köyişleri Bakanlıkları

Sağlık Çalışanlarının Özlük Haklarının Düzenlenmesine İlişkin Kanun Teklifi

Burdur Milletvekili ve meslektaşımız Sn. Ramazan Kerim ÖZKAN' ın TBMM Başkanlığına sunduğu Veteriner Sağlık Çalışanlarının Özlük Haklarının düzenlenmesine ilişkin kanun teklifi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

657 Sayılı Devlet Memurları Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifim gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur. Gereğini arz ederim. Saygılarımla.

Ramazan Kerim ÖZKAN
Burdur Milletvekili

GENEL GEREKÇE

21.03.2006 tarih ve 5473 sayılı Değişik Adlar Altında İlave Ödemesi Bulunmayan Memurlara Ve Sözleşmeli Personele Ek Ödeme Yapılması İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile birçok kamu çalışanının özlük haklarında iyileştirme yapılırken Sağlık Hizmetleri sınıfı personeli bu haklardan mahrum bırakılmıştır.

Birçok meslek elemanına değişik adlar altında ek ödemeler yapılmasından dolayı Sağlık hizmetleri sınıfında yer alan Veteriner Hekim, Veteriner Sağlık Teknikeri, Veteriner Sağlık Teknisyeni ve Laborantların özlük hakları emsal mesleklerin gerisinde kalmış ve bu çalışanlar mağdur edilmişlerdir. Bakanlar Kurulu özel hizmet tazminatları puanlarını artırmak için çalışma yapmışsa da puanların üst sınırı kanunla belirlendiğinden özel hizmet puanlarının artırılması mümkün olmamıştır. Bu düzenleme ile hayvan sağlığı ve ıslahında büyük hizmetleri bulunan sağlık hizmetleri sınıfındaki çalışanların özlük haklarında iyileştirme yapılmasının yolu açılacaktır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununun 152. Maddesinde değişiklik yapılarak Sağlık Hizmetleri Sınıfında yer alan personelin özlük haklarının iyileştirilmesinin yolu açılacaktır.

MADDE 2- Bu madde yürürlük maddesidir.

MADDE 3- Bu madde yürütme maddesidir.

657 SAYILI DEVLET MEMURLARI KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1 - 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununun Zam ve Tazminatlar başlıklı 152. Maddesinin II- Tazminatlar, A ÖZEL HİZMET TAZMİNATI, b) Sağlık Hizmetleri Sınıfına Dahil Kadrolarda Görev Yapanlardan; bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

b) Sağlık Hizmetleri Sınıfına dahil kadrolarda görev yapanlardan;

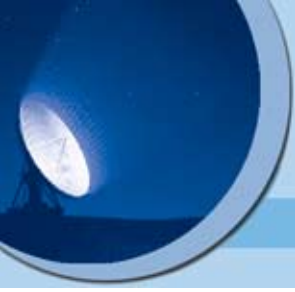
1. Klinik Şefi, Klinik Şef Yardımcısı, Başasistanlık görevini yapanlar ile Uzman Tabipler için% 250' sine,
2. Diğer dört yıl ve daha fazla süreli yükseköğrenim veren okul mezunları için % 210' una,
3. Dört yıldan aşağı yükseköğrenim veren okul mezunları için % 150' sine,
4. Lise dengi mesleki öğrenim veren okul mezunları için % 120' sine,
5. Ortaokul dengi mesleki öğrenim veren okul mezunları için % 90' ına

Ancak, Sağlık Hizmetleri Sınıfına ait kadrolarda görevli olup da, bu görevleri ile ilgili olmayan bir üst öğrenimi bitirenler için yeni öğrenim durumlarına ait tazminat oranları esas alınır.

Sağlık Hizmetleri Sınıfına dahil kadrolarda bulunan personelden; kalkınmada öncelikli yörelere sürekli görevle atanarlara bu yörelerde fiilen çalıştıkları sürece uzman tabipler için 110, diğerleri için 100 puana kadar, diğer yörelerden Bakanlar Kurulunca belirlenecek köy ve diğer yerleşim birimlerine sürekli görevle atanarlara ise 30 puana kadar ilave ödeme yapılabilir.

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Kanun hükümlerinin Bakanlar Kurulu yürütür.

Sağlık Personelinin Tam Gün Çalışması ve Sağlıkla İlgili Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması

Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanarak, ilgili meslek kuruluşlarına görüşe gönderilen **“Sağlık Personelinin Tam Gün Çalışmasına ve Sağlıkla ilgili Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı Taslağı”** sağlık personelinin özlük haklarının iyileştirilmesi ile ilgili olarak bazı kanunlarda değişiklikler öngörmektedir. Bu değişikliklerin büyük bir çoğunluğu, Tam Gün Yasası ve döner sermaye-den yapılacak ek ödemeleri kapsamaktadır.

Ancak, tasarının 9 uncu maddesi, 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede değişiklik öngörmektedir. Bu değişiklikte, aşağıda belirtilen maddeye uzman tabip, tabip, diş hekimi, eczacıların eklenmesi ile bu meslek grubunda çalışanların da görev tazminatı almaları sağlanmaktadır.

C) (Ek : 4/7/2001 - KHK-631/11 md.) (A) bendi kapsama giren ve temsil tazminatı almayan personelden,

1 - 7.000'den daha düşük göstergeler üzerinden makam veya yüksek hakimlik tazminatı öngörülen kadrolara atanmış olanlara, 15.000 gösterge rakamını geçmemek üzere Bakanlar Kurulunca tespit edilecek gösterge rakamlarının memur aylıklarına uygulanan katsayı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda görev tazminatı ödenir.

Bu değişiklikte, sağlık sınıfında yer alan veteriner hekimlerin kapsam dışı bırakılmaları çok büyük bir haksızlıktır. Veteriner hekimler, teknik personele yapılan iyileştirmelerden yararlanamazlar, sağlık sınıfında yer aldıkları için, sağlık sınıfına yapılan iyileştirmelerde kapsam dışında bırakılırlar, bunun sonucu emsal meslekler içinde en düşük ücret alan, hatta lise dengi okul mezunları seviyesinde ücret alır duruma gelmiştir.

Bu haksız uygulamanın önüne geçilmesi için Sağlık Bakanlığına ve Tarım ve Köyşleri Bakanlığına birer yazı yazılarak bu haksızlığın giderilmesi istenmiştir. Bunun yanında, özlük hakları ile ilgili olarak oluşturulan komisyon, Tarım ve Köyşleri Bakanı Sayın Dr. M. Mehdi Eker' den görüşme için

randevu talep etmiştir. Görüşme gerçekleştiğinde bu konunun daha detaylı bir şekilde gündeme getirilme fırsatı olacaktır.

Bu olayın takipçisi olacağımızı kamuoyuna saygıyla duyururuz.

T.C

SAĞLIK BAKANLIĞINA

İlgi :28 / Nisan / 2008 tarih ve 7997 sayılı yazı

Kamuda çalışan hekimlerin ve sağlık personelinin özlük haklarında iyileştirmeler yapmak amacı ile Bakanlıklarınca **“Sağlık Personelinin Tam Gün Çalışmasına ve Sağlıkla İlgili Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı Taslağı”** hazırlanmıştır.

Bilindiği gibi, Tam Gün Çalışma Yasası, hayvan sağlığı hizmetlerini ve veteriner hekimleri kapsamamaktadır. Ancak, Taslağın 9 uncu maddesi, 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede değişiklik yaparak, uzman tabip, tabip, diş hekimi ve eczacıların da görev tazminatı almalarına imkan sağlamaktadır. Tam Gün Çalışma Yasası kapsamında olmayan bu değişiklikte, sağlık sınıfı içerisinde yer alan veteriner hekimlerin yer almaması, büyük bir haksız uygulamaya neden olacaktır.

Bu nedenle, halk sağlığı ve hayvan sağlığı açısından önemli görevler üstlenmiş ve sağlık sınıfı içerisinde yer alan veteriner hekimlerin de bu madde değişikliği kapsamına alınması hususunda gereğini arz ederim.

Dr. Mehmet ALKAN

Türk Veteriner Hekimleri Birliği
Merkez Konseyi Başkanı

Sayın Dr. Mehmet Mehdi EKER

Tarım ve Köyşeri Bakanı

Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanarak görüşe açılan **“Sağlık Personelinin Tam Gün Çalışmasına ve Sağlıkla İlgili Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Taslağı”** sağlık personelinin özlük haklarının iyileştirilmesine yönelik bazı değişiklikler içermektedir.

Bilindiği gibi, Tam Gün Çalışma Yasasında, hayvan sağlığı hizmetleri ve veteriner hekimler yasa kapsamı dışında tutulmuştur. Bunun yanında, bu güne kadar 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununda yapılan değişikliklerle teknik personelin özlük haklarında iyileştirmeler yapılmış, ancak, sağlık sınıfında yer alan veteriner hekimler bu iyileştirmelerden de yararlanamamıştır. Bunun sonucu, veteriner hekimler emsal meslek mensuplarına göre en düşük ücret alan meslek haline gelmiştir.

Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan Kanun Taslağı-

nın 9 uncu Maddesi, 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede değişiklik öngörmekte olup, uzman tabip, tabip, diş hekimi ve eczacılar için görev tazminatı öngörmektedir. Tam Gün Çalışma Yasası kapsamında olmayan bu değişiklikte, Sağlık sınıfında yer alan veteriner hekimlerin kapsam dışında bırakılması büyük bir haksız uygulamaya neden olacaktır. Bu nedenle, bu madde değişikliğinde veteriner hekimlerinde kesinlikle yer alması gerekir.

Çok zor şartlarda görev yapan, ancak, özlük hakları ile ilgili olarak mağdur edilmiş olan veteriner hekimlerin, mağduriyetlerinin giderilmesi için, Sağlık Bakanlığı nezdinde gerekli girişimlerde bulunularak, veteriner hekimlerin de bu madde kapsamına alınması hususunda gereğini arz ederim.

Dr. Mehmet ALKAN

Türk Veteriner Hekimleri Birliği

Merkez Konseyi Başkanı

POS Cihazları Kullanımı Hakkında

30.05.2008 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan Maliye Bakanlığının 382 Sıra Nolu Tebliğin 5. maddesinde, Hekimler için 01 / 6 /2008 tarihinde başlayacak olan POS cihazı kullanma zorunluluğunun, 01 / 9 / 2008 tarihine kadar ertelendiği belirtilmektedir.

30 Mayıs 2008 Cuma Resmi Gazete Sayı: 26897

Maliye Bakanlığından:

Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği

(Sıra No: 26897

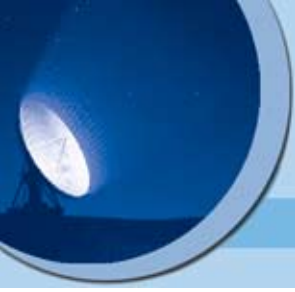
5 – Serbest Meslek Faaliyetinde Bulunan Hekimler (Diş Hekimleri ile Veteriner Hekimler Dahil) Tarafından Kullanılacak Kredi Kartı Okuyucularını Bulundurma ve Kullanma Mecburiyetinin Başlama Tarihi

379 sıra numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinde2, serbest meslek faaliyeti icra eden hekimlerin (diş hekimleri ile veteriner hekimler dahil), iş yerlerinde anılan Tebliğde belirtilen özellikleri haiz kredi kartı okuyucuları

(POS) bulundurmaları ve kredi kartı ile yapılan ödemelerde bu cihazları kullanmaları zorunluluğu getirilmiş ve bu cihazlarla düzenlenecek POS fişlerinin, anılan mükelleflerce yürütülen serbest meslek faaliyetlerinde Vergi Usul Kanunu uyarınca düzenlenmiş “serbest meslek makbuzu” olarak kabul edilmesinin uygun görüldüğü ve bu uygulamanın 1/6/2008 tarihinden itibaren başlayacağı açıklanmıştır.

Ancak, öngörülen sistemin yeni bir uygulama olması, güvenli ve amaca uygun bir şekilde kullanılmasının büyük önem arz etmesi sebebiyle, sistemi kuracak ve kullanacak olan mükelleflerin gerekli teknik ve uygulama çalışmalarını sağlıklı bir şekilde tamamlayabilmelerinin temini bakımından, söz konusu uygulamanın başlangıç tarihi 1/9/2008 olarak değiştirilmiştir.

Tebliğ olunur.

OIE 76. Genel Kurul Toplantısı

25- 29 Mayıs tarihleri arasında Paris'te 152 ülkenin temsilcilerinden oluşan ve 1000'den fazla kişinin katılımıyla gerçekleştirilen 76. OIE (Dünya Hayvan Sağlığı Organizasyonu) Genel Kuruluna Türkiye delegasyonu ile birlikte Türk Veteriner Hekimleri Birliği Merkez Konseyi İl. Başkanı Dr. Nahit Yazıcıoğlu ve Dünya Veteriner Hekimler Birliği Türkiye Temsilcisi Prof. Dr. İrfan Erol katılmışlardır.

Toplantıda, dünyada hayvan sağlığıyla ilgili genel durumunun son bir yıllık dönemi ülke raporları doğrultusunda değerlendirilmiştir. Bu çerçevede ülkemiz açısından özellikle şap hastalığının varlığı ve kuş gribi vakalarının görüldüğü yerler, diğer ülkelerde aynı hastalıkların görüldüğü yerler ve sıklıkları ile birlikte sunulmuştur. Ayrıca, bazı Avrupa ülkelerinde mavi dil hastalığı ile Afrika domuz vebasının yayılma eğilimine ilişkin olumsuz tablo ve kontrolüne ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır.

Toplantıda BSE hastalığının dünyadaki durumu ve ari-

lik statüsü ile ilgili kapsamlı bir sunu da yapılmıştır. Toplantı gündemi içerisinde Dünya Veteriner Hekimleri Birliği Başkanı, Birliğin faaliyetleri ve misyonu ile ilgili olarak bir konuşma yapmıştır. Yine bu yıl 27-31 Temmuz tarihlerinde Vancouver B.C./Kanada'da gerçekleştirilecek 29. Dünya Veteriner Kongresi Organizasyon Komitesi adına kongre tanıtımına yönelik bir bilgilendirme konuşması yapılmıştır.

Toplantı süresince, 2014 Dünya Veteriner Kongresi'nin Türkiye'de yapılması ile ilgili, başta OIE Genel Müdürü, OIE Avrupa Bölge Müdürü, Dünya Veteriner Hekimler Birliği Başkanı, Avrupa Veteriner Hekimliği Federasyonu Başkanı, Afrika Veteriner Hekimleri Birliği Genel Sekreteri olmak üzere birçok uluslararası organizasyonun başkan ve/veya yöneticileri ile, ayrıca birçok ülke temsilcisi ile görüşmeler yapılmış ve olumlu izlenimler edinilmiştir. Bu girişimler aynı zamanda 29. Dünya Veteriner Kongresi sırasında Kanada'da gerçekleştirilecek faaliyetler açısından da önemli bir zemin oluşturmuştur.

Avrupa – Arap Veteriner Hekimliği Asamblesi (24 – 26 Haziran 2008 / EI – Hammamet – TUNUS)

Asamble'de Türkiye'nin, Asamble Yönetim Kurulu'na ve oluşturulan Veteriner Halk Sağlığı ve Epidemiyoloji Bilimsel Komitelerine girmesi sağlandı.

24-26 Haziran 2008 tarihinde Tunus'un El-Hammamet şehrinde düzenlenen Avrupa-Arap Veteriner Hekimliği Asamblesi'ne, Türk Veteriner Hekimleri Birliği'ni temsilen Dünya Veteriner Hekimleri Birliği Türkiye Temsilcisi Prof. Dr. İrfan Erol katıldı. Erol; Sempozyumda 25 Haziran 2008 tarihinde "Microbiological Food Safety of Animal Origin in Turkey" konulu bir sunu yaptı.

Asamble'de Türkiye'nin, Asamble Yönetim Kurulu'na ve oluşturulan Veteriner Halk Sağlığı ve Epidemiyoloji Bilimsel Komiteleri'ne girmesi sağlandı. Toplantı sırasında Tunus, Fransa, İtalya, İspanya, Cezayir, Libya, Sudan,

Ürdün ve diğer birçok ülkeden bilim insanı ve meslektaşlarımızla karşılıklı ilişkiler ve bölgesel konularda fikir alışverişinin yapıldığı toplantıda, özellikle Türkiye'nin 2014 Dünya Veteriner Kongresi' ne adaylığına ilişkin destek konusunda, ilgili delege ülkelerin temsilcileri nezninde girişimlerde bulunuldu.

Toplantı gerek bilimsel yönden, gerekse Türkiye' nin Asamble Yönetim Kurulu'na girmesi ve 2014 Dünya Veteriner Kongresi' ne adaylığının desteklenmesi yönünden oldukça başarılı geçmiştir.

Kamuda Çalışan Veteriner Hekimlerin Özlük Hakları

5 yıllık yoğun bir eğitim programı sonrasında mezun olan veteriner hekimler; mezbahalarda, laboratuarlarda, hayvan hastalıkları ile mücadele için köy ve ahır şartlarında, kuduz, kuş gribi, deli dana, şarbon gibi çok tehlikeli zoonoz hastalıklar riski altında görev yapmaktadırlar.

Aldıkları bu yoğun eğitim ve çalışma zorluklarına rağmen özlük hakları yönüyle emsal meslek grupları içerisinde en fazla mağdur edilmiş meslek grubudur. Aldıkları ücret lise dengi okul mezunlarının altında kalmıştır. Buna rağmen veteriner hekimler bu güne kadar hayvan sağlığı adına, halk sağlığı adına özveriyle, görevlerini yerine getirmek için her türlü gayreti göstermişlerdir. Kuş gribi ile yapılan mücadele dünyaya örnek olarak sunulmaktadır. Ancak, Veteriner hekimlerin bu iyi niyetli çalışmaları yanlış algılanmamalı ve suistimal edilmemelidir.

Adaletsiz ücret politikası ile çalışma barışı bozulmaktadır. Anayasanın, eşit işe eşit ücret hükmü çiğnenmektedir. Sağlık sınıfı içinde yer alan veteriner hekimler, Sağlık Bakanlığı tarafından sağlık sınıfı ile ilgili yapılan düzenlemelerde kapsam dışında bırakılmakta, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nda, birlikte çalıştıkları mühendisler, teknik hizmetler sınıfında yer almaları nedeniyle bu sınıfla ilgili düzenlemelerden yararlanmaktadırlar. Bu durumda veteriner sağlık çalışanları ile ilgili özel düzenleme yapılması gerekmektedir. Ancak bu güne kadar yapılan tüm girişimlere rağmen bu sağlanamamıştır.

Bilgilerinizi ve gereğini saygılarımla arz ederim.

Dr. Mehmet ALKAN

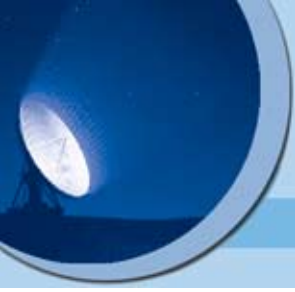
TVHB Merkez Konseyi Başkanı

DAĞITIM:

• Sn. Abdullah GÜL (T.C. Cumhurbaşkanı), Sn. Recep Tayyip ERDOĞAN (T.C. Başbakanı), Sn. Köksal TOPTAN (TBMM Başkanı), Sn. Deniz BAYKAL (CHP Genel Başkanı), Sn. Prof. Dr. Nazım EKREN (T.C. Başbakan Yardımcısı), Sn. Cemil ÇİÇEK (T.C. Başbakan Yardımcısı), Sn. Nevzat PAKDİL (TBMM Başkan Yardımcısı), Sn. Eyüp Cenap GÜLPINAR (TBMM Başkan Yardımcısı), Sn. Şükran Güldal MUMCU (TBMM Başkan Yardımcısı), Sn. Meral AKŞENER

(TBMM Başkan Yardımcısı), Sn. Kemal UNAKITAN (Maliye Bakanı), Sn. Prof. Dr. Recep AKDAĞ (Sağlık Bakanı), Sn. Dr. M. Mehdi EKER (Tarım ve Köyişleri Bakanı), Sn. Devlet BAHÇELİ (MHP Genel Başkanı), Sn. Muhsin YAZICIOĞLU (BBP Genel Başkanı), Sn. Zeki SEZER (DSP Genel Başkanı), Sn. Sadullah ERGİN (AKP Grup Başkanvekili), Sn. Bekir BOZDAĞ (AKP Grup Başkanvekili), Sn. Mustafa ELİTAŞ (AKP Grup Başkanvekili), Sn. Nihat ERGÜN (AKP Grup Başkanvekili), Sn. Nurettin CANIKLI (AKP Grup Başkanvekili), Sn. Kemal ANADOL (CHP Grup Başkanvekili), Sn. Hakkı Süha OKAY (CHP Grup Başkanvekili), Sn. Mehmet ŞANDIR (MHP Grup Başkanvekili), Sn. Oktay VURAL (MHP Grup Başkanvekili), Sn. Prof. Dr. Vahit KİRİŞÇİ (Tarım, Orman, Köyişleri Komisyonu Başkanı), Sn. Mehmet ERDOĞAN (Tarım, Orman, Köyişleri Komisyonu Başkan Yardımcısı), Sn. Ramazan Kerim ÖZKAN (CHP Burdur Milletvekili), Sn. Prof. Dr. Abdulkadir AKCAN (MHP Afyon Milletvekili).

Veteriner Hekimlerin Özlük Hakları Konusunda Tarım ve Köyişleri Bakanı Ziyaret Edildi

12 -13 Nisan 2008 tarihinde Antalya'da gerçekleştirdiğimiz "Uluslararası Veteriner Halk Sağlığı ve Gıda Güvenliği Kongresi"nin ardından Merkez Konseyi Yönetim Kurulu Başkanı ve üyeleri, Veteriner Hekimleri Oda Başkanları, Veteriner Hekimler Derneği Başkanı, Türk Veteriner Hekimleri Birliği Vakfı Başkanı, Veteriner Gıda Hijyenistleri Derneği Başkanı, Veteriner Fakülteleri Mezunları Dayanışma Derneği Başkanı'nın katıldığı toplantıda, odalarımızın sorunları, gündemdeki kanunlar ve veteriner hekimlerin özlük hakları tartışıldı.

Veteriner Hekimlerin özlük hakları ile ilgili olarak, ortaya konulan haksızlıkların giderilmesi yönünde bu güne kadar çeşitli defalar söz verilmesine rağmen herhangi bir olumlu gelişme sağlanamamış olmasının, çok zor şartlarda çalışan meslektaşlarımız açısından kabul edilemez bir durum olduğu, söz alan tüm konuşmacılar tarafından dile getirilmiştir. Bu konudaki haklılığımızı ilgililere duyurmak için eylem yapılması tüm katılımcıların ortak kararı olarak benimsenmiştir. Ancak, Kongre açılışında Tarım ve Köyişleri Bakanı Sayın Dr. M. Mehdi Eker'in yaptığı konuşmada, veteriner hekimlerin özlük haklarının düzeltilmesi yönünde çalışmalar yaptıklarını belirtmiş olması nedeniyle, son kez Tarım ve Köyişleri Bakanı ile görüşülerek yapılan çalışmalar hakkında bilgi alındıktan sonra, sonuç alınamaz ise böyle bir eylemin uygulamaya konulması kararlaştırılmıştır.

Sayın Bakanla görüşme yapmak üzere bir komisyon teşekkül ettirilmiştir. Bu komisyon; Veteriner Hekimler Derneği Başkanı Prof. Dr. Şakir TUNCER Başkanlığında, Merkez Konseyi İkinci Başkanı Dr. Nahit YAZICIOĞLU, Türk Veteriner Hekimler Birliği Vakfı Başkanı Abdullah BAYTAZ, Veteriner Gıda Hijyenistleri Derneği Başkanı Dr. Can DEMİR, VEFADER Başkanı Erhan BAĞ, Ankara Bölgesi Veteriner Hekimleri Odası Başkanı Dr. Nuri ÇAĞIŞ, İstanbul Bölgesi Veteriner Hekimler Odası Başkanı Prof. Dr. Murat ARSLAN,

İzmir Veteriner Hekimleri Odası Başkanı Dr. Serdar AKTOP' tan oluşmaktadır.

Söz konusu komisyon 22 Mayıs Perşembe günü saat 16'da Sayın Bakanı ziyaret etmiştir.

Bir saati aşan görüşmede sayın bakana komisyonun kuruluş amacı açıklandıktan sonra,

- Kamuda çalışan veteriner hekimlerin özlük haklarının iyileştirilmesi,
- Akredite veteriner hekimlik uygulamalarının devam ettirilmesi, bu konuda halihazırda mağdur olan meslektaşlarımızın mağduriyetlerinin acilen giderilmesi,
- Hayvancılık destekleri kapsamında suni tohumlama teşvik uygulamasının devam ettirilmesi,

konularındaki görüşlerimiz ve beklentilerimiz iletilmiş, meslektaşlarımızın bu konularda artık vaat değil kesin çözüm beklediği ifade edilmiştir. Bu konularda somut adımlar atılmadığı takdirde meslektaşlarımızın demokratik haklarını kullanacakları sayın bakana bildirilmiştir.

Sayın bakana Veteriner Hekimlerin özlük haklarının iyileştirilmesi ile ilgili olarak bu güne kadar yapılan girişimlerden olumlu bir sonuç alınamadığı, bu sorunun Sağlık

Bakanlığı tarafından hazırlanan ve sağlık personelinin özlük haklarının iyileştirilmesine yönelik bazı maddeler içeren "Sağlık Personelinin Tam Gün Çalışmasına ve Sağlıkla İlgili Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Taslağı"nın 9.maddesindeki değişikliğe veteriner hekimlerin de eklenmesi ile çözülebileceği bir öneri olarak sunulmuştur. Tam gün çalışma yasası kapsamında olmayan bu değişiklik ile sağlık sınıfında yer alan diğer tüm meslek grupları için iyileştirme öngörülürken Veteriner Hekimler kapsam dışında bırakılmıştır (Taslağın 9.maddesi).

Sayın Bakanımız, özlük hakları ile ilgili olarak tüm kamu çalışanlarının ücretlerinin düzenlenmesi söz konusu olduğu bu düzenleme ile veteriner hekimlerin bu problemlerinin de çözülebileceğini bildirmiştir. Sayın bakan ayrıca Maliye Bakanından bu hususta söz aldığını, müstakil olarak bu problemin çözümü için çaba göstereceğini, yıl sonuna kadar bir çözüm olabileceğini bildirmiştir. Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan taslağın bakanlar kurulunda eleştirildiğini o itibarla bu önerinin de bir çıkış noktası olamayacağını belirtmiştir.

Suni tohumlama konusunda veteriner hekimlere yönelik bir teşvik düşünülmeyişi sayın bakan tarafından bildirilmiştir.

Sayın bakan ayrıca demokratik haklarımızın kullanılmasını saygı ile karşılayacağını beyan etmiştir.

Kamuda çalışan meslektaşlarımızın özlük haklarının iyileştirilmesi konusunda kısa vade de bir çözümün zor olduğu anlaşılmıştır. Aşağıda isimleri yazılı komisyon üyeleri olarak,

bu ziyaretin sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde Tüm sivil toplum kuruluşlarımızın katılımı ile Antalya'daki toplantıda alınan ortak kararlar gereğince eylem yapılmasının uygun olacağı şeklinde değerlendirme yapılmıştır.

Bundan sonra yapılacak iş ve işlemlerle ilgili Komisyon tarafından alınan kararlar tüm meslektaşlarımıza duyurulacaktır.

Görüşmeye katılan Komisyon Üyeleri

Prof. Dr. Şakir Doğan TUNCER

Veteriner Hekimler Derneği Başkanı

Komisyon Başkanı

Dr. Nahit YAZICIOĞLU

Merkez Konseyi İkinci Başkanı,

Prof. Dr. Murat ARSLAN

İstanbul Bölgesi Veteriner Hekimler Odası Başkanı

Dr. Nuri ÇAĞIŞ

Ankara Bölgesi Veteriner Hekimleri Odası Başkanı

Dr. Serdar AKTOP

İzmir Bölgesi Veteriner Hekimleri Odası Başkanı

Dr. Tahir GONCAGÜL

Türk Veteriner Hekimler Birliği Vakfı Başkan Vekili,

Şemsettin TAŞKAYA

VEFADER Adına

Yönetmelik Değişikliği Talebi

SANAYİ ve TİCARET BAKANLIĞI

Tüketici ve Rekabetin Korunması Genel Müdürlüğü

Reklam Kurulu Yönetmeliği gereğince oluşturulan, Reklam Kurulunda Meslek örgütlerinin ve toplumun tüm kesimlerinin temsiline yönelik olarak çok geniş katılımlı bir kurul oluşturulduğu görülmektedir.

Türk Veteriner Hekimleri Birliğinin bu kurulda yer alması büyük bir eksikliktir. Çok geniş bir yetki ve sorumluluk alanı olan veteriner hekimliği özellikle hayvansal kökenli gıda güvenliği veteriner halk sağlığı ve hayvan sağlığı açısı

sından tek yetkili meslektir. Türk Veteriner Hekimleri Birliği temsilcisinin kurulun çalışmalarına önemli katkılar sağlayacağı muhakkaktır.

Bu nedenle bu kurulda Türk Veteriner Hekimleri Birliği temsilcisinin de yer alabilmesi için gerekli yönetmelik değişikliğinin yapılması hususunda gereğini arz ederim.

Dr. Mehmet ALKAN

Türk Veteriner Hekimleri Birliği

Merkez Konseyi Başkanı

Tüm dünyada,
tek dünyamız onlar...

HIPRA, tüm dünyada, sadece hayvan sağlığına hizmet ediyor...

Onlar için yenilikler keřfediyor...

Ve bu aşk, 50 yılı aşkın suredir aralıksız devam ediyor!..

HIPRA TÜRKİYE

HIPRA VETERİNER MÜSTAHZARLARI TİC. LTD. şTİ.

6. Cadde No: 51/A 06460 A.Öveçler/ANKARA

Tel: (0312) 473 50 95 (Pbx) - Faks: (0312) 473 50 96 - Eposta: turkey@hipra.com - www.hipra.com

Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hizmetlerinin Düzenlenmesine Dair Yönetmelik

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Tarım ve hayvancılık işletmelerinin bilgi, teknik ve yöntemler konusunda ihtiyaçlarının zamanında ve yeterli düzeyde karşılanması için tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetlerinin yürütülmesi, danışman ve yayımcıların eğitimleri ile ilgili olarak **"Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hizmetlerinin Düzenlenmesine Dair Yönetmelik"** yayınlamıştır.

Bu yönetmelik gereği, tarımsal yayım ve eğitim çalışmalarını, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı yanında meslek örgütleri, üretici birlikleri gibi kuruluşlar tarafından da yürütülebilecektir. Danışmanlık hizmeti vereceklerin, düzenlenen eğitim programlarına katılarak sertifika almaları gerekmektedir.

Türk Veteriner Hekimleri Birliği olarak, Odalarımız tarafından bu eğitimler düzenlenerek, eğitim sertifikası düzenlenebilecektir. Ancak düzenlenecek eğitimlerde görev alacak eğiticilerin, tarımsal yayım konusunda en az doktora düzeyinde akademik kariyere sahip veya Bakanlık tarafından verilen eğitim sonrası "Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Eğitimi Eğitici Belgesi" ne sahip olması gerekir.

Bakanlık tarafından eğitilerek eğitici belgesi alan personel yalnızca Bakanlıkça düzenlenen eğitimlerde görev alabilmektedir. Bu nedenle, meslek örgütleri tarafından düzenlenecek eğitimlerde görev alacak eğiticiler, Ziraat Fakültelerinin Tarım Ekonomisi Bölümünün Tarım Politikası ve Yayım Ana Bilim Dalında görevli öğretim üyeleri veya bu konuda

doktora yapmış kişiler olabilmektedir. Bu nedenle, düzenlenecek eğitimlerde eğitici sorunu yaşanmaktadır.

05.05.2008 tarihinde yapılan Merkez Teknik Komitesi toplantısında, bu sorun Türk Veteriner Hekimleri Birliği adına toplantıya katılan temsilcimiz tarafından, eğiticilerin yalnızca Tarım Bakanlığı mensubu olması veya Üniversitelerde bulunmasının mahsurları ortaya koyularak çözüm geliştirilmesi istenmiştir. Bunun üzerine bu olumsuzluğu gidermek üzere; bu konuda 2 ay içerisinde yeni bir mevzuat hazırlanması kararlaştırılmıştır.

Bu mevzuatın hazırlanmasından sonra, eğitici eğitimleri çözüme kavuşturulduğu taktirde, Odalarımızın bu eğitimleri düzenlemesinde yaşadıkları eğitici sorunu çözüme kavuşmuş olacaktır.

Bu eğitimler, Meslektaşlarımızın eğitim ve danışmanlık hizmetleri verebilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bundan sonra danışmanlık hizmetlerinin önemli olacağı anlaşılmaktadır.

Şu dönemde eğitim düzenlemek isteyen odalarımızın, Ziraat Fakültelerinin ilgili bölümlerinden eğitici temin ederek, Yönetmelik ve Uygulama talimatında belirtilen şartları yerine getirmek kaydı ile eğitim düzenleyebilirler.

Bu konu, Merkez Konseyi tarafından yakından takip edilmekte olup, gelişmeler sizlerle paylaşılacaktır.

Mehmet Akif Ersoy'u Anma Günü

T.C.

KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞINA

7 Mart 2008 tarih ve 26809 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, **İstiklal Marşının Kabul Edildiği Günü ve Mehmet Akif Ersoy'u Anma Günü Hakkında Yönetmeliğin** 3 üncü Maddesinin 1 inci Fıkrası, Merkez Yürütme Kurulunun oluşturulması ile ilgili hükümleri içermektedir. Fıkranın son cümlesi, Başkan tarafından belirlenecek ilgili sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinin bu kurulda yer alacağı hükmüne amirdir.

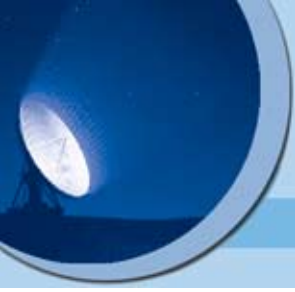
Milli Şairimiz Mehmet Akif ERSOY'UN veteriner hekim olması nedeniyle, Türk Veteriner Hekimleri Birliği olarak, bu kurulda temsil edilmemiz, hem meslektaşları olarak bizleri onurlandıracak, hem de kurulun çalışmalarına olumlu katkılar sağlayacaktır.

Gereğini arz ederim.

Dr. Mehmet ALKAN

Türk Veteriner Hekimleri Birliği

Merkez Konseyi Başkanı

Veteriner Hizmetleri, Gıda ve Yem Kanun Tasarısı Konusunda Bilgilendirme Ziyareti

Türk Veteriner Hekimleri Birliği Merkez Konseyi, Veteriner Hekim Milletvekillerine, “VETERİNER HİZMETLERİ, GIDA ve YEM KANUN TASARISI” Konusunda Bilgilendirme ziyaretinde bulundu.

Merkez Konseyi Genel Sekreteri **Kerim BİTLİSLİOĞLU** ve Veteriner Hekim **Şaban AYDEMİR**, BBP Genel Başkanı ve Sivas Milletvekili **Muhsin YAZICIOĞLU**, MHP Afyon Milletvekili **Prof. Dr. Abdülkadir AKCAN**, CHP Burdur Milletvekili **Ramazan Kerim ÖZKAN** ve AKP Adıyaman Milletvekili **Mehmet ERDOĞAN**'ı makamlarında ziyaret ederek, “**Veteriner Hizmetleri, Gıda ve Yem Kanunu Tasarısı**” hakkında, Türk Veteriner Hekimleri Birliği'nin görüşlerini aktarmışlardır. Ayrıca hazırlanan, ekteki bilgi notu da kendilerine sunulmuştur.

Yapılan ziyaretler çok yararlı geçmiştir. Milletvekillerimiz çok yakın ilgi ile karşılamışlar ve meslektaşlarımızın her türlü sorunlarını ve çözüm önerilerini her platformda dile getireceklerini belirtmişlerdir.

Türk Veteriner Hekimleri Birliği olarak, tüm Milletvekillerimize, gösterdikleri bu yakın ilgi nedeniyle teşekkür ediyor, saygılar sunuyoruz.

Türk Veteriner Hekimleri Birliği olarak Kanun Tasarıları ile ilgili her türlü çalışmalarımız devam etmekte olup, Bu kanunların Ülkemiz ve Mesleğimiz yararına en uygun şekilde çıkartılması için çaba göstereceğimizi önemle duyururuz.

MİLLETVEKİLLERİNE SUNULAN BİLGİ NOTU

VETERİNER HİZMETLERİ, GIDA ve YEM KANUNU TASLAĞI HAKKINDA TÜRK VETERİNER HEKİMLERİ BİRLİĞİ'NİN GÖRÜŞÜ

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, AB uyum çerçevesinde **Veteriner Hizmetleri, Gıda ve Yem Kanunu Taslağı** hazırlamıştır. Bu Kanun Taslağı, ilgili kurum ve kuruluşların görüşüne açılmıştır.

Bu kanun tasarısı, bugün yürürlükte olan, **Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanunu (3285)**, **Gıda Kanunu (5179)** ve **Yem Kanunu'nu (1734)** bir arada ele alarak tek bir kanun haline getirmektedir.

Son yıllarda yaşanan, Deli Dana, Kuş Gribi gibi salgın hayvan hastalıkları nedeniyle, tüm dünyada gıda güvenliğine

bakış açısı değişmiştir. “**Çiftlikten Sofraya Gıda Güvenliği**” prensibi ile tüm gıda zincirinde izlenebilirliğin sağlanması, risk esasına dayalı olarak da hayvansal kökenli gıdaların kontrol ve denetimleri için özel ilave kurallar getirilmiş, hayvansal kökenli gıda üretimi ile yakın ilişkisi olan yemde bu zincire dahil edilmiştir.

Hazırlanan Kanun taslağı, Dünya'da ki bu gelişmelere paralel olarak, gıda güvenliğini “**Çiftlikten Sofraya Gıda Güvenliği**” prensibi ile bir bütün içerisinde ele almaktadır.

Bu uygulama, gelişmiş tüm dünya ülkelerinde kabul edilen ve uygulanan bir sistemdir. Bu uygulamanın prensibi, gıdanın, ahırdan veya tarladan başlayarak, sofraya ulaşınca kadar bir bütünlük içerisinde izlenmesidir.

Gıda güvenliğinde, izlenebilirlik çok önemli bir unsurdur. Sağlıksız bir gıdanın tespiti halinde, geriye doğru izleme ile bu gıdanın çiftliğine kadar ulaşarak problemin nereden kaynaklandığının bulunmasını amaçlamaktadır. Bu kanun taslağının hazırlanış şekli bu izlenebilirliği büyük ölçüde kolaylaştırmaktadır.

Gıda kaynaklı risklerin % 90'ı hayvansal kökenli gıdalardan kaynaklandığından, AB ve gelişmiş ülkelerde de veterinerlik hizmetleri ile gıda kontrol hizmetleri birlikte ele alınmakta, Gıda kontrol ve denetimlerinde veteriner kontrol ve denetimlerinin önemi vurgulanmaktadır. Bu Kanun Tasarısı da veteriner hizmetlerini, gıdayı ve yemi birlikte ele almıştır. Bu da, gıda üretiminin tüm aşamasında veteriner hekim kontrollerinin yapılmasına imkan sağlayarak, hayvansal kökenli gıdalarda riskin en aza indirilmesini sağlayacaktır.

Bu nedenle, Kanun Taslağı, hazırlanış şekli itibarı ile Türk Veteriner Hekimleri Birliği tarafından uygun mütalaa edilmektedir.

AB'ye uyum amacı ile hazırlanan ve gıda ihracatımız açısından da büyük önem taşıyan bu Kanun Tasarısı veteriner hekimliği mesleğini ön plana çıkardığı gerekçesi ile diğer ilgili meslek grupları tarafından eleştirilmekte ve bu kanun taslağının, Veteriner Hizmetleri ile ilgili bölümünün ayrılmasını talep etmektedirler. AB'de de gıda ve Veterinerlik hizmetleri birlikte (**Food and Veterinary Office (FVO) Gıda ve Veterinerlik Ofisi**) ele alınmaktadır.

Veteriner Hizmetleri, Gıda ve Yem Kanunu Taslağı Hakkında Görüş

Türk Veteriner Hekimleri Birliği Merkez Konseyi, **Veteriner Hizmetleri, Gıda ve Yem Kanun Taslağı** ile ilgili görüş hazırlayarak Tarım ve Köyişleri Bakanlığına göndermiştir. Görüş; Merkez Konseyi, İstanbul Bölgesi Veteriner Hekimleri Odası, Veteriner Hekimleri Derneği, Türk Veteriner Hekimleri Birliği Vakfı'nın katılımıyla oluşturulan komisyon marifetiyle odalarımızdan ve meslektaşlarımızdan ulaştırılan tüm görüşler değerlendirilerek oluşturulmuştur. Kanun taslağının öncelikle, genel değerlendirmesi yapılmış, daha sonra maddelerle ilgili görüşler oluşturulmuştur. Birliğimiz tarafından gönderilen Kanun Taslağında görülen eksiklikler ve yapılması istenilen değişiklikler aşağıda belirtilen Genel Değerlendirme ve maddeler üzerinde yapılan değişiklik taleplerimiz Bakanlığa iletilmiştir.

GENEL DEĞERLENDİRME

Kanun taslağı, gıda güvenliğini "Çiftlikten Sofraya Gıda Güvenliği" prensibi ile bir bütün içerisinde ele almış, gıda zincirinin tüm aşamalarını içine alarak izlenebilirliği kolaylaştıracak bir yapıya sahiptir. Bu yaklaşım gıda güvenliği ve kanunun uygulanabilirliği açısından olumlu bir yaklaşımdır. Kanun Taslağında, yetki ve sorumlulukların çok yüzeysel olarak belirlendiği, detay hükümlerin, tamamen Yönetmeliklere bırakıldığı görülmektedir. Bu yaklaşım, bu kadar geniş kapsamlı bir kanun için ve bu alanda çağın şartlarına göre yaşanan hızlı değişime, kolay bir şekilde uyum sağlamak amacıyla Bakanlık açısından olumlu bir yaklaşım olabilir. Ancak; AB'ye uyum amacı ile hazırlanan bu Kanunla ilgili Yönetmeliklerin hazırlanması aşamasında, Bakanlığa bırakılan, bu yetki ve sorumluluklar, meslek gruplarının çıkar çatışmalarına kurban edilmemelidir. Yönetmelikler hazırlanırken, Gıda güvenliği ön planda tutularak, AB direktiflerinin getirdiği zorunluluklar, ülkenin menfaatleri ve şartları da dikkate alınarak, en uygun bir şekilde adaptasyonunun yapılması gerekir. Tüm gelişmiş ülkelerde, Gıda güvenliği yaklaşımı, risk esasına dayalı kontrol ve denetimleri içermektedir. Gıda üretiminde riskin % 90'ı hayvansal ürünlerden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle de gıda kontrol ve denetimlerinde hayvansal kökenli ürünlerin ayrı bir yeri vardır. AB hayvansal gıda hijyeni

(853/2004 EC) ve hayvansal gıda kontrolleri (854/2004 EC) için ilave özel yöntemler belirlemiştir. Bu yöntemlerin uygulanması gıda güvenliği ve AB'ye uyum açısından büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle Bakanlığın yeniden yapılanması ve yönetmeliklerin hazırlanması sırasında hayvansal ürünlerin kontrolleri ile ilgili yetki ve sorumlulukların veteriner hekimlerce yürütülmesi zorunluluğunun dikkate alınması gerekir. Taslakta Bakanlıkça yetki verilen laboratuvarlar da sorumlu yönetici olarak çalışacak kişilerin en az lisans düzeyinde eğitim almış olma zorunluluğu getirilmektedir. Bilindiği gibi, laboratuvar analizleri uzmanlık gerektiren konulardır. Bunun yanında, gıda güvenliği açısından büyük önem taşımaktadır. Gıdanın güvenli olup olmadığı ile ilgili karar laboratuvar sonucuna göre verilmektedir. laboratuvarlar da kalitenin ve güvenilirliğin sağlanması aynı zamanda uluslararası kabul görme ve akreditasyon açısından, buralarda görev alacak sorumlu yöneticilerde, doktora, uzmanlık veya lisans üstü eğitim şartı aranması ve mesleklerin görevlerini belirleyen düzenlemelerde belirlenen yetkileri doğrultusunda yetkilendirilmeleri gerekir. Bu Kanunun etkin bir biçimde uygulanarak yeterli bir gıda güvenliğinin sağlanabilmesi için kamuda çalışan Resmi Veteriner Hekimlerin yanında Serbest çalışan Veteriner Hekimlerinde bu kanunun uygulanmasında büyük çapta yer alması gerekir. Kanunda yer alan yetkili veteriner hekim tanımı da Kanunun böyle bir amacının olduğunun göstergesidir. Serbest Veteriner Hekimlerin Çalışma şartları 6343 sayılı kanunla getirilen hükümler çerçevesinde Türk Veteriner Hekimleri Birliği tarafından düzenlenmektedir. Bu nedenle Kanunun uygulanmasında bazı yetki ve sorumlulukların Birliğimizin tarafından yerine getirilmesi gerekecektir. Bu da kanunda yer alan "bazı görevlerin kişi ve kurumlara verilmesi" ile ilgili hüküm çerçevesinde gerçekleştirilebilecektir.

Bu Kanunun uygulanmasına yönelik olarak, Bakanlık, merkez ve taşra örgütlerinin kanunu amacına uygun olarak yapılandırılması, Kanunun uygulayıcılarına yönelik eğitim çalışmalarının yapılması ve Kamuoyu ve işletme sahiplerinin bilgilendirilmesine yönelik bölgesel toplantılar ve yayım faaliyetleri yapılmalıdır.

2014 WVA Kongresi Çalışmaları

Türk Veteriner Hekimleri Birliği Turkish Veterinary Medical Association

Dear Prof. Dr. Leon RUSSELL,

Turkish Veterinary Medical Association (TVMA) Central Council had a meeting on 12.01.2008 regarding to organise the World Veterinary Congress (WVC) in 2014 in İstanbul, Turkey. At this meeting Central Council decided to take necessary actions to organise the WVC in 2014. The number of 133/1.

As TVMA, it is our pleasure to declare to organize the WVC in the second half of September 2014 because of the unique environment during September.

We kindly request your concern and action on this matter.

Sincerely,

Dr. Mehmet ALKAN

Turkish Veterinary Medical Association
President

Adres: Dr. Mediha Eldem Sokak 73/8 Kocatepe/A
Faks: 0312.435 18 53 www.tvhb.org.tr e-posta: info@tvhb.org.tr

2014 yılında yapılacak olan Dünya Veteriner Hekimleri Kongresini Türkiye’de yapmak için gerekli çalışmalar Konseyimiz tarafından yürütülmekte olup bugüne kadar yapmış olduğumuz kongreler ve katıldığımız toplantılarda kongrenin ülkemize alınması konusunda önemli mesafe katettik. Konsey olarak bu konudaki çalışmalarımız devam etmektedir.

Tüm meslektaşlarımıza duyurulur.

**Türk Veteriner Hekimleri Birliği
Merkez Konseyi**

REPUBLIC OF TURKEY MINISTRY OF AGRICULTURE AND RURAL AFFAIRS

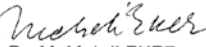
Prof. Dr. Leon RUSSELL
President of World Veterinary Association

I have learned with great pleasure that Turkey is a candidate to host the World Veterinary Congress in 2014. In this context, I would like to inform you we will be honored to host the World Veterinary Congress in 2014 and it is my pleasure to declare our official support to the Congress.

As you kindly know, Turkey has been hosting many national and international congresses over the years. And I believe this Congress will be a great opportunity for all participants to change their experiences in the field of veterinary medicine by sharing the unique environment of Turkey.

As the Ministry of Agriculture and Rural Affairs, we would like to invite you to Turkey and announce our fully support for World Veterinary Congress 2014.

Sincerely,

Dr. M. Mehdi EKER
Minister

size sadece tohumlamak kalıyor...

- Suni tohumlama tankları • Sıvı azot ikmal tankları • Doku ve örnek saklama tankları
- Tek kullanımlık suni tohumlama eldiveni • Tek kullanımlık Operasyon gömleği
- Tek kullanımlık Plastik çizme • Biyoplast otomatik suluk
- LNP 50 körüklü likit azot aktarma pompası
- Suni tohumlama pistolesi • Pistole kılıfı • Payet pens • Dekonjelatör
- Kriyojenik eldiven • Kriyojenik korunma gözlüğü
- Kriyojenik koruyucu başlık

Doğu Sanayi Sitesi 1. Blok No:20 34197 Yenibosna / İstanbul

Tel: 0 212 652 27 27 Faks: 0 212 652 33 00

www.sarkkemikal.com

bilgi@sarkkemikal.com

Türk Veteriner Hekimleri Birliği Mehmet Akif Ersoy Ödül Töreni

TVHB Şiir Yarışması Seçici Kurulunun yaptığı değerlendirme sonucu, birincilik ödülü *Lal Şiiri* ile Yeter DEMİR'e , ikincilik ödülü *İstanbul Üstüne Sesler / Bercesteler* adlı şiiri ile Celalettin KURT'a, üçüncülük ödülü de *Mavi Bereli Resim Şiiri* ile Doç. Dr. Halil ALTUNTAŞ' a verildi.

TVHB'nin Milli Şair ve Veteriner Hekim Mehmet Akif ERSOY adına ilk kez düzenlediği Şiir yarışması Ödül Töreni 18 Mart 2008 tarihinde Türk Diyanet Vakfı Konferans Salonunda gerçekleşti.

Şiir Yarışması Seçici Kurulunun yaptığı değerlendirme sonucu, birincilik ödülü LAL Şiiri ile Yeter DEMİR'e , ikincilik ödülü İstanbul Üstüne Sesler / Bercesteler adlı şiiri ile Celalettin KURT'a, üçüncülük ödülü de Mavi Bereli Resim Şiiri ile Doç. Dr. Halil ALTUNTAŞ' a verildi. Yarışmada ayrıca Abdurrahman YILMAZ, Gizem ÖZCAN ve Meltem GÜCEK'te Mansiyon Ödülleri'ne layık görüldü. Türk Diyanet Vakfı Konferans Salonunda saat 10.00'da başlayan törene Tarım ve Köyişleri Bakanı Dr. M. Mehdi EKER,

BBP Genel Başkanı ve Sivas Milletvekili Muhsin YAZICIOĞLU, MHP Afyon Milletvekili Prof. Dr. Abdulkadir AKCAN, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Bürokratları, Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dekanı ve Öğretim Üyeleri, Veteriner Hekim Oda Başkanları, Sivil Toplum Örgütü Başkanları ve çok sayıda konuk katıldı. Katılan bütün konuklara Yenimahalle Belediyesi tarafından bastırılan "SAFAHAT" kitabı hediye edildi.

Sunuculuğunu Zeynep KÖŞKER'in yaptığı Ödül Töreninde, 18 Mart Çanakkale Zaferinin 93. Yıldönümü ve Türk Veteriner Hekimleri Birliği'nin 54. Kuruluş Yıldönümü de kutlandı. Saygı Duruşu ve İstiklal Marşı ile başlayan Ödül Töreni, Yenimahalle Belediyesinin düzenlemiş olduğu İstiklal Marşı-

ni en güzel okuma yarışmasında birincilik ödülü alan Zera KUMSAR, İstiklal Marşının on kıtasını okuyarak konuklara duygulu anlar yaşattı.

Ödül Töreni Konferans bölümünde, ilk olarak Yarışma Seçici Kurulunda da yer alan Veteriner Hekim Yrd. Doç. Dr. Yakup DELİÖMEROĞLU, Mehmet Akif ERSOY' un Şair Kimliği konulu sunumunda Mehmet Akif Ersoy'un şiirlerinin topluma ayna tuttuğunu ve toplumu harekete geçirmeyi amaçladığını ifade etti. Deliömeroğlu, hiçbir ülkenin milli marşının İstiklal Marşı kadar anlamlı olmadığını belirterek, "Bir Türk nasıl olmalıdır" sorusunun cevabı İstiklal Marşı'ndadır dedi. Konferans Bölümün ikinci sunumunda ise Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Eski Dekanı Prof. Dr. Ferruh DİNÇER, Mehmet Akif ERSOY' un Veteriner Hekim Kimliği konulu bir sunum yaptı. Dinçer; Mehmet Akif Ersoy'un edebi dünyasına, düşüncelerine Veteriner Hekimlik Eğitiminin ve Mesleğinin yapmış olduğu katkının çok büyük olduğunu, Edirne'den Adana'ya, Mısır'a, Suriye'ye görevlendirme ile gittiğini burada mesleği icra ederken edindiği tecrübelerini şiirlerinde dile getirdiğini, Veteriner Hekimlik mesleğinin günümüzde olduğu kadar, o zamanda ülkemiz için çok önemli bir meslek olduğunu Mehmet Akif'in daha o zaman söylediği ve günümüz dünyasına da ışık tutan "Bize insan hekiminden daha lazım Baytar" sözleri ile vurguladı. Konuşmasının sonunda ise ölümünün 50. yılında Mehmet Akif Ersoy anısına yazdığı şiirini okudu.

Konferans Bölümünün hemen ardından Ödül Törenine geçildi. Yarışmada "La" şiiri ile birinci seçilen Yeter DEMİR'e ödülünü Tarım ve Köyişleri Bakanı Dr. M. Mehdi EKER takdim etti. Eker konuşmasında, Yeter DEMİR'i tebrik ederek, Türk Veteriner Hekimleri Birliği tarafından ilk defa düzenlenen yarışmada emeği geçen Merkez Konseyi ve Jüri Üye-

lerine teşekkür etti. 1.lık ödülüne layık görülen Yeter DEMİR konuşmasında ilk defa bir şiir yarışmasına katıldığını, böyle bir yarışmada ödül almaktan dolayı gurur duyduğunu belirtti. Daha sonra "İstanbul Üstüne Sesler / Bercesterler" adlı şiiri ile ikinci seçilen Celalettin KURT'a ödülünü BBP Genel Başkanı Muhsin YAZICIOĞLU takdim etti. Yazıcıoğlu, Kurt'u tebrik ederek, seçilen şiirlerin her birinin çok değerli olduğunu ve böyle bir yarışmanın tertip edilmesinde emeği geçen herkese teşekkür etti. Yarışmada "Mavi Bereli Resim" adlı şiir ile üçüncülük ödülüne layık görülen Doç. Dr. Halil ALTUNTAŞ'a ödülünü MHP Afyon Milletvekili Prof. Dr. Abdulkadir AKCAN takdim etti. Akcan, Altuntaş'ı tebrik ederek, böyle anlamlı bir günde bu anlamlı yarışmayı tertip edenlere teşekkür ederek, Mehmet Akif Ersoy'un "Allah bir daha bu millete İstiklal Marşı yazdırmasın" sözleriyle konuşmasını tamamladı. Yarışmada ayrıca 3 adet mansiyon Ödülleri de sahiplerini buldu. Gizem ÖZCAN'a ödülünü Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dekanı Prof. Dr. İbrahim BURGU, Meltem GÜCEK'e ödülü-

nü Veteriner Hekimleri Derneği Başkanı Prof. Dr. Şakir Doğan TUNCER, Abdurrahman YILMAZ' a ise ödülünü Merkez Konseyi Başkanı Dr. Mehmet ALKAN takdim etti.

Ödül Töreninin ardından Seçici Kurulu Üyelerinden programa katılan Ali AKBAŞ ve Yrd. Doç. Dr. Yakup DELİÖMEROĞLU'na katkıları nedeniyle plaketteri takdim edildi. Seçici Kurul Başkanı Ali Akbaş konuşmasında, 1300'ün üzerinde şiirin değerlendirildiğini ve birbirinden değerli şiirlerin bulunduğunu söyleyerek, dereceye girenleri tebrik etti. Ödül Töreni bölümünün hemen ardından Veteriner Hekim Dr. Cumhuriyet KOCAN' ın Şefliğini yaptığı Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Türk Sanat Müziği Korosu Konseri katılımcılara keyifli anlar yaşattı. Konserin ardından Koro Şefi Dr. Cumhuriyet KOCAN'a Tarım ve

Köy İşleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Dr. Nihat PAKDİL, Ödül Töreni sunucusu Zeynep KÖŞKER'e Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Dr. Ramazan KADAK birer plaket takdim ettiler. Türk Veteriner Hekimleri Birliği olarak şiir yarışmasının düzenlenmesinde emeği geçen Seçici Kurulu Üyelerine, Onur Kurulu Üyelerine, Konuşmacılara, sunumuyla törenimize renk katan Zeynep KÖŞKER' e, Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi TSM Korosu şefi Dr. Cumhuriyet KOCAN'a ve ekibine, Katılan konuklara SAFAHAT kitabını hediye eden Yenimahalle Belediye Başkanı Ahmet DUYAR'a, tüm katılımcılara ve bu güzel törenin tertiplenmesinde maddi anlamda katkı yapan firmalarımıza teşekkür ediyor, Türk Veteriner Hekimleri olarak Mehmet Akif Ersoy'u bir kez daha rahmetle anıyoruz.

ŞİİR YARIŞMASI SONUÇLARI

Türk Veteriner Hekimleri Birliği Mehmet Akif Ersoy Şiir Yarışması Ödülleri sahiplerini buldu. Jüri Heyetinin yapmış olduğu değerlendirmeden sonra Ödül almaya hak kazanan şiirler şu şekilde sıralandı.

1. Yeter DEMİR - Lâî

2. Celalettin KURT - İstanbul Üstüne Sesler / Bercesteler

3. Doç. Dr. Halil ALTUNTAŞ - Mavi Bereli Resim

MANSİYONLAR (3 Adet)

- Gizem ÖZCAN (YAŞIYORUZ)

- Abdurrahman YILMAZ (M. AKİF'E, AZİZ RUHUNA İTHAF OLUNUR)

- Meltem GÜCEK (BAĞIŞLA BENİ ANNE)

Uluslararası Veteriner Halk Sağlığı ve Gıda Güvenliği Kongresi Başarı ile Gerçekleştirildi

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Türk Veteriner Hekimleri Birliği (TVHB) ve Türkiye Süt, Et, Gıda Sanayicileri ve Üreticileri Birliği (SETBİR) organizasyonu ile 12-13 Nisan 2008 tarihlerinde Antalya Topkapı Palace Hotel'de "Uluslararası Veteriner Halk Sağlığı ve Gıda Güvenliği Kongresi" Tarım ve Köyişleri Bakanı Dr. M. Mehdi EKER, MHP Afyon Milletvekili Prof. Dr. Abdülkadir AKCAN, CHP Burdur Milletvekili Ramazan Kerim ÖZKAN, Tarım Köyişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcıları, Bakanlık Genel Müdürleri, Bakanlık Bürokratları, Veteriner Fakülteleri Dekanları ve Öğretim Üyeleri, Tıp, Zira-

at, Gıda Mühendisliği Fakültelerinden Öğretim Üyeleri, Türk Veteriner Hekimleri Birliği Merkez Konseyi Üyeleri, Veteriner Hekim Odaları Başkanları, Meslek Örgütü Başkanları, Sivil Toplum Örgütü Başkanları ve temsilcileri, Üretici ve Yetiştirici Birlikleri Başkanları, Belediye Temsilcileri, SETBİR Yönetim Kurulu Üyeleri ve SETBİR'e bağlı Sanayi Temsilcilerinin yanı sıra Dünya Veteriner Hekimleri Birliği (WVA) Başkanı Prof. Dr. Leon RUSSEL, Afrika Veteriner Hekimleri Birliği Genel Sekreteri Yousif Yassir ALIAN'ın yanı sıra FVE, OIE, FAO, WHO, AB, Avrupa Komisyonu, Hannover Veteriner Fakülte-

si, ABD Tarım Bakanlığı, EUFIC gibi Uluslararası kuruluşların konuşmacılarından oluşan yaklaşık 460 kişinin katıldığı Kongre başarı ile gerçekleştirildi.

Kongre'nin birinci gününde Başkanlığını Türk Veteriner Hekimleri Birliği Merkez Konseyi Başkanı Dr. Mehmet ALKAN'ın yaptığı Açılış Oturumunda ALKAN; bu kongrenin düzenlenmesinde birlikte çalıştıkları Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ve SETBİR Yönetim Kurulu'na katkılarından dolayı teşekkür etti. Kongrenin başarılı geçmesi dileğiyle açılışı yaptı ve ilk konuşmayı Organizasyon Komitesi Başkanı Prof. Dr. İrfan EROL'a bıraktı. EROL konuşmasında; İnsanlık tarihi boyunca ve insanlık devam ettiği sürece gıdanın en önemli stratejik maddelerden birisi olacağı, bu gün dünyanın artan dünya nüfusu, küreselleşme, global ısınma, gıda kaynaklı hastalıklar gibi ciddi sorunlarla karşı karşıya kaldığını, artan dünya nüfusunu yeterli ve dengeli besleyebilmek, bununla ilgili politika ve strateji geliştirmek için uğraştığını, işin bir diğer önemli boyutunun da bu kadar insana sağlıklı gıda sağlamak olduğunu ve bu anlamda veteriner halk sağlığı ve gıda güvenliği bileşenlerine, sorumlularına çok iş düştüğünü, Bugün dünyadaki önemli krizlerin BSE, Kuş Gribi, Dioksin'in bütün dünyayı, toplumu etkilediğini ve bu hastalıklara baktığımızda hep hayvansal kökenli olduğunu ve bütün bunlar neticesinde artık bütün dünyada Tek Sağlık konseptinin benimsendiği,

bugün bakıldığı zaman Çiftlikten Sofraya Gıda Güvenliği konseptinin hemen hemen bütün ülkelerde yaşam bulduğu, bu konseptin en önemli bileşenlerinden birinin hayvan sağlığı olduğunu ve bu bağlamda veteriner hekimlere çok önemli görevler düştüğünü dile getirdi. EROL, Kongre'de emeği geçen herkese, her kesimden katılımcıya teşekkür ederek, Kongrenin verimli olması ve iyi geçmesi temennileriyle sözlerini noktaladı.

Oturumun ikinci konuşmasını SETBİR Yönetim Kurulu Başkanı Erdal BAĞÇIVAN yaptı. BAĞÇIVAN konuşmasında; bu önemli Kongrenin ev sahiplerinden biri olmaktan duydukları mutlulukla sözlerine başladı. Türk Tarımı ve Hayvancılığının gelişmesi, küresel rekabette söz sahibi olması, tarladan sofraya her alanda güvenli gıda üretilmesi, tüketilmesi ancak ve ancak sektör, bakanlık ve eğitilmiş iş gücü ile mümkün olacağını, özellikle hayvancılık sektörünün yapısı ile ilişkili olarak bir çok sektöre iç içe olduğunu, Ülkemiz hayvancılık sektöründe fırsatlar ülkesi olduğunu ancak Gıda Güvenliği konusunda AB'nin taviz vermediği konular arasında yer aldığını, Hayvan hastalıklarının varlığının sektörde ciddi kayıplarla beraber, insan sağlığı açısından da önemli tehlikelere yol açmakta olduğu ve ihracat imkanlarını ortadan kaldırdığını, Hayvan sağlığı ve gıda güvenliği konularında gerekli önlemlerin bir an önce alınması gerektiğini ve bu konuda en

faaliyetler

konsey faaliyetleri

önemli görevin veteriner hekimlere düştüğünü, veteriner hekimlerin sadece hayvan hastalıklarını teşhis ve tedavi eden bir meslek grubu değil, aynı zamanda gıda olarak tüketilen besinlerin çiftlikten sofraya kadar olan süreçte insan sağlığı açısından taşıdığı riskleri ortadan kaldırmaya çalışan ve halk sağlığı açısından çok önemli olan bir meslek grubu olduğunu ve bu konuda sektörün, bakanlığın ve veteriner hekimlerin omuz omuza vermesinin gelecek adına ümit verdiğini, yetişmiş veteriner hekimlerin bilgi birikimlerinden yeterince faydalanmamanın ileriye yönelik büyük sıkıntılara sebep olacağını ve Türk Veteriner Hekimleri Birliği ile yaptıkları bu ilk toplantının önemini vurguladı. BAĞÇIVAN Kongre'de emeği geçen herkese teşekkür ederek ve Kongrenin başarılı geçmesi temennisiyle konuşmasını bitirdi.

Daha sonra konuşmasını yapmak üzere kürsüye Koruma ve Kontrol Genel Müdürü Doç. Dr. Muzaffer AYDEMİR geldi. AYDEMİR konuşmasında; Veteriner Halk Sağlığı deyince insan sağlığının en önemli ögesinin akla geldiğini, Toplum sağlığını, insan sağlığını tek bir sağlık konsepti altında düşündüğünü ve mutlak işbirliğine inandığını, Sağlık Bakanlığı, Çevre Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ve tüm kuruluşların ve başta Tarım ve Köyişleri Bakanlığını ortak çalışmalar yapması gerektiğini vurgulayarak, Kongrenin hayırlı geçmesi temennileriyle sözlerini bitirdi.

Açılış Oturumun son konuşmasını Tarım ve Köyişleri Bakanı Dr. M. Mehdi EKER yaptı. EKER konuşmasında; Dünya'nın, gıdanın stratejik değerini, stratejik önemini düşünmesi gerektiği bir dönemde, hem meslek olarak, hem sektör olarak, hem de bakanlık olarak böyle bir kongre düzenlemiş olmanın ayrı bir önemi olduğunu, bu kadar tarım ve gıdanın hem sürdürülebilirliği, sürdürülebilir bir şekilde üretim yapılması, daha adil ve dağıtımda sosyal sıkıntılara yol açmadan dağıtılmasının önemli olduğu bu günlerde böyle bir Kongre düzenlemenin önemini tekrar vurguladı, Tarımı günübirlik politikalarından değil, stratejik ve iktisadi değeri olan bir

sektör olarak tanımlamak, değerlendirmek ve ele almak gerektiğini, Veteriner Halk Sağlığının esasen toplumların karşı karşıya kaldığı risk faktörleriyle ilgili en temel disiplinlerden bir tanesi olduğu, çünkü hayvansal ürünlerin insan sağlığını çok kolay tehdit edebileceği ve çiftlikten çatala güvenli gıda zincirinin bütün halkalarında veteriner halk sağlığı'nın önemli fonksiyonu ve görevi olduğunu, Zoonotik hastalıklardan korunmanın hem birey için hem de toplum sağlığı için önemli bir mesele olduğunu, Hayvan hastalıkları ve hayvansal ürün ticaretinde de veteriner halk sağlığının çok önemli bir rol üstlendiğini belirterek Kongre'nin bu anlamda ülkemiz adına faydalı olmasını dilediğini belirtti. Konuşmasının sonunda ise

Bakanlıkta çalışan veteriner hekimlerin özlük haklarının düzeltilmesine ilişkin bakanlık nezdinde çalışmalarının devam ettiğini ve bu konu ile ilgili olarak Maliye Bakanlığı ile görüşmelerinin devam ettiğini belirterek konuşmasını bitirdi ve böylelikle Kongre'nin Açılış Oturumu sona erdi.

Açılış Oturumdan sonra verilen Kahve Molasının hemen ardından, Oturum Başkanlığını Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Dr. Nihat PAKDİL ve SETBİR'den Serpil TİMURAY'ın yaptığı "Uluslararası Kuruluşların Veteriner Halk Sağlığı ve Gıda Güvenliği'ne Bakışı (1)" konulu oturumun ilk sunumunda, Dünya Veteriner Hekimleri Birliği (WVA) Başkanı Prof. Dr. Leon RUSSEL; WVA'nın Veteriner Halk Sağlığı ve Gıda Güvenliği'ne bakışı konusunda katılımcılara bilgi verdi.

Oturumun ikinci sunumunda ise Avrupa Veteriner Hekimleri Federasyonu (FVE) Temsilcisi Dr. Nicole SCHRIENER; FVE'nin Veteriner Halk Sağlığı ve Gıda Güvenliğine Bakışı konulu bir sunum yaptı.

Birinci oturumun son sunumunu ise Uluslararası Salgın Hastalıkları Ofisi (OIE)'nden Dr. Sarah KAHN, OIE'nin Veteriner Halk Sağlığı ve Gıda Güvenliği Konusuna Bakışı konusunda sunum yaptı. Bu sunumun ardından Tartışma Bölümü ile oturum son buldu.

Açılış oturumunda konuşan Tarım ve Köyişleri Bakanı Dr. M. Mehdi Eker, bu kadar tarım ve gıdanın hem sürdürülebilirliği, sürdürülebilir bir şekilde üretim yapılması, daha adil ve dağıtımda sosyal sıkıntılara yol açmadan dağıtılmasının önemli olduğu bu günlerde böyle bir kongrenin yapılmasının önemli olduğuna dikkat çekti.

faaliyetler

konsey faaliyetleri

Tartışmanın hemen ardından Organizasyon Komitesi tarafından yaptırılan Kongre anısına hediyeler ve plaketter yabancı katılımcılara takdim edilerek öğle yemeğine geçildi.

Öğle yemeğinin ardından Oturum Başkanlığını MHP Afyonkarahisar Milletvekili Prof. Dr. Abdulkadir AKCAN ve Melek US'un yaptığı ve yine "Uluslararası Kuruluşların Veteriner Halk Sağlığı ve Gıda Güvenliği'ne Bakışı Konulu (2)" II. Oturuma geçildi. Bu oturumun ilk sunumunu Gıda ve Tarım Organizasyonu (FAO) Temsilcisi Katinka de BALOGH; FAO'nun Veteriner Halk Sağlığı ve Gıda Güvenliği'ne bakışı konulu sunumu ile yaptı.

Oturumun ikinci Sunumunda Dünya Sağlık Örgütü (WHO) Türkiye Misyonu Temsilcisi Dr. Toker ERGÜDER, WHO Veteriner Halk Sağlığı Bölümü Şefi Dr. Francois X. MESLIN'in hazırlamış olduğu sunumu yaptı.

Oturumun son sunumunu, Avrupa Komisyonu, Sağlık ve Tüketiciyi Koruma Genel Müdürlüğünün Temsilcisi Dr. Gudrun GALHOFF; AB'nin Veteriner Halk Sağlığı ve Gıda Güvenliği'ne Bakışı Konulu sunumunu yaptı. Tartışma bölümünün ve ardından verilen Kahve Arasından sonra ilk günün

son oturumu olan III. Oturuma geçildi.

Oturum Başkanlığını CHP Burdur Milletvekili Ramazan Kerim ÖZKAN ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği II. Başkanı Faik YAVUZ'un yaptığı "AB, ABD ve Türkiye'de Veteriner Halk Sağlığı ve Gıda Güvenliği Sistemi ve Uygulamaları" konulu oturumun ilk sunumunu Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Serhat ÜNAL yaptı. ÜNAL Türkiye'de Halk Sağlığı Hizmetleri ve Klinik Yönden Değerlendirilmesi konulu bir sunum yaptı.

Oturumun ikinci sunumunda Hannover Veteriner Okulu'ndan Prof. Dr. Jörg HARTUNG kürsüye geldi. HARTUNG Veteriner Halk Sağlığı ve Gıda Güvenliğinde Hayvan Refahı konulu bir sunum yaptı.

Oturumun son sunumunu ABD Tarım Ateşesi Ralph GIFFORD yaptı. ABD'de Veteriner Halk Sağlığı ve Gıda Güvenliği Sistemi ve Uygulamaları konusunda sunum yaptı.

Böylelikle yabancı kuruluşların Veteriner Halk Sağlığı ve Gıda Güvenliği konusuna bakışı konuları içeren sunumlarla Kongre'nin ilk günü başarılı ve her kesimden katılımcı açısından çok yararlı bir şekilde sona erdi. Oturumlardan

faaliyetler

konsey faaliyetleri

sonra ise, saat 20.00'de başlayan Gala Yemeği ile katılımcılar tekrar birlikte olma ve günün yorgunluğunu atma şansı bulmuşlardır.

İkinci gün, saat 09.00'da, Oturum Başkanlığını İstanbul Üniversitesi Veteriner Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Özer ERGÜN ve Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanı Prof. Dr. Hikmet PEKCAN'ın yaptığı "Çiftlikten Sofraya Gıda Güvenliği ve Veteriner Halk Sağlığı" konulu oturum ile başladı. Oturumun ilk sunumunu Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Besin Hijyeni ve Teknolojisi Bölümü Başkanı ve Organizasyon Komitesi Başkanı Prof. Dr. İrfan EROL yaptı. EROL Çiftlikten Sofraya Gıda Güvenliği konulu bir sunum yaptı.

Oturum ikinci sunumunu Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü Hayvan Sağlığı Hizmetleri Daire Başkanı ve Merkez Konseyi Üyesi H. Haluk AŞKAROĞLU Veteriner Halk Sağlığı Yönünden Hayvan Hastalıklarının Kontrol Stratejileri konulu bir sunum yaptı.

IV. Oturumun son sunumunda ise Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Mikrobiyoloji Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Hakan YARDIMCI Yeni veya Yeniden Önem Kazanan Zoonozlar konulu bir sunum yaptı. Tartışma bölümü ile oturum son buldu.

"Gıda Güvenliğinde Bazı Hayvansal Gıdaları Yeri ve Önemi" Konulu V. Oturumun Başkanlığını Veteriner Hekimleri Derneği Başkanı Prof. Dr. Şakir Doğan TUNCER ve Kırıkkale Üniversitesi Veteriner Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ersin İSTANBULLUOĞLU yaptı. Oturumun ilk sunumunu SETBİR Yönetim Kurulu II. Başkanı Murat YÖRÜK yaptı. YÖRÜK, Türkiye'de Süt ve Süt Ürünleri Piyasasında Yaşanan Sıkıntılar konulu bir sunum yaptı.

Oturumun ikinci sunumunda SETBİR Yönetim Kurulu Üyesi Ömer ŞENGÜLER, Türkiye'de Kırmızı Et Üretimi, Tüketimi ve Bunlara İlişkin Temel Sorunlar: Türkiye'de Et Endüstrisinin Durumu konulu bir sunum yaptı. Oturumun son sunumunu Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanı Prof. Dr. Hikmet PEKCAN Halk Sağlığı konulu bir sunum yaptı. Pekcan'ın sunumunun ardından tartışma bölümü ile birlikte oturum son buldu. Oturumun ardından öğle yemeğine geçildi.

Öğle yemeğinin ardından Başkanlığını Uludağ Üniversitesi Veteriner Fakültesi Besin Hijyeni ve Teknolojisi Bölümü

Başkanı Prof. Dr. Mustafa TAYAR ve Veteriner Gıda Hijyenistleri Derneği Başkanı Dr. Can DEMİR'in yaptığı "Sürü Sağlığı ve Antimikrobiyel Direnç Sorunu" konulu VI. Oturuma geçildi. Oturumun ilk sunumunu ANC Nutrition Genel Müdürü Uzm. Vet. Hekim İsmail ÖZDEMİR yaptı. ÖZDEMİR, Sürü Sağlığı Yönetimi konulu bir sunum yaptı.

Oturumun ikinci sunumunu Kırıkkale Üniversitesi Veteriner Fakültesi Mikrobiyoloji Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ersin İSTANBULLUOĞLU, Antimikrobiyel Direnç Sorunu: Önleme Stratejileri konulu bir sunum yaptı.

Oturumun son sunumunda ise Etik Merkez Veteriner Kontrol Araştırma Enstitüsü Müdürü ve Merkez Konseyi II. Başkanı Dr. Nahit YAZICIOĞLU, Ulusal Kalıntı İzleme Programı konulu sunum yaptı. Sunumun ardından Tartışma Bölümü ile VI. Oturum son buldu ve ara verildi.

Verilen aranın ardından Kongre'nin son oturumu olan VII. Oturuma geçildi. Oturum Başkanlığını Koruma ve Kontrol Genel Müdürü Doç. Dr. Muzaffer AYDEMİR ve Van Bölgesi Veteriner Hekimleri Odası Başkanı Prof. Dr. Yakup Can SANCAK'ın yaptığı "Halk Sağlığı, Tüketici Davranışları ve Kayıt Dışı Üretim" konulu oturumun ilk sunumunu Milano Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dekanı ve Avrupa Birliği Gıda İnfomasyon Konseyi Başkanı Prof. Dr. Giorgio POLI yaptı. Gıdaların Bileşimi, Sağlık Beyanı ve Etiketlenmesi Konusunda Tüketici Davranışları konulu sunum yaptı.

Oturumun son sunumunu SETBİR Yönetim Kurulu Üyesi Hasan GİRENES yaptı. Kayıtdışı Üretimin Halk Sağlığına ve Ekonomiye Etkileri konulu sunum yaptı. Sunumun ardından Tartışma bölümü ve iki günlük yoğun temponun ardından, Organizasyon Komitesi adına Prof. Dr. Ersin İSTANBULLUOĞLU'nun yaptığı Kapanış Konuşmasını ile Kongre son buldu.

Organizasyon Komitesi'nin yaklaşık dört aydır yaptığı yoğun çalışmanın ardından iki günlük kongre başarı ile tamamlandı. Bu kongrede bizimle birlikte olan Tarım ve Köyşleri Bakanlığı ve SETBİR'e, Kongre Organizasyon Komitesi Üyelerine, değerli sunumları ile bizleri bilgilendiren konuşmacılara, katılımcılara ve emeği geçen herkese teşekkür eder, konusu itibari ile çok önem arz eden Kongrenin gerek mesleğimiz, gerek ülkemiz için hayırlı olmasını diler, bu Kongre'den çıkan sonuçların takipçisi olacağımızı belirtir, saygılar sunarız.

26 Nisan 2008 Dünya Veteriner Hekimleri Günü Kutlandı

İlk olarak 2001 yılında tüm Dünya ülkeleri ile Ülkemizde de kutlanmaya başlanan Dünya Veteriner Hekimleri Günü bu yıl da çeşitli etkinliklerle kutlandı.

Kutlamalar Anıtkabir'de çelenk konulması, saygı durusu ve Merkez Konseyi II. Başkanı Dr. Nahit YAZICIOĞLU'nun şeref defterinin imzalamasıyla başladı, daha sonra Ankara 75. Yıl Hipodromu Kokteyl salonunda, 2007 yılında ilki verilen Türk Veteriner Hekimleri Birliği Bilim, Onur ve Hizmet Ödülleri'nin sahiplerine verilmesiyle devam edildi. Türk Veteriner Hekimleri Birliği Bilim Ödülü Jürisi tarafından yapılan değerlendirme sonucu 2008 Yılı Bilim Ödülü'nü İstanbul

Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dölerme ve Suni Tohumlama Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Sema BİRLER almaya hak kazandı. 2008 Yılı Hizmet Ödüllerine ise Emekli Öğretim Üyesi Prof. Dr. Hümeysra ÖZGEN ve MHP Afyon Milletvekili Prof. Dr. Abdülkadir AKCAN layık görüldü. Onur Ödülüne ise Manisa Veteriner Hekimleri Odası Fahri Başkanı Merhum Dr. Recep KAZANCI layık görüldü. Merhum Dr. Recep KAZANCI'nın ödülünü oğlu Kutluhan KAZANCI aldı.

Ödül Töreninin ardından Tarım ve Köyşleri Bakanlığı, Ankara Veteriner Hekimleri Odası, Türk Veteriner Hekimleri Birliği Vakfı, Veteriner Hekimleri Derneği ve A.Ü.Veteriner

faaliyetler

konsey faaliyetleri

ner Hekimleri

Fakültesi'nden pek çok meslektaşımızın katıldığı kokteyl verildi. Kokteylin ardından Dünya Veteriner Hekimleri Günü Koşusu ile son bulan kutlamalarda koşuyu M.KAYA' nın Jokeyliğini yaptığı KURTINIA-DIS kazandı.

Türk Veteriner Hekimleri Birliği tüm meslektaşlarımızın Dünya Veteriner Hekimleri Günü'nü kutlarız.

DÜNYA VETERİNER HEKİMLERİ GÜNÜ KUPASI KOŞUSU

KAMUOYUNA DUYURU

**BİZLER, HAYVAN SAĞLIĞI, GIDA GÜVENLİĞİ
VE VETERİNER HALK SAĞLIĞINDAN SORUMLU
TÜRK VETERİNER HEKİMLERİ OLARAK;**

**YANLIŞ TEŞKİLAT YAPISI, YANLIŞ MEVZUAT VE
YANLIŞ UYGULAMALARLA HAYVAN SAĞLIĞINI VE
HAYVANCILIĞIMIZI, GIDA GÜVENLİĞİNİ VE İNSAN
SAĞLIĞINI TEHLİKEYE ATAN, ADALETSİZ MAAŞ
DÜZENİ İLE RESMİ KURUMLARDA ÇALIŞAN
MESLEKTAŞLARIMIZI AÇLIĞA MAHKUM EDEN,**

AKP İKTİDARINI

PROTESTO EDİYORUZ!

TÜRK VETERİNER HEKİMLERİ BİRLİĞİ

KIRIM KONGO KANAMALI ATEŞİ

Can almaya devam ediyor...

Pantolon paçalarınıızı
çorabınıza sokmakla yetinmeyin !

Bu hastalıktan kurtulmak için koruyucu
veteriner halk sağlığı sisteminin kurulması
gereklidir.

Veteriner sağlık çalışanlarına vurulan her darbe
koruyucu hekimliğe, toplum sağlığına,
ülke hayvancılığına vurulmuştur

TÜRK VETERİNER HEKİMLERİ BİRLİĞİ

Veteriner Hekimlerin Özlük Haklarıyla İlgili Çalışmalar

Eylem Planı Taslağı

Türk Veteriner Hekimleri Birliği Merkez Konseyi olarak, yönetime geldiğimiz günden bu yana, defalarca yapılan tüm iyi niyetli görüşmelere rağmen, veteriner hekimlerin özlük haklarının iyileştirilmesi ile ilgili olarak herhangi bir gelişme sağlanamamış ve veteriner hekimler emsal meslek mensuplarına göre, ağır eğitim ve çalışma şartlarına rağmen özlük hakları yönünden en mağdur edilen meslek grubu olmuşlardır.

Her alanda çalışan tüm veteriner hekimlerin, bu durum karşısında, haklı olarak ortaya koydukları yoğun tepkiler sonucu, Türk Veteriner Hekimleri Birliği Merkez Konseyi olarak düzenlediğimiz, tüm Oda başkanlarımızın ve mesleğimizi temsil eden tüm sivil toplum kuruluşlarının (Veteriner Hekimler Derneği, Türk Veteriner Hekimleri Birliği Vakfı, Veteriner Gıda Hijyenistleri Derneği ve VEFADER) başkanlarının katılımı ile Antalya'da yapılan toplantıda, oluşturulan bir heyetin, Tarım ve Köyüşleri Bakanı ile görüşerek, konunun önemi ve veteriner hekimlerin sıkıntılarının, son kez iletilmesi, olumlu bir sonuç alınamadığı taktirde, veteriner hekimlerin demokratik haklarını kullanarak bazı eylemlerin yapması kararlaştırılmıştır.

22 Mayıs 2008 tarihinde Sayın Bakanla yapılan son görüşmede de kısa vadede olumlu bir sonuç alınamayacağı anlaşılmıştır.

6343 Sayılı Kanunla, Türk Veteriner Hekimleri Birliğine, Veteriner hekimlerin hak ve menfaatlerini koruma görevi verilmiştir. Bu görevin yerine getirilmesi için bu güne kadar gösterilen tüm çabalara rağmen, demokratik haklarımızı kullanarak, bazı eylemler düzenlemekten başka seçenek kalmamıştır.

Düzenlenecek eylemlerin amacı, hayvan sağlığı ve gıda güvenliğinin sorunları ile veteriner hekimlerin sorunlarına kamuoyunun ve hükümet yetkililerinin dikkatini çekmek olacaktır.. Bu nedenle, yapılacak eylemlerden hayvan sağlığı ve halk sağlığı ile yetiştiricinin, üreticinin zarar görmemesi için gerekli tedbirlerin alınarak ve tüm mesleki kuruluşlarımızla birlikte, ilgili sendikaların da desteğini sağlayarak, tüm meslektaşlarımızın katılımıyla yapılması büyük önem taşımaktadır.

Bu görüşler doğrultusunda, eylem stratejisinin belirlen-

mesi amacı ile hazırlanan taslak program ekte gönderilmek-
te olup, taslak programla ilgili görüş ve önerilerinizle birlikte,
ilave görüş ve önerilerinizin de 10 Haziran 2008 tarihine ka-
dar gönderilmesi hususunda gereğini arz/ rica ederim.

Dr. Mehmet ALKAN

Türk Veteriner Hekimleri Birliği
Merkez Konseyi Başkanı

DAĞITIM

17 Veteriner Fakültesi Dekanlığı, 81 İl Müdürlüğü (Hayvan Sağlığı Şube Müdürlüğü), 9 Veteriner Kontrol Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, 45 Veteriner Hekimleri Odası Başkanlığına, Veteriner Hekimler Derneği Başkanlığına, Türk Veteriner Hekimleri Birliği Vakfı Başkanlığına, Veteriner Gıda Hijyenistleri Derneği Başkanlığına, Veteriner Fakülteleri Mezunları Dayanışma Derneği, Veteriner Tavukçuluk Derneği, Veteriner Mikrobiyoloji Derneği, Veteriner Farmakoloji ve Toksikoloji Derneği.

TASLAK EYLEM PLANI

Yapılacak eylemler, ülke genelinde, resmi ve özel tüm kurum ve kuruluşlarda, bir gün süre ile iş yavaşlatma şeklinde,

- 1-) Acil vakalar dışında tüm klinik ve muayene hizmetleri
- 2-) Tüm kesimhanelerde (beyaz ve kırmızı et dahil) antemortem ve post mortem muayeneler
- 3-) Hayvan ve hayvansal ürün sevk raporlarının düzenlenmesi

4-) Aşılama, küpeleme ve suni tohumlama faaliyetleri

5-) Veteriner hekimlik hizmetleri ile ilgili evrak akışı

6-) Acil olaylar hariç Laboratuvar hizmetleri

Aynı gün,Meslek Kuruluşlarımız tarafından,

-Yerel ve ulusal basına ilanlar verilmesi

-Ülke genelinde, tüm veteriner hekim örgütleri tarafından, veteriner fakültesi olan yerlerde fakültenin de katılımı sağlanarak basın açıklaması, basın toplantısı, TV programı, gibi kamuoyunu bilgilendirmeye yönelik faaliyetlerin düzenlenmesi

Eylemlerle İlgili Toplantı Kararları

21 Haziran 2008 tarihinde yapılacağı belirtilen toplantı, büyük bir çoğunluğun katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

Merkez Konseyi Başkanı Dr. Mehmet ALKAN'ın açılış konuşması ve konuyla ilgili değerlendirmelerinden sonra, bütün oda başkanları ve meslek örgütleri, gündemde belirtilen konularla ilgili olarak görüşlerini dile getirmişlerdir.

Bu görüşlerin sonucunda;

-Kamuoyunda istenilen etkinin oluşturulması için eylemlerde, halk sağlığı ve hayvan sağlığı ile mevzuat eksikliklerinin, yanlış yapılan hayvancılık desteklemelerinin, ön plana çıkartılarak, özlük haklarımızın gündeme getirilmesi,

-Eylemlerin sürekliliğinin sağlanması amacıyla, eylemlerin aralıklı olarak belli bir süreç içerisinde gündeme getirilmesi, ancak, eylemlerin kamuoyu gündemine gelecek diğer önemli siyasi konuların gölgesinde kalmaması için, bunların dikkatle takip edilerek, buna göre eylem tarihlerinin değiştirilmesi,

-Eylemlerin, yetkili ve ilgili makamlara fax çekilerek başlatılması, daha sonra ulusal ve yerel basına gazete ilanı verilmesi, Merkez Konseyi ve odaların aynı günde basın toplantısı düzenleyerek basın bildirisini okumaları, gerek görülmesi halinde, resmi kurumlarda çalışan veteriner hekimlerin toplu olarak viziteye çıkması gibi diğer eylemlerin devreye sokulmasının uygun olacağı fikri benimsenmiştir.

- Bu eylemlerin yanında, halk sağlığı açısından büyük önem taşıyan KKKA hastalığı ile ilgili olarak 20-25 Temmuz

faaliyetler

konsey faaliyetleri

tarihleri arasında İstanbul'da geniş katılımı bir panel düzenlenmesi kararlaştırılmıştır.

Bu görüşler doğrultusunda oluşturulan komisyonlar marifetiyle,

- Yapılacak eylemlerin şekli ve tarihleri

- Gazete ilanı

- Gönderilecek fax metni

- Basın bildirisi metni

- Eylem süresince kullanılacak afiş ve sloganlar ile gazete ilanı için gerekli finansmana, odalarımızın ve meslek örgütlerimizin katılım payları belirlenmiştir.

Daha sonra, komisyonların görüşleri katılımcılara sunulmuş ve gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra oybirliği ile kabul edilmiştir.

Alınan kararlar ekte gönderilmekte olup, belirtilen tarihler doğrultusunda eylemler gerçekleştirilecektir.

Ulusal gazetelere verilecek ilanlar, belirlenen katılım paylarının gönderilmesinden sonra gerçekleştirilebilecektir. Bu nedenle, meslek örgütleri ve odalar katılım paylarını, Merkez Konseyinin "Ziraat Bankası Mithatpaşa Şubesi 7961801 - 5001 No'lu Hesabına" 03 Temmuz 2008 tarihine kadar göndermesi gerekmektedir. Gerek ulusal basın için Merkez Konseyine gönderilecek katkı payları, gerekse, bölge odaları

tarafından istemeleri halinde, yerel basına verilecek ilanlar, odaların yönetim kurulu kararı ile gerçekleştirilmelidir.

Yapılacak eylemlerin etkili olabilmesi için gerekli çabanın gösterilmesi hususunda, gereğini önemle arz/rica ederim.

Dr. Mehmet ALKAN

Türk Veteriner Hekimleri Birliği

Merkez Konseyi Başkanı

DAĞITIM: Veteriner Hekim Kökenli Milletvekilleri (4), Veteriner Fakültesi Dekanlığı (17), Veteriner Hekimler Odası Başkanlığı (45), Veteriner Hekimler Derneği Başkanlığı, Türk Veteriner Hekimleri Birliği Vakfı Başkanlığı, Veteriner Fakültesi Mezunları Derneği Başkanlığı, Veteriner Gıda Hijyenistleri Derneği Başkanlığı, Veteriner Tavukçuluk Derneği Başkanlığı, Veteriner Mikrobiyoloji Derneği Başkanlığı, Veteriner Farmakoloji Derneği Başkanlığı, Veteriner İlaç Sanayicileri Derneği Başkanlığı, Veteriner Sağlık Teknisyenleri Derneği Başkanlığı, Damızlık Sığır Yetiştiricileri Merkez Birliği Başkanlığı, SS Tire Süt Müstahsilleri Tarımsal Kalkınma Kooperatifi Başkanlığı, Süt Üreticileri Birliği Başkanlığı, AB Veteriner Hekim Platformu, Dergiler (5), 81 İl Müdürlüğü (Hayvan Sağlığı Şube Müdürlüğü) (e-mail), 9 Veteriner Kontrol Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü (e-mail).

YAPILACAK EYLEMLER ve TARİHLERİ

30 Haziran-10 Temmuz	Faks gönderilmesi (45 Veteriner Hekim Odası Başkanlığı ve Meslek Örgütleri)
10 -15 Temmuz	Gazete İlanları
15 -20 Temmuz	Basın Toplantıları
20 - 25 Temmuz	KKKA Paneli (İstanbul)

BASIN BİLDİRİSİ

Aldıkları bu yoğun eğitim ve çalışma zorluklarına rağmen özlük hakları yönüyle emsal meslek grupları içerisinde en fazla mağdur edilmiş meslek grubudur. Aldıkları ücret lise dengi okul mezunlarının altında kalmıştır. Buna rağmen veteriner hekimler bu güne kadar hayvan sağlığı adına, halk sağlığı adına özveriyle görevlerini yerine getirmek için her türlü gayreti göstermişlerdir.

Son yıllarda ortaya çıkan ve halk sağlığı açısından büyük tehlike oluşturan yeni Zoonoz hastalıklar ve globalleşen dünyada, salgın hastalıkların daha hızlı bir şekilde yayılmaya başlaması nedeniyle, tüm gelişmiş dünya ülkelerinde, hayvan sağlığı ve gıda güvenliğine bakış açısı değişmiş ve hayvan sağlığı ile mücadele çalışmalarında ve hayvansal kökenli gıda üretiminde çok etkili tedbirler içeren yasal düzenlemeler yapılmıştır.

Bu ülkelerde, hayvansal gıdaların üretiminde, çiftlikten başlayan veteriner hekim kontrolleri, gıdaların sofraya ulaşmasına kadar etkili bir şekilde devam etmektedir.

Salgın Hayvan Hastalıkları ile mücadele çalışmalarında, tüm hayvanlar kayıt altına alınarak, hastalık takipleri, hayvan hareketleri ve koruyucu önlemler, veteriner hekim kontrolünde, sıkı bir denetim altında yapılmaktadır. Ülkemizin coğrafik konumu nedeniyle salgın hayvan hastalıkları ile mücadele ve hayvansal kökenli gıda kontrolleri ülkemiz açısından çok daha fazla önem taşımaktadır.

Ancak, ülkemizde, yasalardaki yetersizlikler, Bakanlığın personel istihdam politikasındaki yanlışlar ve teşkilat yapısındaki çarpıklık nedeniyle, salgın hayvan hastalıkları ile etkili bir mücadele yapılamadığı gibi etkili bir gıda denetimi de yapılamamaktadır. Bu nedenle, Hayvan sağlığı ve halk sağlığı risk altında bulunmaktadır.

Bu risklerin ortadan kaldırılması için,

1-) AB ye uyum amacı ile hazırlanan, ancak yıllardır yasalaştırılmayan, “**Veteriner Hizmetleri, Gıda ve Yem Kanunu**”nun Ülkemiz hayvan sağlığını ve halk sağlığını korumak adına, aslına sadık kalınarak yasalaşması sağlanmalı. Buna uygun olarak da Bakanlık teşkilat yasası çıkartılmalıdır.

2-) Tarım ve Köyişleri Bakanlığında görev yapan veteriner hekim sayısı ihtiyaca cevap verecek sayıya ulaştırılmalıdır.

3-) Veteriner Hekimlerin, Hayvan Hastalıkları ile mücadele çalışmalarında ve gıda kontrol hizmetlerinin yürütülmesi sırasında, hiçbir baskı altında kalmadan, bağımsız bir şekilde karar vermelerine imkan sağlayacak çalışma ortamı için yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

4-) Ülke genelinde, muayenehane açarak serbest çalışan 5.000 (beş bin) veteriner hekim, hayvan sağlığı, hayvan ıslahı ve gıda kontrol hizmetlerinde, Bakanlık adına yetkilendirilmek suretiyle, aktif olarak görev alma-

faaliyetler

konsey faaliyetleri

ları sağlanarak bu veteriner hekimlerin hizmetlerinden daha etkin bir şekilde yararlanılmalıdır.

Hayvancılık desteklemelerinde yapılan değişikliklerle, hiçbir kriter gözetmeksizin hayvan başına destekleme uygulamasına geçilmiştir.

İnsan beslenmesinde hayati önemi olan hayvansal proteinin yeterli düzeyde tüketilmesine imkan sağlamak için, hayvancılık, dünyanın her ülkesinde desteklenmektedir. Ancak, hayvancılık desteklemeleri, üretimi ve kaliteyi teşvik etmeli, aynı zamanda geliştirilmesi amaçlanan sistemlerin yerleştirilmesine de katkıda bulunmalıdır.

Yeni uygulamaya konulan destekleme sisteminde bu amaçlar dikkate alınmadan, Hayvancılığımızın en büyük problemi olan, düşük verimli hayvan ırklarımızın ıslahı için uygulanan suni tohumlama faaliyetleri ile ilgili desteklemeler,

Yine, hayvan sağlığı ve halk sağlığı açısından büyük önem taşıyan ve hayvanların takibini sağlayan, ülkemizde henüz istenilen düzeyde geliştirilememiş olan hayvan kayıt sistemi için verilen destekleri,

Hayvan sağlığı açısından büyük sıkıntılar yaşadığımız, salgın hastalıklarla mücadelede, koruyucu aşılarda önemi bilinmesine rağmen, bu konuda verilen desteklemeler, Şap ve Brucella aşılama ile sınırlandırılmıştır.

Halk sağlığı ve hayvan sağlığı açısından büyük önem taşıyan Akredite Veteriner Hekimlik, destekleme kapsamında olmasına rağmen, keyfi uygulamalarla, mezbahaların büyük çoğunluğunda uygulamaya konulmamıştır. Bu uygulama, tüm mezbahalar ile et ve et üretim tesislerini kapsayacak şekilde yaygınlaştırılmalıdır.

Yeni uygulamaya konulan desteklemeler, hayvancılığımızın gelişmesine yeterli katkıyı sağlamayacaktır. Bu nedenle hayvancılık desteklemeleri belirtilen kriterler dikkate alınarak yeniden gözden geçirilmelidir.

Bakanlık, hayvancılık desteklemeleri ile ilgili çalışmalarda, ilgili meslek örgütleri ve hayvancılık örgütlerinin görüşlerini dikkate almalıdır.

5 yıllık yoğun bir eğitim programı sonrasında mezun olan ve hayvan sağlığı ile mücadele çalışmalarının ve hay-

vansal kökenli gıda kontrollerinin tüm sorumluluğunu üstlenmiş olan veteriner hekimler, mezbahalarda, laboratuvarlarda, hayvan hastalıkları ile mücadele için köy ve ahır şartlarında, Brucella, Tüberküloz, Kuş Gribi, Deli Dana, Şarbon, Kuduz gibi insan sağlığını tehdit eden zoonoz hastalıkların riski altında görev yapmaktadırlar.

Aldıkları bu yoğun eğitim ve çalışma zorluklarına rağmen özlük hakları yönüyle emsal meslek grupları içerisinde en fazla mağdur edilmiş meslek grubudur. Aldıkları ücret lise dengi okul mezunlarının altında kalmıştır. Buna rağmen veteriner hekimler bu güne kadar hayvan sağlığı adına, halk sağlığı adına özveriyle görevlerini yerine getirmek için her türlü gayreti göstermişlerdir. Kuş gribi ile yaptıkları mücadele dünyaya örnek olarak sunulmaktadır. Ancak, Veteriner Hekimlerin bu iyi niyetli çalışmaları yanlış algılanmamalı ve suistimal edilmemelidir.

Sağlık sınıfı içinde yer alan veteriner hekimler, Sağlık Bakanlığı tarafından sağlık sınıfı ile ilgili yapılan düzenlemelerde kapsam dışında bırakılmaktadır. Tarım ve Köyişleri Bakanlığında birlikte çalıştıkları teknik personel ise, teknik hizmetler sınıfında yer alması nedeniyle bu sınıfla ilgili düzenlemelerden yararlanmaktadır. Özlük hakları ile ilgili olarak yapılan her türlü yasal düzenlemede veteriner hekimler göz ardı edilmektedir. Bunun sonucu adaletsiz ücret dağılımı ile çalışma barışı bozulmakta ve Anayasanın, eşit işe eşit ücret hükmü çiğnenmektedir.

Belirtilen konularda, yetkili makamlar nezdinde yapılan tüm iyi niyetli girişimlerimize rağmen bu güne kadar olumlu hiçbir sonuç alınamamıştır.

İnsan sağlığı ve hayvancılığımız açısından büyük önem taşıyan, salgın hastalıklarla mücadele çalışmalarında, gıda kontrol hizmetlerinde, hayvancılık desteklemelerinde yapılan bu yanlış uygulamalar ile veteriner hekimlerin maruz bırakıldığı haksızlıklar konusunda kamuoyunu bilgilendirmek ve hükümeti uyarmak amacıyla bazı eylemlerin yapılmasından başka seçenek kalmamıştır.

Bu eylemlerimiz bu yanlış uygulamalar düzeltilinceye kadar devam edecektir.

Kamuoyuna saygı ile duyurulur.

Merkez Konseyi Tarafından Gazete Yazarlarına Gönderilen Mektup

Biz, Türk Veteriner Hekimleri; Ülkemizin Hayvan sağlığından sorumlu tek yetkili mesleğin mensuplarıyız. Bu nedenle, hayvanlardan ve hayvansal gıdalardan insanlara geçen 200'den fazla zoonoz hastalıkla (Tüberküloz, Bruselloz, Kuduz, Şarbon, Deli Dana, Kuş Gribi, Kırım Kongo Kanamalı Ateşi vs.) mücadele etmek ve hayvansal gıdaların sağlıklı, güvenilir gıdalar halinde tüketime sunulmasını sağlamakla yükümlüyüz.

Bilindiği gibi, insan enfeksiyonların % 60 dan fazlası hayvan ve hayvansal gıdalara dayanmaktadır. Bu nedenle, gelişmiş tüm dünya ülkelerinde Veteriner Hizmetleri birincil derecede öneme sahip bir hizmet sektörü olarak ele alınmış ve değerlendirilmiştir. AB mevzuatının % 25 den fazlasının veteriner hizmetleri ile ilgili olması bunun önemli göstergelerinden biridir. Ülkemizde 1985 yılından bu yana bir Veteriner İşleri Genel Müdürlüğünün olmaması, mevcut ve geçmiş hükümetlerin böyle önemli bir konuya ne kadar duyarsız olduğunu göstermektedir. Halbuki günümüzde insan sağlığının korunması için hayvanların sağlıklı olması ve hayvanlardan elde edilen ürünlerin tüketicilere sağlıklı olarak ulaştırılması temel bir sağlık konsepti olarak kabul edilmektedir.

Bizim temel felsefemiz, aynı çevreyi kullanan insan, hayvan ve bitkilerin yaşam haklarının kutsal olduğudur. Buradan hareketle çevre ve hayvan haklarının da savunucusu ve koruyucusuyuz.

Bizler, 5 yıl gibi uzun ve zor bir eğitim süreci sonunda mezun olan, çoğu zaman ahır, mezbaha vs. gibi zor koşullarda, hastalık riski altında çalışan bir mesleğin mensuplarıyız. Türk Veteriner Hekimlerinin Sığır Vebasının eradikasyonu ve Kuş Gribine karşı yaptıkları mücadele Dünya'ya örnek olarak sunulmaktadır. Aldığımız yoğun eğitime, ağır sorumluluk ve çalışma koşullarına rağmen meslek grupları içerisinde özlük hakları itibarıyla en fazla mağdur edilen meslek grubuyuz. Kamuda çalışan meslektaşlarımız lise mezunu memurlar seviyesinde maaş almaktadırlar. Bakanlıklar nezdinde iki yıldan fazla süredir yapmış olduğumuz tüm girişimler sonuçsuz

kalmıştır.

Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı'nda, Sağlık Bakanlığı'nda, Çevre ve Orman Bakanlığı'nda ve Belediyelerde oluşturulan yanlış teşkilat yapısı, yanlış mevzuat ve uygulamalar nedeniyle; hayvancılığımızı, hayvan sağlığını, çevre sağlığını, gıda güvenliğini ve halk sağlığını tehlikeye atan, adaletsiz ve düşük maaş sistemi ile meslektaşlarımızı açlığa mahkum eden Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini protesto eylemlerine başlamış bulunmaktayız.

Bilgilerinize mesleki saygılarımla arz ederim.

Dr. Mehmet ALKAN

Türk Veteriner Hekimleri Birliği

Merkez Konseyi Başkanı

Merkez Konseyi tarafından Özlük Hakları konusunda Mektup gönderilen Ulusal Gazete Yazarları;

(Yazarlar; gazetelerin alfabetik sırasına göre sıralanmıştır)

Serdar TURGUT (**AKŞAM**), Yavuz SEMERCİ, İsmail KÜÇÜKKAYA, Serdar AKINAN, Nagehan ALÇI, Mustafa DOLU, Ali SAYDAM, Burhan AYERİ, Oray EĞİN, Prof. Dr. Deniz GÖKÇE, Hüseyin YILDIZ, Ahmet ÇAKMAK (**BİRGÜN**), Mete ÇUBUKÇU, Nazım ALPMAN, Kemal ULUSALER, Nazım ALPMAN, Burhan SÖNMEZ, Ahmet TULGAR, İkbâl GÜRPINAR (**BUGÜN**), Ömer Lütfi METE, Emin PAZARCI, Ceyhan ALTINYELEK, Cengiz ÖZDEMİR, Düzgün KARADAŞ, Erol MANİSALI (**CUMHURİYET**), Murat GÜLDÜREN, Hüseyin BAŞ, Mustafa BALBAY, Erdal ATABEK, Yakup KEPENEK, Nilgün CERRAHOĞLU, Hikmet BİLA, Hikmet ÇETİNKAYA, Emre KONGAR, Kemal BAYTAŞ (**GÜNEŞ**), Rıza ZELYUT, İdil ÇELİKER, Bülent ÜLGER, Yalçın DOĞAN (**HÜRRİYET**), Ertuğrul ÖZKÖK, Oktay EKŞİ, Vahap MUNYAR, Şükrü KIZILOL, Bekir ÇOŞKUN, Tufan TÜRENÇ,

konsey faaliyetleri

Mehmet Y. YILMAZ, Özdemir İNCE, Ahmet HAKAN, Ayşe ARMAN, Ercan KUMCU, Ege CANSEN, Zeki CEYHAN (**MİLLİ GAZETE**), Abdülkadir ÖZKAN, Birol ERTAN, Mevlüt ÖZCAN, Nedim ODABAŞ, Şakir TARIM, İsmail MÜFTÜOĞLU, Memet Şevki EYGİ, Mahmut TOPBAŞ, Ekrem KIZILTAŞ, Hasan CEMAL (**MİLLİYET**), Melih AŞIK, Güngör URAS, Hasan PULUR, Fikret BİLA, Meral TAMER, Yaman TÖRÜNER, Prof. Dr. Hurşit GÜNEŞ, Abbas GÜÇLÜ, Derya SAZAK, Sedat ERGİN, Güneri CİVAOĞLU, Taha AKYOL, Orhan KARATAŞ (**ORTADOĞU**), Taylan SORGUN, Yıldırım ÇİÇEK, Orhan TAHSİN, Necdet B. SİVASLI, Mehmet Ali BİRAND (**POSTA**), Yavuz KOCAÖMER, Güler KAZMACI, Rauf TAMER, Murat YETKİN (**RADİKAL**), İsmet BERKAN, Oral ÇALIŞLAR, Tarhan ERDEM, Yıldırım TÜRKER, Uğur GÜRSES, Prof. Dr. Kerem ALKİN (**REFERANS**), Nuray BAŞARAN, Şevket SÜREK, Sinan TANYILDIZ, Hıncal ULUÇ (**SABAH**), Engin ARDIÇ, Mehmet BARLAS, Nazlı ILICAK, Umur TALU, Muharrem SARIKAYA, ERDAL ŞAFAK, Ergun BABAHAN, Yavuz DONAT, Emin ÇOLAŞAN (**SÖZCÜ**), Hakan AKPINAR, Mehmet ŞEHİRLİ, Ahmet TAN, Erdoğan

TOKMAKÇIOĞLU, Prof. Dr. Mehmet ALTAN (**STAR**), Ahmet KEKEÇ, Salih NEFTÇİ, Eser KARAKAŞ, Ardan ZENTÜRK, Cengiz ÖZDEMİR, Şamil TAYYAR, Ece VAHAPOĞLU (**TAKVİM**), Nazif OKUMUŞ, Talip EMİROĞLU, Savaş AY, İlker SARIER, Metin ÖZKAN (**TERCÜMAN**), Behiç KILIÇ, Ufuk SÖYLEMEZ, Prof. Dr. Esfender KORKMAZ, Tuna SERİM, Bülent KUŞOĞLU, Sırrı Yüksel CEBECİ, Serhat AKKAN, Abdurrahman DİLİPAK (**VAKİT**), Serdar ARSEVEN, Ali KARAHASANOĞLU, Abdürrahim KARAKOÇ, Selahaddin ÇAKIRGİL, Yavuz BAHADİROĞLU, Hüseyin ÖZTÜRK, Hassan KARAKAYA, Mustafa MUTLU (**VATAN**), Prof. Dr. Asaf Savaş AKAT, Prof. Dr. Aydın AYAYDIN, Güngör MENGİ, Ruhat MENGİ, Necati DOĞRU, Yiğit BULUT, Can ATAĞLI, Yavuz Selim DEMİRAĞ (**YENİÇAĞ**), İsmail KUMBASAR, Aslan BULUT, Servet KABAKLI, Mustafa ASLAN, Hakan ALBAYRAK (**YENİŞAFAK**), Fehmi KORU, Tahsin SINAV, İbrahim KAHVECİ, Mehmet GÜNDEM, Mustafa ÖZEL, Tamer KORKMAZ, Ekrem DUMANLI (**ZAMAN**), Prof. Dr. Mümtazer TÜRKÖNE, Prof. Dr. Naci BOSTANCI, Nedim HAZAR, Ahmet Turan ALKAN, Sami USLU.

TVHB Üye Kayıt Sistemi

Birliğimizce, Odalarımızın üye kayıtlarının sağlıklı bir şekilde tutulmasının sağlanması ve mükerrer üyeliklerin önlenmesi amacıyla, bir üye kayıt programı hazırlanmıştır.

Odalarımız, bu programı kullanmak üzere ihtiyaç duyacakları kullanma kılavuzuna, Birliğimizin Web sayfasındaki, Veteriner Üye Kayıt Sistemi Dosyasından ulaşabileceklerdir.

Programın çalıştırılması ve üye kayıtlarının yapılabilmesi için şifreye ihtiyaç bulunmaktadır. Şifreler, Birliğimiz tarafından tahsis edilerek e-mail ortamında odalarımıza gönderilecektir. Bu nedenle, odalarımızın Merkez Konseyi ile irtibata geçerek e-mail adresi vermeleri ve şifreleri almaları gerekir. Odalarımız şifreleri daha sonra değiştirilebileceklerdir.

Üye kayıtlarımızın Temmuz ayı sonuna kadar mutlaka bitirilmesi gerekmektedir.

Programla ilgili ayrıntılı bilgi web sayfamızda <http://www.tvhb.org.tr> adresinde sunulmuştur.

faaliyetler

konsey faaliyetleri

Özlük Hakları Çalışmaları Kapsamında Cumhurbaşkanlığı, Başbakanlık, Maliye Bakanlığı, TBMM Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonuna Yazmış Olduğumuz Yazılara Gelen Cevaplar

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
TARIM, ORMAN VE KÖYİŞLERİ KOMİSYONU

Sayı: A.01.1.TOK/ 89
Konu: Veteriner Hekimler

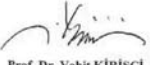
20/06/2008

Sayın Dr. Mehmet ALKAN
Türk Veteriner Hekimleri Birliği Merkez Konsey Başkanı
Dr. Mediha Eldem Sk. No:73/8 Kocatepe-ANKARA

İlgi : 13/6/2008 tarihli ve 0804/1715 sayılı yazınız.

Kamuda çalışan veteriner hekimlerin özlük haklarının iyileştirilmesine ilişkin yasal düzenleme yapılması talebini içeren ilgi yazınız hakkında bilgi edinilmiştir. Gerek Meclis İçtüzüğü gerekse Meclis tekmilleri gereği, kamu personellerinin özlük haklarının düzenlenmesine ilişkin mali niteliği ağır basan düzenlemeler, esas komisyon olarak Plan ve Bütçe Komisyonuna havale edilmekte, düzenlemenin niteliğine ve ilgisine göre de Komisyonumuzdan tali komisyon görüşü istenmektedir. Bu çerçevede değerlendirilmek üzere talebiniz Komisyonumuzun konuya ilişkin yapılması muhtemel yasal düzenleme çalışmalarında dikkate alınmak üzerine not edilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Vahit KIRIŞCI
Adana Milletvekili
Komisyon Başkanı

T.C. MALİYE BAKANLIĞI
BÜTÇE VE MALİ KONTROL GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Personel Mevzuatı Dairesi (I)
(Başbakanlık İletişim Merkezi)

Sayı : B.07.0.BMK.0.21.115595-758
Konu : BİMER Başvurusu

09.07.08* 9556

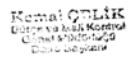
Sayın Mehmet ALKAN
Dr. Mediha Eldem Sokak No:73/8
Kocatepe/ANKARA

İlgi : Başbakanlık İletişim Merkezine yapmış olduğumuz 16/06/2008 tarihli ve 98442 sayılı başvurunuz.

Başbakanlık İletişim Merkezine yapmış olduğunuz müracaatınız incelenmiştir.

Dokuzuncu Kalkınma Planında, kamu kesiminde görevde yükselme konusunun mevzuatta açık ve yeterli şekilde tanımlanmamış olması, etkili bir ödüllendirme sisteminin bulunmaması ve ücret dengesizliği gibi sorunlara çözüm getirmek amacıyla, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun yerini almak üzere yeni bir kanun çıkarılması yönünde yapılan çalışmanın sürdürüldüğü, 15/10/2007 tarihli ve 2007/12701 sayılı 2008 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Bakanlar Kurulu Kararı eki 2008 Yılı Programında ise, kamu personel rejiminde görülen aksaklık ve eksikliklerin giderilmesi, kamu hizmetlerinin etkili ve verimli bir şekilde yerine getirilmesi amacıyla kamu personel rejimini köklü biçimde yeniden düzenlemeyi öngören Kanun Tasarısı Taslağı çalışmalarının 2008 yılı sonuna kadar tamamlanacağı belirtilmiştir. Ayrıca, kamu personel rejimi reformuna ilişkin Kanun Tasarısı üzerindeki çalışmaların sonuçlandırılmasından sorumlu kuruluş Devlet Personel Başkanlığı, işbirliği yapılacak kuruluşlar ise Maliye Bakanlığı ile TODAİE olarak belirlenmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Bakan a.

Kemal ÇİLİK
Dokuzuncu Kalkınma Planı
Başbakanlık İletişim Merkezi

T.C. CUMHURBAŞKANLIĞI
Genel Sekreterliği

SAYI : B.01.0.YKB.02-68- 1047- 6316
KONU : Yazınız.

24/06/2008

TÜRK VETERİNER HEKİMLERİ BİRLİĞİ MERKEZ KONSEYİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ : 13.06.2008 tarihli ve 0804/1715 sayılı yazınız.

Kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan veteriner hekimlerin özlük hakları ile ilgili dağıtımli ilgi yazınız alınmıştır.

Bilginizi rica ederim.

M. Emin KUZ
Genel Sekreter Yardımcısı

Genel Sekreter a.

T.C. BAŞBAKANLIK
Halke İşkiler Daire Başkanlığı
(Başbakanlık İletişim Merkezi)

Sayın Mehmet ALKAN
DR. MEDİHA ELDEM SOK.NO:73/8 KOCATEPE
ANKARA

Başbakanlık İletişim Merkezine yapmış olduğunuz müracaatınız incelenmiş ve gereğinin yapılması için aşağıdaki ilgili kurum/kurumlara iletilmiştir.

Müracaatınızın durumunu, BİMER tarih ve sayısını www.basbakanlik.gov.tr adresindeki BİMER logosunu tıklamak suretiyle ulaşabileceğiniz sorgu ekranına girerek veya ALO 150 hattını arayarak öğrenebilirsiniz.

Bilgilerinizi rica ederiz.

A. İhsan SARIKOÇE
Daire Başkanı

**Dünya Veteriner Kuruluşları Bu Kongreyi Konuştu;
"Uluslararası Veteriner Halk
Sağlığı ve Gıda Güvenliği
Kongresi" Yapıldı**

Agar Dergi
Araştırma ve Geliştirme Merkezi
ÇİFTLİK
Tarih - Edebiyat - Gelecekteki Türkiye Adresi
Mayıs 2005

[illegible]

Mehmet Akif Sahiplerine

TVHB'nin Milli Sair ve Veteriner Hekim Mehmet Akif ERSOY adına ilk kez düzenlediği Sair yarışması Odü Töreni 18 Mart 2008 tarihinde Türk Diyanet Vakfı Konferans Salonunda gerçekleşti.

Milletvekili Prof. Dr. Abdulkadir AK
Tarım ve Köy İşleri Baka
Bürokratları, Ankara Üniver
Veteriner Fakültesi Dekanı ve Ö
Uyeleri, Veteriner Hekim

Sir Yangması Seçici Kurulunun yaptığı değerlendirme sonucu, birincilik ödülü LAL SİRİ ile Yeter DEMİR'e, ikincilik ödülü İstanbul Üstüne Sesler / Bercesteiler adlı sirî ile Celalettin KURT'a, üçüncülük ödülü de Mavi Bereli Resim Sirî ile Doç. Dr. Hail ALTUNTAŞ'a verildi. Yangımadayız Abdurrahman YILMAZ, Gizem ÖZCAN ve Meltem GÜCEK'te Mansiyon Ödülleri'ne layık görüldü.

Türk Diyanet Vakfı Konferans Salonunda saat 10.00'da başlayan törene Tanrı ve Köylüleri Bakars Dr. M. Mehdi EKER, BŞP Genel Başkanı ve Sivas Milletvekili Muhsin YAZICIOĞLU, Merkez Konseyi Başkanı Dr. Mehmet ALKAN, Veteriner Hekimleri Derneği Başkanı Prof. Dr. Sakir Doğan TUNCER, MHP Atıyon

Milan 2008

NOTLAR

**MEHMET AKİF ERSOY ŞİİR YARIŞMASI
ÖDÜLLERİ SAHİPLERİNİ BULDU**

TÜRK VETERİNER HEKİMLER BİRLİĞİ TARAFINDAN YAKLAŞIK 2 AY ÖNCE DUYURUSU YAPILAN, AYNI ZAMANDA BİR VETERİNER HEKİM OLAN MİLLİ ŞAİRİMİZ MEHMET AKİF ERSOY ADINA DÜZENLENEN ŞİİR YARIŞMASI SONUÇLANDI.

[illegible][illegible][illegible][illegible]

infovet
www.infovet.org.uk
A FREE MONTHLY E-MAIL NEWSLETTER
FOR VETERINARIANS AND OTHER HEALTH PROFESSIONALS

basından

basından

basından

basından

KAMUOYUNA

DUYURU

Bizler; hayvan sağlığı, gıda güvenliği ve veteriner halk sağlığından sorumlu Türk Veteriner Hekimleri olarak;

✓ **Yanlış teşkilat yapısı, yanlış mevzuat ve yanlış uygulamalarla hayvan sağlığını ve hayvancılığımızı, gıda güvenliğini ve insan sağlığını tehlikeye atan;**

✓ **Adaletsiz maaş düzeni ile resmi kurumlarda çalışan meslektaşlarımızı açlığa mahkum eden;**

AKP İKTİDARINI PROTESTO EDİYORUZ

**Tüm Veteriner Hekimler ve Meslek Kuruluşları Adına
TÜRK VETERİNER HEKİMLERİ BİRLİĞİ**

Türk Veteriner Hekimleri Birliği Dergisi - 2006 - 1-2

Halkımızın Sağlığı Kenelerin İnsafına Terk Edildi

*Türk Veteriner Hekimleri
Birliği Merkez Konseyi
Başkanı Dr. Mehmet
Alkan'ın 15 Temmuz
2008'de düzenlediği Basın
Toplantısı*

Gün geçmiyor ki, kamuoyunu paniğe sevk eden ve strese sokan büyük bir halk sağlığı problemi ortaya çıkmasın.

Son yıllarda, **Sığır Vebası** ile başlayan, **Deli Dana, Kuş Gribi, Kırım Kongo Kanamalı Ateşi Hastalığı** gibi zoonoz hastalıklar ile hayvansal ürünlerde ilaç ve hormon kalıntıları gibi gıda güvenliği problemleri, halk sağlığını tehlikeye sokmuş ve kamuoyunu paniğe sevk etmiştir. Bunu sonucu, vatandaşlarımız bazı hayvansal gıdalara kuşkuyla bakmaya başlamıştır. KKKA hastalığı nedeniyle ise pikniğe gidemez, yaylaya çıkamaz, hatta parka gitmeye korkar olmuştur. KKKA Hastalığı, 2002 yılından bu yana vatandaşın korkulu rüyası haline gelmiştir. **Bu güne kadar 2312 kişi bu hastalığa yakalanmış, maalesef 123 kişi de hayatını kaybetmiştir.**

KKKA hastalığında, 6 yıl gibi uzun bir süredir insan ölümlerinin artarak devam etmesi, ülkemiz için gerçekten çok acı bir durumdur. Bu en geri kalmış ülkelerde bile rastlanmayan, **Türkiye'ye özgü bir vurdum duymazlığın sonucudur.** Burada bir hakkı teslim etmek gerekir ki, vaka sayısına göre, ölüm oranının % 5 lerde kalması, **Türk tabiplerinin bir başarısıdır.** Bu oran Dünyada ortalama % 30 civarındadır. Bu konuda önemli bir misyona sahip olan bir mesleğin mensupları olarak, **sorunların çözümünde çaresiz kalmak biz veteriner hekimleri fazlasıyla üzmedir.** Bu nedenle, tüm veteriner hekimler olarak, bu

sorunların çözümüne yeterli ilgiyi göstermeyen iktidarları protesto ediyoruz.

Tüm bu çalışmalar, veteriner halk sağlığı kapsamında ele alınan, ancak insan sağlığı açısından büyük önem taşıyan çalışmalardır. Ülkemizde bugün, veteriner halk sağlığı konusunda büyük bir zafiyet yaşanmaktadır. Bu nedenle, bu konularda, etkili bir mücadele ortaya konulamamaktadır.

KKKA Hastalığında en etkili mücadele yöntemlerinden biri de hayvanlarda yapılacak paraziter mücadeledir. Kenelerin üreme siklusları ve ilaçların etki mekanizmaları dikkate alınarak yapılacak olan program çerçevesinde uygulanacak paraziter mücadele ile kenelerin biyolojik üreme zinciri kırılmalıdır. Bu dönem içerisinde kişisel korunma yöntemleri açısından vatandaşın bilinçlendirilmesi yönünde eğitim çalışmaları yapılmalıdır. Hastalığın tamamen eradikasyonu çok zor olmasına rağmen sadece yaban hayatıyla sınırlı hale getirilebilir.

Bunun dışında ortaya konulan hiçbir mücadele yönteminin kısa vade de istenilen etkiyi sağlaması mümkün değildir.

Tüm meraların ilaçlanması hem ekosistemin bozulması, hem de çevre kirlenmesi açısından büyük zararlar verecektir. Bu güne kadar dünyanın hiçbir yerinde böyle bir uygulama yapılmamıştır.

Bunun yanında, çözüm olarak ileri sürülen sülün, keklik ve karınca gibi hayvanların doğaya salınması da kısa dönemde çözüm

YIL	VAKA SAYISI	ÖLÜM SAYISI
2002 - 2003	133	6
2004	249	13
2005	166	13
2006	438	27
2007	717	33
2008 Haziran	492	33
Toplam	2312	123

getirmeyecektir. **Ancak, hastalığı kontrol altına aldıktan sonra bu tür biyolojik mücadele yöntemleri, hastalığın tekrar yayılmasının önlenmesi için devreye sokulabilir.**

Küresel ısınma ve eko-sistemin bozulması sonucu, her gün yeni hastalıklar ortaya çıkmakta ve halk sağlığını tehdit etmektedir. Buna karşılık **Sağlık Bakanlığında Veteriner Halk Sağlığı Dairesi kaldırılmıştır.**

Doğal yaban hayattan sorumlu **Çevre ve Orman Bakanlığında** konuyla ilgili çok sınırlı sayıda veteriner hekim görev yapmaktadır. Oysa, KKKA hastalığının ve birçok zoonoz karakterli salgın hastalığın kaynağı yaban hayatıdır.

KKKA hastalığının ve bugün yaşanan veteriner halk sağlığı ile ilgili diğer sorunların çözümü ile gelecekte benzer sorunların yaşanmaması için, koruyucu veteriner hekimliği ön plana çıkartan, **etkili ve güçlü bir veteriner hizmetleri ve gıda güvenliği yapısının oluşturulması zorunludur.**

Bu yapılırken, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Çevre Bakanlığı ve Belediyeler, multidisipliner bir çalışma sistemi oluşturarak birlikte hareket etmek zorundadırlar.

Bu arada, bildiğiniz gibi, Biz, Türk Veteriner Hekimleri; Ülkemizin Hayvan sağlığından sorumlu tek yetkili mesleğin mensuplarıyız. Bu nedenle, **KKKA Hastalığı yanında** hayvanlardan ve hayvansal gıdalardan insanlara geçen **200'den fazla zoonoz hastalıkla (Tüberküloz, Bruselloz, Kuduz, Şarbon, Deli Dana, Kuş Gribi, vs.)** mücadele emek ve hayvansal gıdaların sağlıklı, güvenilir gıdalar halinde tüketime sunulmasını sağlamakta yükümlüyüz.

Bilindiği gibi, **insan enfeksiyonlarının % 60 dan fazlası hayvan ve hayvansal gıdalara dayanmaktadır.** Bu nedenle, gelişmiş tüm dünya ülkelerinde **Veteriner Hizmetleri birincil derecede öneme sahip** bir hizmet sektörü olarak ele alınıyor ve değerlendirilmiştir. **AB mevzuatının % 25 den fazlasının veteriner hizmetleri ile ilgili olması, bunun önemli göstergelerinden biridir.** Ülkemizde 1985 yılından bu yana bir **Veteriner İşleri Genel Müdürlüğü** ol-

maması, mevcut ve geçmiş hükümetlerin böyle önemli bir konuya ne kadar duyarsız olduğunu göstermektedir. Halbuki günümüzde insan sağlığının korunması için hayvanların sağlıklı olması ve hayvanlardan elde edilen ürünlerin tüketicilere sağlıklı olarak ulaştırılması temel bir sağlık konsepti olarak kabul edilmektedir.

Bizim temel felsefemiz, aynı çevreyi kullanan insan, hayvan ve bitkilerin yaşam haklarının kutsal olduğudur. Buradan hareketle, **çevre ve hayvan haklarının da savunucusu ve koruyucusu** yuz.

Bizler, 5 yıl gibi uzun ve zor bir eğitim süreci sonunda mezun olan, çoğu zaman ahır, mezbaha vs. gibi koşullarda, hastalık riski altında çalışan bir mesleğin mensuplarıyız. **Türk Veteriner Hekimlerinin, Sığır Vebasını eradikasyonu ve Kuş Gribine karşı yaptıkları mücadele Dünya'ya örnek olarak sunulmaktadır.** Aldığımız yoğun eğitime, ağır sorumluluk ve çalışma koşullarına rağmen meslek gururuları içersinde özlük hakları itibarıyla en fazla mağdur edilen meslek grubuyuz. Kamuda çalışan meslektaşlarımız, lise mezunu memurlar seviyesinde maaş almaktadırlar. **Bakanlıklar nezdinde iki yıldan fazla süredir yapmış olduğumuz tüm girişimler sonuçsuz kalmıştır.**

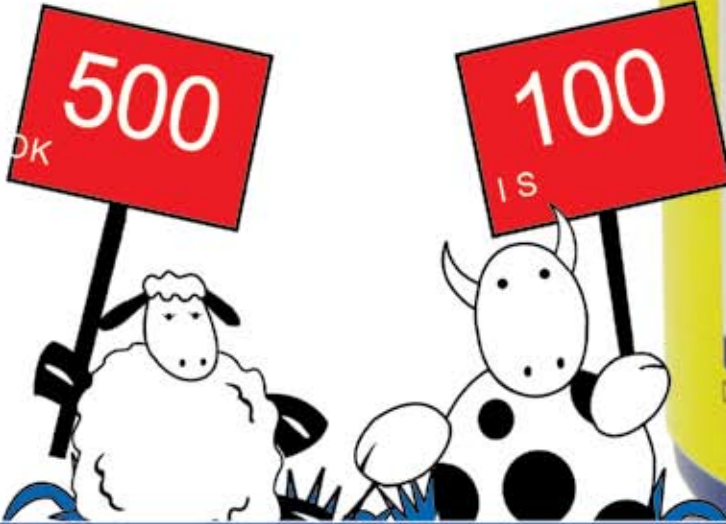
Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nda Sağlık Bakanlığı'nda, Çevre ve Orman Bakanlığı'nda ve Belediyelerde oluşturulan yanlış teşkilat yapısı, yanlış mevzuat ve uygulamalar nedeniyle; hayvancılığı-mızı, **hayvan sağlığını, çevre sağlığını, gıda güvenliğini ve halk sağlığını tehlikeye atan, adaletsiz ve düşük maaş sistemi ile meslektaşlarımızı açlığa mahkum eden AKP iktidarını son bir kez daha uyarıyoruz.**

Kamuoyunun bilgisine saygılarımla arz ederim.

Dr. Mehmet ALKAN
Türk Veteriner Hekimleri Birliği
Merkez Konseyi Başkanı

Artık büyüdü
500 ml oldu...

**YERİNE
SIGMAZ
OLDU!**

DECTOMAX^{*}

Doramektin % 1

Enjeksiyonluk Çözelti

Veteriner Endoktosit

Sadece Hayvan Sağlığında Kullanılır

Net Miktar: 500 ml kullanıma hazır
enjeksiyonluk solüsyon.

Bu şişe 50 kg'lık 500 baş koyuna
veya 250 kg'lık 100 baş sığıra
yeterli dozu içermektedir.

036479

enjeksiyonluk solüsyon

DECTOMAX^{*}

**İç ve dış parazitlere karşı
UZUN SÜRELİ GÜÇLÜ ETKİ**

Pfizer Hayvan Sağlığı

*Sığırda 250 kg, koyunda 50 kg ağırlığında.

ŞAP Hastalığına Karşı

...CELİK'ten ZIRH

A22

A96 İran

O1Manisa

Asia - I

Koruyucu Veteriner Hekimliğe Açılan Pencereniz...

CELİK
Doğamank Veteriner Ürünleri ve Gıda İthalatı

Çınardere Mah. Ayazma Cad. Dolayoba Pendik / İstanbul
Tel: 0216 596 01 15 (pbx) Fax: 0216 596 01 16
e-mail: info@celikveteriner.com www.celikveteriner.com

CESA
Çiftlik Sağık Ürünleri ve Gıda Pazarlama Ltd. Şti.

Nasıl Bir Hayvancılık Politikası?

Prof. Dr. Cengiz YALÇIN - Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Hayvancılık İşletme Ekonomisi ABD, Ankara

Gıda üretiminde kendine yeterlilik, ülkelerin en önemli stratejik konularından biri olarak değerlendirilmektedir. Bu alanı sanayileşme dönemlerinde ihmal eden Avrupa ülkelerinin çoğu II. Dünya Savaşı'nda bunun bedelini çok ağır ödemiştir. Yaşanan bu acı tecrübeden kısa bir süre sonra AET kurulmuş ve topluluk fonlarının büyük bir bölümü (FEOGA Fonu'nun yaklaşık %90'ı), tarım ve hayvancılık başta olmak üzere kırsal sektörün gelişimi ve gıda üretiminde kendine yeterliliği sağlamak amacıyla kullanılmıştır. Günümüzde, AB Ortak Tarım Politikası'ndaki (OTP) değişim sonucu kırsal ekonomik sektöre verilen bazı desteklerin düzeyi azalsa da, AB'nin bu sektöre yönelik temel politikası (çiftçi ve üreticilerin gelirini ve refahını artırmak) aynen devam etmektedir. Topluluk istikrarlı, problem odaklı ve farklı üretici ve üretim bölgelerinin sorunlarını dikkate alan politikalar sayesinde önemli bir hayvan ve hayvansal ürün ihracatçısı haline gelmiştir.

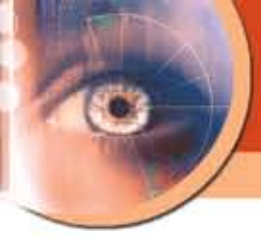
Türkiye'deki gelişmeler ise AB'nin tam aksi yönünde olmuştur. Ders kitaplarımızda Türkiye'nin dünyada suni tohumlamayı uygulayan ikinci ülke olduğu ifade edilmektedir. Buna rağmen hayvansal üretimde verimlilik parametrelerimiz son derece düşük düzeydedir. Verim düşüklüğüne karşın gıda üretiminde 1980 öncesi dönemde kendine yeterli 7 ülkeden birisi olarak gösterilen Türkiye, gerek genel ekonomik gerekse tarım sektörüne yönelik popülist ve istikrarsız politikalar nedeniyle bugün pek çok gıda türünde net ithalatçı ülke durumuna düşmüştür. Son zamanlarda yaşanan kuraklık ve bunu takip eden gıda fiyatlarındaki ani yükseliş, bu alandaki tehlikelerin sinyallerini de vermektedir.

Türkiye'de kırsal sektörün sorunları yıllardan beri çok sayıdaki bilimsel toplantıda masaya yatırılmış (hayvancılık

kongreleri, Tarım Şuraları, DPT Özel İhtisas Komisyon Raporları ve son yıllarda AB entegrasyonu çerçevesinde yapılan sektör analizleri), çözüm önerileri konusunda fikir birliği genellikle sağlanmıştır. Ancak bu önerilerin yer aldığı makaleler uzun yıllar raflarda tozlanmış, sektöre yönelik politikaların oluşturulmasında yararlanılmamıştır. Bu önerilere sektörün 2001 yılı genel ekonomik kriziyle birlikte dibe vurmasının ardından, kısmi olarak kulak verilmeye başlanılmıştır. Ancak Türkiye, tarım ve hayvancılığını geliştirebilecek rasyonel politikaları, AB üyeliği süreci ve DTÖ kararları neticesinde uygulayamaz hale gelmiştir. Öyle ki, başta AB olmak üzere gelişmiş ülkelerin tarım politikalarındaki öncelikleri bizim önceliklerimizle örtüşmemektedir. Son yıllarda uygulanmaya başlanan umut verici destek politikalarının sürekli değişim göstermesi, sektörde faaliyet gösterenlerin gelecekle ilgili sağlıklı öngörü yapmalarını da zorlaştırmaktadır.

Bu makalede hayvancılık sektöründe karşılaşılan bazı temel sorunlar ve bunların çözüm yollarıyla ilgili görüşler, hayvancılık ekonomisi bakış açısı ile ortaya konmaya çalışılacaktır. Bu konu yukarıda bahsedildiği gibi pek çok bilimsel toplantıda tüm detaylarıyla ele alındığı için burada belli başlı temel sorunlara vurgu yapılacaktır.

1) Hayvancılık sektörünün sorunlarının çözümü için öncelikle hayvan ve hayvansal ürün piyasalarında rekabet ortamı ve fiyat istikrarı sağlanmalıdır. Piyasalarındaki aksak rekabeti ortadan kaldıracabilecek, anı arz ve talep dalgalanmalarında müdahale edilebilecek AB'dekine benzer müdahale kurumları Türkiye'de hala oluşturulamamıştır. Böyle bir kurum olmadan piyasa istikrarının sağlanması mümkün görülmemektedir.

Diğer yandan, bitkisel ürünlerde olduğu gibi, hayvansal üretimde de uzun dönemli devrevi fiyat hareketleri mevcut olup fiyat dalgalanmalarından kaynaklanan bu riski en aza indirmek için gelişmiş ülkelerde vadeli işlemler borsaları faaliyet göstermektedir. Ayrıca, hayvancılık sektöründe mevsimin etkisi de oldukça önemlidir. Örneğin, süt üretiminde bahar aylarında arzdaki artışlar nedeniyle fiyat çökmeleri, yazın ise arzın talebi karşılayamaması nedeniyle ciddi fiyat artışları yaşanmaktadır. Bu durum süt sektöründe hem üretici hem de tüketici açısından ciddi istikrarsızlıklara neden olmaktadır. Gelişmiş ülkelerde mevsimsel arz dalgalanmaları “mevsime göre farklı düzeyde uygulanan teşvik politikaları” ile büyük ölçüde ortadan kaldırılmaktadır. Bu bağlamda, yukarıda bahsedilen mevsime göre ayarlanmış hayvancılık teşvik politikaları ve vadeli işlemler borsalarının henüz Türkiye hayvancılık sektöründe yer alması önemli bir eksiklikler.

2) Hayvancılık sektörü ile ilgili en önemli problemlerden birisi de ülkemizde hayvancılık politikaları oluşturulurken genellikle bilimsel bilgiye dayanılmamasıdır. Uygulanması öngörülen alternatif politikanın ulusal ekonomiye olan etkilerinin değerlendirildiği model çalışmaları genellikle yapılmadığı gibi, çoğu kez mevcut sorunun çözümü yönünde geliştirilen dar kapsamlı politikalar başka sorunlara da yol açmaktadır. Örneğin, süt gibi oldukça düşük fiyat esnekliğine sahip ürünlerde arzı artırmaya yönelik politikalar (kaba yem üretim destekleri, süt teşvik primi, gebe ve suni tohumlama destekleri vb) uygularken, talep artırıcı politikaların (okul sütü programı, süt reklamı vs) ihmal edilmesi neticesinde süt fiyatında aşırı düşüş meydana gelmektedir. Dolayısıyla böyle dar kapsamlı bir politika kısa dönemde üreticiyi, uzun dönemde ise tüm ekonomiyi olumsuz yönde etkilemektedir.

3) Devlet desteği hayvancılık sektörünü sadece geliştirmek için değil, gelişmiş hayvancılık sektörü için de gereklidir. Çünkü sanayi ve hizmetler sektöründe üretilen ürünlerle kıyaslandığında hayvansal ürünlerin gelir esnekliği nispi olarak düşüktür. Diğer bir anlatımda, tüketici geliri arttıkça, artan gelirinin nispi olarak giderek daha az bir kısmı gıda tüketimine ayrılmakta, daha büyük bir kısmı ise sosyal ihtiyaçlar ve lüks tüketime sarf edilmektedir. Bu durum ekonomi biliminde “Engel Kanunu” olarak adlandırılmaktadır. Dolayısıyla, ekonomiye herhangi bir devlet müdahalesi yapılmadığında kırsal ekonomik sektör, sektörde faaliyet gösteren üreticiler ve sektöre yatırım yapabilecek potansiyel müteşebbisler açısından cazibesini kaybederek küçülmeye mahkûm olacaktır. Bu durumdan dolayı ABD ve AB ülkeleri gibi en gelişmiş ülkelerde bile kırsal ekonomik sektörler çok yüksek oranda devlet

desteği almaktadır. Türkiye’de ise pazar ekonomisine geçiş kapsamında 24 Ocak 1980 kararlarıyla hayvancılık destekleri kaldırılmış, 1990’lı yılların başında ise sektörde müdahale kurumları tarzında görev yapan SEK ve EBK gibi devlet kurumları da ilk özelleştirilen kurumlar arasında yer almıştır. 2001 yılında yaşanan genel ekonomik krizle birlikte sektörün de dibe vurmasının ardından, uygulanan son derece hatalı bu hayvancılık politikalarından vazgeçilmiş ve sektöre olan devlet destekleri artırılmaya başlanmıştır. Ancak uygulanan bu politikaların DTÖ kararları ve üyesi olmayı hedeflediğimiz AB’nin güncel tarım politikalarıyla örtüşmemesi nedeniyle, Türkiye, hayvancılığını geliştirebilecek doğru politikaları uygulamada büyük sıkıntı yaşamaktadır. Üretimde kendine yeterliliği sağlamış, hatta üretim stoklarındaki fazlalığın ciddi problem oluşturduğu AB ülkelerinde, üretimden bağımsız olarak uygulanan tarımdaki “Doğrudan Gelir Desteği-DGD” ve hayvancılıktaki “Tek Ödeme Sistemi” doğru bir politika. Ancak, Türkiye gibi üretimde ve verimlilikte daha çok yol alması gereken ülkeler açısından, DGD’nin üretimden bağımsız olarak uygulanmasının son derece yanlış olduğunu ülkemiz geçmiş yıllarda yaşayarak tecrübe etmiştir. Türkiye’nin hayvancılıkta AB ülkelerindeki seviyeye çıkabilmesi için öncelikle AB’nin 1960-1990 arasında uyguladığı OTP politikalarına ihtiyacı vardır. Bu nedenle gerek AB ile yapılan müzakerelerde gerekse DTÖ toplantılarında Türkiye’nin bu yönde belirli bir süreyi kapsayacak özel imtiyazlar talep etmesi zorunluluğu vardır.

4) Devlet desteğinden beklenen faydayı azami ölçüde sağlamak için ivedilikle yapılması gerekenlerden birisi de “hayvan yetiştiricisi” tanımının yapılarak, hayvancılık sektörüne yapılan desteklerin pazar için üretimde bulunan/bulunabilecek üreticilere aktarılmasıdır. Üreticilere yapılan destekler üretici özelliği bulunmayan, kırsalda yaşayıp 1-2 baş hayvana sahip ailelere yapılmamalıdır. Bu ifadeden böyle bir üretim şeklinin yasaklanması gerektiği anlamı çıkarılmamalıdır. Elbette isteyen aileler bu tür yetiştiriciliğe devam edebilirler. Hatta kırsaldaki ailelerin hayvansal protein ihtiyacının karşılanması amacıyla Sosyal Yardımlaşma Fonu’ndan “Her fakir aileye bir inek veya 4-5 koyun” gibi projelerin devam ettirilmesi son derece önemlidir. Ancak ekonomi biliminde “iki yarımın bir bütün etmeyeceği” ifade edilir. Geçmişte, üretici ile kırsalda yaşayan ailelerin ayrımının yapılmadığı popülist yaklaşımın ön planda olduğu destekleme politikalarından istenen sonuçlar alınamamıştır. Yaşama kabiliyeti olan ve yeteri gelir sağlayabilecek işletme ölçeklerine ulaşabilecek desteklemeler ile hayvancılıkta örgütlenmenin iyileştirilmesi-

nin yanı sıra köyden kente göç gibi pek çok sosyo-ekonomik sorunun da önüne geçilebilecektir.

Diğer taraftan, ülkemizde son yıllarda sanayinin ihtiyaç duyduğu sağlıklı et ve süt üretimini geliştirmek üzere çok büyük ölçekli hayvancılık işletmelerinin kurulmasının teşvik edilmesi gibi bir düşünce oluşmuştur. Ebette bu tür işletmelerin kurulması ülkemiz açısından faydalı olabilir. Ancak, zaten son derece sınırlı devlet desteklerinin bu tür işletmelere yönlendirilmesinin doğru bir politika olmayacağı ortadadır. Gelişmiş ülkeler, vatandaşlarının doğduğu yerde doyabilmesini sağlayacak politikaları geliştirip uygulayarak, köyden kente göçü engellemektedir. Ülkemiz, küçük ölçekli de olsa pazar için üretim yapan işletmelerin ortadan kalkması neticesinde meydana gelebilecek sosyo-ekonomik problemler konusunda da yeterince tecrübe sahibidir.

5) Türkiye hayvancılığının geliştirilmesinde, uygulanan genel ekonomi politikaları da son derece önemlidir. Örneğin, hayvansal ürünlerde tüketici fiyatının düşmesini ve/veya gelir dağılımının iyileşmesini sağlayan genel ekonomik politikaların uygulanması hayvancılık sektörünün gelişimine de önemli katkı sağlayabilmektedir. Türkiye saha şartlarında yapılan bir araştırmada içme sütünün talep esnekliği tüm gelir grupları ortalaması -0,4 iken, en düşük gelir grubunda -4,3 olarak tespit edilmiştir. Diğer bir anlatımla, bu bulgu süt fiyatında % 10 oranında artış olduğunda, süt talebinin Türkiye'de ortalama olarak %4, düşük gelir gruplarında ise %43 oranında azalacağını ifade etmektedir. Dolayısıyla süt temel mal özelliği göstermesine rağmen, bu araştırma sonuçları düşük gelir grubundaki tüketiciler için sütün lüks tüketim malı olarak algılandığını, yükselen süt fiyatları karşısında düşük gelir grubundaki ailelerin süt tüketmekten vazgeçebildiğini ortaya koymaktadır. Bu durumu tersinden değerlendirecek olursak, tüketicinin satın aldığı sütün fiyatını %10 düşürebilecek bir politika dar gelirli ailelerin talebini de %43 oranında arttırabilecektir.

Gelir artışı açısından da benzer durum söz konusudur. Her ne kadar ülke ortalaması olarak hayvansal ürünlerin gelir esnekliği düşük esnek özellik gösterse de, düşük gelir gruplarında gelir esnekliği çok yüksektir. Diğer bir ifadeyle ülke geliri artmasa bile, sadece gelir dağılımını düzeltici politikalar, sektörün gelişiminin lokomotif olan hayvansal ürünlere olan talebi önemli ölçüde arttırabilmektedir.

6) Hayvancılık sektörünün gelişmesinde üreticilerin modern yetiştiricilik ve hayvan sağlığı konusundaki bilgi seviyelerinin yetersizliği de önemli bir engel teşkil etmektedir.

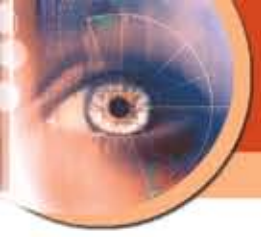
Burdur, Konya ve Kırklareli illerindeki Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği'ne üye 150 süt sığırcılığı işletmesinde 2004 yılında yaptığımız ankete ait bazı önemli bulgular Tablo-1'de sunulmuştur.

Tablo incelendiğinde göze çarpan temel bulgular şunlardır:

a) Üreticilerin, ortalama süt sığırcılığı ile teknik eğitim alma oranları oldukça düşük olup (üç il ortalaması %21) önemli bir kısmı yaptıkları faaliyetle ilgili gelişmeleri takip etmemektedirler.

b) Üreticilerin çoğu, işletmeleri açısından en önemli problem olarak düşünülen subklinik mastitis ve somatik hücre sayısı ile kendilerinin geleceği açısından önemli bir tehdit ve/veya fırsat olabilecek "Avrupa Birliği Süt Hijyen Yönetmeliği" hakkında bilgi sahibi değildirler.

c) Üreticilerin çoğunluğunun bilinen mastitis tedavi ve kontrol tekniklerini uygulamalarına karşın, sağım makinelerinin kullanımı ve bakımı, hastalıktan korunmaya yönelik hijyen ve hastalık takibi konularında önemli yetersizlikler içerisinde oldukları göze çarpmaktadır. Söz konusu problemlerin temel nedeninin üreticilerin resmi ve süt sığırcılığına ilişkin teknik eğitim yetersizliğinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Araştırmadan elde edilen bulgular, süt sektörünün AB'ye entegrasyonunda üreticilerin resmi eğitim ve teknik bilgi seviyelerinde sağlanacak olumlu gelişmelerin en az işletme ölçeklerinin büyütülmesi çabaları kadar önemli olduğunu göstermektedir. Bu açıdan da eğitimle ilgili gerekli tedbirlerin ivedilikle alınması gerekmektedir.

Tablo 1. Burdur, Kırklareli ve Konya illerinde Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği'ne üye süt sığırcılığı işletmelerinde üretici, işletme özellikleri, hijyen ve mastitis kontrolüne yönelik uygulamalar

	Burdur	Kırklareli	Konya	Ortalama
Üreticilerin bilgi düzeyleri				
Asıl geçim kaynağı süt sığırcılığı olan işletme oranı (%)	75,8	50,0	31,0	52,3
Eğitim durumu lise ve üzeri olan üretici oranı (%)	12,5	28,5	24,2	21,7
Süt sığırcılık eğitimi alan üretici oranı (%)	15,2	21,4	26,7	21,1
Yenilikleri hiç takip etmeyen üretici oranı (%)	57,6	25,0	53,3	45,3
Subklinik mastitis hakkında bilgisi olan üretici oranı (%)	12,1	0,0	6,7	6,3
SHS hakkında bilgisi olan üretici oranı (%)	0,0	7,1	6,7	4,6
AB Süt Hijyen Yönetmeliğini hakkında bilgisi olan üretici oranı (%)	33,3	25,0	13,3	23,9
Hijyen uygulamaları				
Sağımda düzenli olarak eldiven kullanma oranı (%)	33,3	0,0	20,0	17,8
Sağımcının her inekten sonra ellerini antiseptiğe daldırma oranı (%)	6,1	0,0	13,3	6,5
Sağımda doğru sıralama yapan işletme oranı (%)	36,4	89,3	3,3	43,0
Hasta inekler için ayrı yeri olan işletme oranı (%)	21,2	3,6	30,0	18,3
Sağım başlığını bir inekten diğerine geçerken temizleyen işletme oranı (%)	9,1	39,3	46,7	31,7
Mastitis kontrol uygulamaları				
Meme temizliğini antiseptikli su ile yapan işletmeler (%)	6,1	10,7	23,1	13,3
Sağım sonrası meme dezenfeksiyonu yapan işletmeler (%)	21,2	10,7	23,1	18,3
Kurudaki tüm hayvanlara depo antibiyotik uygulayanlar (%)	33,3	35,7	26,6	31,9
Sağım başlığının lastiklerini her 6 ayda değiştirenler (%)	33,3	53,8	73,1	53,4
Sağım başlığının memeden düşme problemi yaşayanlar (%)	27,3	64,3	60,0	50,5
Klinik mastitis kaydı tutan işletme oranı (%)	12,1	25,0	23,3	20,1
Düzenli CMT uygulaması yapan işletme oranı (%)	0,0	7,1	6,7	4,6
Memede keratinleşme problemi olan işletme oranı (%)	15,2	42,9	55,3	37,8

Sonuç olarak, Türkiye'nin büyük bir hayvansal üretim potansiyeli olmasına rağmen, geçmişte sektörün ihmal edilmesi, sektörle ilgili yanlış kararların alınması ve yapılması gerekenlerin de hala yapılmamış olması nedeniyle hayvancılık sektörü ve hayvan yetiştiricisi geleneksel özelliklerinden kurtarılamamıştır. Türkiye gelecekte en önemli stratejik unsurlardan birisi olması beklenen gıda üretiminde dışa bağımlı olmaması için kendi bünyesi ve sorunlarına uygun olan politika önlemlerini vakit geçirmeden belirlemeli ve uygulamaya koymalıdır. Bu çerçevede makalede aşağıdaki hususlara vurgu yapılmıştır.

- Sektörde rekabet ortamı ve fiyat istikrarı sağlanmalıdır.
- Hayvancılık politikalar oluşturulurken, alternatif poli-

tika önlemlerinin bilimsel bilgiye dayalı ve tüm ulusal ekonomiyi kapsayan etki değerlendirmeleri yapılmalıdır.

iii) Devlet desteği hayvancılık sektörünü sadece geliştirmek için değil, gelişmiş hayvancılık sektörü için de gereklidir.

iv) Hayvan yetiştirici tanımı yapılarak, hayvancılık destekleri Pazar için üretim yapan ve ekonomik büyüme kapasitesi olan üreticilere yönlendirilmelidir.

v) Tüketici fiyatını düşürücü ve gelir dağılımını düzeltici genel ekonomi politikaları da hayvancılık sektörünün geliştirilmesinde önemli rol oynamaktadır.

vi) Hayvan üreticilerinin eğitim eksikliği sektörün gelişiminde önemli bir engeldir. Bu açıdan eğitimle ilgili gerekli tedbirlerin ivedilikle alınması gerekmektedir.

Ülkemiz Hayvancılığının Hizmetinde **20. Yıl**

GÜNEŞ
ECZA DEPOSU
İstanbul

ÖZGÜR
ECZA DEPOSU
Ankara

- Veteriner İlaçları
- Kanatlı Aşıları
- Dezenfektanlar
- Kedi-Köpek Aşıları

- Sağlıklı Koşullarda, Modern Yetiştirme Teknikleriyle,
Kaliteli ve Leziz Broyler Üretimi

Silivri

Hızlı, Türkiye Geneline Yaygın, Kaliteli Depoculuk Hizmetimiz
20 Yaşında

İstanbul: Talatpaşa Caddesi. No: 19/1 Bahçelievler / İSTANBUL Tel.: (0212) 441 04 33 (2 Hat) 441 20 04 Fax: (0212) 441 04 36

Ankara: Yeni Ziraat Mah. 16. Sok. Yıldız Apt. No: 35-7/C İskitler / ANKARA Tel.: (0312) 341 41 22 - 23 Fax: (0312) 341 58 47

www.gunsecza.com.tr

Gıda Katkı Maddelerinin Toksikolojik Yönden İncelemesi

Hüsamettin EKİCİ¹

Mustafa YİPEL²

Pınar PORTAKAL²

Ender YARSAN³

ÖZET

Tüketime sunulan veya sunulacak olan gıdaların görünüm ve lezzetlerini tüketicinin arzu ettiği duruma getirmek, bozulmalarını önleyerek, gıdaların raf ömrünü uzatmak amacıyla gıdalara tüketime sunulmadan önce bilinçli ve amaçlı olarak ilave edilen maddeler gıda katkı maddeleri olarak tanımlanmıştır. Besinlerde gıda katkı maddelerini kullanarak beslenme kalitesini arttırmak, kalite ve dayanıklılığı gerçekleştirerek artık oranında bir azalma sağlamak ve işlenmeye yardımcı olmak amaçlanır. Ancak orantısız ve bilinçsiz gıda katkı maddesi kullanımı sonucunda da tüketiciler üzerinde çeşitli olumsuzluklar oluşmaktadır. Bu derlemede gıda katkı maddelerinin besinlere katılacak miktarlarının nasıl belirleneceği ve kullanımına izin verilmeden önceki toksikolojik uygulamalar hakkında bilgi verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Gıda Katkı Maddeleri, E serisi.

Giriş

Günümüzde 80 000 civarında kimyasal madde çeşitli amaçlar için kullanılmakta ve bu sayı her geçen yıl artmaktadır. Kimyasal maddelerin kullanımı özellikle 1940'lardan

sonra hızla artmıştır. 1950 yılında 7 milyon ton/yıl olan dünya kimyasal madde üretimi 1985 yılında 250 milyon ton/yıl'a yükselmiştir. Bugün bu rakam yaklaşık 400 milyon ton/yıl'dır. Kimyasal maddelerin yoğun ve kontrolsüz olarak kullanılmasıyla birlikte insan sağlığı ve çevre zarar görmüştür. Gerek kimyasal maddelerin çoğu alanda sıklıkla kullanılması gerekse bu maddelerin kontrolsüz kullanımının meydana getirdiği ciddi sağlık ve çevre sorunları, toplumlarda kimyasal kullanımına karşı oluşan korku ve tepkinin nedenleri olmuştur (1, 7). Özellikle 1960'lardan sonra toksikoloji bilimindeki hızlı gelişmelerle birlikte kimyasal maddeler için risk yönetimi uygulamalarının geliştirilmesi, güvenli kimyasal kullanımı olanağını da beraberinde getirmiştir. Bugün ilaç, gıda katkı maddesi, kozmetik, tarım ilacı, endüstri kimyasalı olarak kullanılan her kimyasalın insan sağlığı ve çevreye olan etkisi ayrıntılı olarak incelenmekte, insan sağlığı ve çevre üzerinde kabul edilemez ölçüde risk taşıyanların kullanımına izin verilmemektedir (7, 10). Bugün için teknolojinin sağladığı imkânlar ile insan sağlığı ve çevre için riskler kabul edilebilir düzeylere indirilmektedir. Geliştirilen uluslararası kurallar, kimyasal kullanımında insan sağlığı ve çevrenin zarar görmemesini hedeflemektedir. Gıda katkı maddeleri kullanılan kimyasal madde grupları içerisinde en etkin gözetim altında

¹ Araş.Gör. Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi, Farmakoloji-Toksikoloji Anabilim Dalı, Ankara,

² Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doktora Öğrencisi. Ankara.

³ Prof.Dr. Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi, Farmakoloji-Toksikoloji Anabilim Dalı, Ankara

olan gruptur. Toplumun her ferdinin doğumundan ölümüne kadar, istemleri dışında maruz kalabildikleri maddeler oldukları için, Dünya Sağlık Örgütü'nden (DSÖ) ulusal sağlık otoritelerine kadar çok sayıda kuruluş gıda katkıları ile ilgili güvenli kullanım ilkelerini belirlerler (7).

Gıdalardaki Kimyasal Maddeler

Besin öğeleri olarak adlandırılan karbonhidratlar, proteinler, yağlar, mineraller ve vitaminler yaşam için mutlak gerekli olan maddelerdir (7). Herhangi bir işleme uğratılmadan tüketilen gıdalar içerisinde gıda kontaminantları da dahil olmak üzere çok sayıda kimyasal madde bulunur. Hazır gıdalarda (işlenmiş gıdalar) ise bu gruplara ilaveten gıda katkı maddeleri de bulunur (3, 7, 9, 10).

Gıda Katkı Maddeleri

Gıda katkı maddelerinin gıda endüstrisinde kullanımı teknolojik gereksinimlerden kaynaklanmıştır. Bunun yanı sıra; dünya nüfustaki artış, gıda sektörünü besleyen hammadde kaynaklarındaki azalma, insanların yaşam standartlarını yükseltme eğilimleri gibi etmenler teknolojik gelişmeleri yönlendirmiştir. Gıda sektörüne yeni ve üstün teknolojilerin kazandırdığı değişik üretim teknikleri, buna göre ürünlerin çeşitlenmesi, tüketici beğenisinin değişmesi ve bilinçlenmesi, mevsimlik gıdaların yılın her döneminde tüketilme eğilimlerinin artması, ürünlerde raf ömrünün uzatılması ve kalitede standardizasyon zorunluluğu, daralan gıda kaynaklarının rasyonel kullanımı gibi hususlar, gıda endüstrisinde kullanılan tekniklerin yanı sıra "gıda katkı maddeleri"nin kullanımını zorunlu hale getirmiştir (1, 9).

16 Kasım 1997 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan "Türk Gıda Kodeksi Yönetmeliği"nde gıda katkı maddeleri; "tek başına gıda olarak tüketilmeyen veya gıda ham veya yardımcı maddesi olarak kullanılmayan, tek başına besleyici değeri olan veya olmayan; seçilen teknoloji gereği kullanılan işlem veya imalat sırasında kalıntı veya türevleri mamül maddede bulunabilen, gıdanın üretilmesi, tasnifi, işlenmesi, hazırlanması, ambalajlanması, taşınması, depolanması sırasında gıda maddesinin tat, koku, görünüş, yapı ve diğer niteliklerini korumak, düzeltmek veya istenmeyen değişikliklere engel olmak ve düzeltmek amacıyla kullanılan maddeler" olarak tanımlanmaktadır (7). Şayet bir madde bir yiyeceğe

özel bir amaçla eklenmiş ise bu katkı maddesine **direk katkı maddesi** denir. Mesela, içecek, puding, yoğurt ve diğer gıdalarda kullanılan düşük kalorili tatlandırıcı olan aspartam bir direk katkı maddesidir. Birçok direk katkı maddesi gıdaların etiketinde içindekiler kısmında belirtilir **İndirek gıda katkı maddeleri** ise gıdanın paketlenme, depolanma ve diğer işlemleri esnasında eser miktarlarda gıdalara karışan maddelerdir (2). Hazır gıdalarda bazı katkıların kullanılması insan sağlığının korunması için son derece önemlidir. Antimikrobiklerin kullanılması buna örnektir. Başta işlenmiş et ürünleri olmak üzere çeşitli gıdalarda antimikrobiyallerin kullanılması durumunda, gıda zehirlenmesine yol açan mikrobiyolojik faaliyetler oluşabilir. Bu tür gıda zehirlenmeleri içerisinde en ciddi olanı gıdalarda *Clostridium botulinum* adlı bakterinin üremesi ile oluşan botulinum toksini zehirlenmesidir. Nörotoksik etkili olan botulinum toksini mikrogram düzeyinde öldürücü olan toksik bir maddedir ($LD_{50} = 0.00001$ mg/kg). Bu önemli besin zehirlenmesi **botulizm** olarak adlandırılır (7).

Gıda katkı maddelerinin kullanılması ile ilgili tarihsel gelişmeler incelendiğinde, M.Ö. 3000 yıllarında et ürünlerini kürlemde tuzdan yararlanıldığı, M.Ö. 900 yıllarında ise tuz ve odun tütsüsünün gıda saklama yöntemleri olarak kullanıldıkları görülmektedir. Ortaçağlarda etlere koruyucu amaçla tuz ve tütsünün yanısıra katılan nitratın etin rengini olumlu yönde değiştirmek ve botulizmi önlemek amacıyla kullanıldığı bilinmektedir. M.Ö.50 yılda baharatlardan lezzet verici

olarak yararlanılmış, gıda boyaları ise günümüzden yaklaşık 3500 yıl kadar önce Mısırlılar tarafından renklendirici amaçla kullanılmışlardır. 19yy.'daki hızlı şehirleşmesinin paralelinde katkı maddelerinin kullanımları, özellikle gıdaları bozulmalara karşı koruma amacıyla yaygınlaşmış olup günümüzde ise bu maddeler gelişen gıda teknolojisinin vazgeçilmez bir parçasını meydana getirmişlerdir. Gıda katkı maddeleri ile sağlık arasındaki ilişkide şüpheler özellikle 3 konuda yoğunlaşmış olup, bunlar; **gıda katkı maddelerinin kimyasal madde olmaları, E numaraları ile ifade edilmeleri ve alerji yapmalarıdır** (1).

Bugün için 8000'den fazla gıda katkı maddesi bulunmaktadır. Bunlardan sadece 350-400 tanesi "E" numarasına sahiptir. Bir gıda katkı maddesinin Avrupa Birliği (AB, EU) ülkelerinde kullanımına izin verilmesi durumu o maddeye "E" numarası verilmesiyle ifade edilmiştir. Numaranın başındaki "E", EU'nı simgelemektedir. Gıda katkı maddeleri gıda etiketlerinde farklı şekillerde ifade edilebilirler. Örneğin; Titanium dioksid'in numarası E171'dir. Şayet bir yiyecek Titanium dioksid içeriyorsa, bu, "renklendirici olarak Titanium dioksid (E171) kullanıldı", "renklendirici olarak Titanium dioksid kullanıldı" veya "renklendirici olarak E171 kullanıldı" ifadelerin biri ile belirtilebilir. E numarası alan gıda katkı maddelerinin

sayısı sürekli değişmektedir. Halen kullanılmakta iken zararlı etkileri ortaya çıkmış olanlar iptal edilirken yeni gıda katkı maddeleri ilavesi de olabilmektedir (2, 10).

E numara sistemine göre gıda katkı maddelerinin sınıflandırılması (3):

- 1- Renklendiriciler E 100 - 180
- 2- Koruyucular E 200 - 297
- 3- Antioksidanlar E 300 - 321
- 4- Emülsifiyer ve stabilizatörler E 322 - 500
- 5- Asit baz sağlayıcılar E 500 - 578
- 6- Tatlandırıcılar, koku verenler E 620 - 637
- 7- Geniş amaçlılar E 900 - 927

Gıda katkı maddeleri yiyecekler içine beş ana nedenden dolayı ilave edildiği varsayılır. Bazı gıda katkı maddeleri ve bunların kullanıldığı gıdalar Tablo. 1'de verilmiştir.

Besinlere Katılacak Gıda Katkı Maddelerinin Miktarlarının Belirlenmesi

Besinlere katılacak katkı maddesinin azami miktarlarının belirlenmesi için katkı maddesinin KGA (Acceptable Daily Intake, kabul edilebilir günlük alım miktarı) değerinin

Tablo1. Bazı gıda katkı maddeleri ve bunların kullanıldığı gıdalar (2).

Katkı Maddesi / Fonksiyonu	Örnekler	Hangi gıdalarda kullanıldığı
Kıvam verici/koruyucu	Alginates, Lecithin, Methyl Cellulose, Glyceride, Pectin, Sodium Aluminosilicate	Fırında pişirilen gıdalar, Kek karışımları, Salata sosları, Dondurma, Peynir süreci, Hindistan cevizi, Sofra tuzu
Besin değerini artırmak/korumak	Vitamins A and D, Thiamine, Niacin, Ascorbic Acid, Calcium Carbonate, Zinc Oxide, Iron	Un, Ekmek, Bisküviler, Kahvaltılık tahıl ürünleri, Pasta, Margarine, Süt, İyotlu tuz, Jelatin tatlılar
Lezzetli ve sağlığa yararlı halini korumak	Ascorbic Acid, Butylated Hydroxy anisole (BHA), Butylated Hydroxytoluene (BHT), Benzoates, Sodium Nitrite	Ekmek, Peynir, Krakerler, Dondurulmuş ve kurutulmuş meyveler, Margarin, Domuz yağı, Patates cipsleri, Kek karışımları, Et
Hafif yumuşaklık/sertlik sağlama; Asitlik/alkalilik kontrolü	Yeast, Sodium Bicarbonate, Citric Acid, Fumaric Acid, Phosphoric Acid, Lactic Acid, Tartrates	Kekler, Kurabiyeler, Hızlı ekmekler, Krakerler, Tereyağı, Çikolatalar, Yumuşak içecekler
Lezzet artırıcı veya istenilen rengi sağlayıcı	Cloves, Ginger, Fructose, Aspartame, Saccharin, Caramel, Annatto, Limonene	Baharatlı kek, Kızıl ekmek, Yumuşak içecekler, Yoğurt, Çorba, Şekerlemeler, Fırında pişen gıdalar, Peynirler, Reçeller, Sakız

bilinmesi gereklidir. Gıda katkı maddesinin KGA değeri toksikolojik testlerle saptanır. Deney hayvanlarında öldürücü dozda gıda katkı maddesi verilir. Daha sonra doz tedrici olarak azaltılarak doz-cevap ilişkisi araştırılır. Her dozda; gıda katkı maddesinin emilimi, metabolizması ve atılımı incelenir. Deney hayvanlarının hücre, doku ve organları incelenerek, karsinojenik, mutajenik, teratojenik ve alerjik etkileri araştırılır. Bu çalışmalarda gıda katkı maddesinin analizinde kimya, gıda katkı maddesinin metabolizması için biyokimya, kan bulguları için hematoloji, mutajenik testler de bakteriyoloji, klinik ve histolojik incelemeler, otopsi için veteriner patoloji, gıda katkı maddesinin organ işlevleri üzerine etkilerini incelemek için farmakoloji, alerjik etkiler için immünoloji, verilerin analizi ile ilgili çalışmalar için istatistik bilim dallarından yararlanılır. Çalışmalar sonunda gıda katkı maddesinin hiçbir etkisinin bulunmadığı bir doz elde edilemezse gıda katkı maddesinin besinlere katılmasına izin verilmez. Şayet deney hayvanına hiçbir zıt etki göstermeyen bir doz elde edilirse, bu doz "etkisiz doz" veya NOAEL (No Observed Adverse Effect Level, gözlenebilen hiçbir yan etki göstermeyen doz) olarak tanımlanır. NOAEL dozu ile deney hayvanlarının yaşam süresinin %85'ini kapsayacak sürede deneye devam edilir. Ancak bu doz deney hayvanının vücut ağırlığının kilogramı başına mg olarak saptanmış bir dozdur ve insandaki etkileri bilinmemektedir. Deney insanlar üzerinde de etik nedenlerle yapılamayacağından, güvenlik faktörü kullanılır. Güvenlik faktörü genellikle 100'dür. Yani deney hayvanında hiçbir etki göstermeyen dozun 1/100'ü insan için kabul edilir. (KGA = NOAEL / 100). Böylece günlük alınabilecek miktar (KGA) insanın vücut ağırlığının kilogramı başına mg olarak belirlenir. Günlük azami alım = KGA x Vücut ağırlığı şeklinde saptanır (8, 10).

Besine katılacak katkı maddesinin azami miktarının belirlenmesinde uygun üretim teknolojisi (GMP) uygulamalarının da göz önüne alınması ve aynı zamanda gıda katkı maddesinin kaç çeşit besine katılacağına belirlenmesine yönelik çalışmalarında yapılması gerekir.

Dünya Sağlık Örgütü ile Gıda ve Tarım Örgütü (GTÖ)'nün katkı maddeleri üzerine çalışan ortak uzmanlar komitesi (JECFA); dünyada, her çeşit katkı maddesi ile ilgili yapılan toksikolojik çalışmaları değerlendirir ve Uluslararası Gıda Kodeksi Komisyonuna (Codex Alimentarius Commission) öneriler sunar. JECFA, gıda katkı maddesinin spesifikasyonlarını belirler, analiz yöntemlerini standartlaştırır. Gıda katkı

maddesi ile ilgili A, B, C listelerini hazırlar. A listesi pozitif listedir, gıda katkı maddesi'nin KGA değerleri saptanmıştır. B listesinde değerlendirilmesi tamamlanmamış katkıları yer alır. C listesi ise negatif listedir. Bu listede yer alan gıda katkı maddelerinin besine katılmasına izin verilmez. Amerikan Gıda ve İlaç Dairesi (FDA) tarafından da gıda katkı maddesi ile ilgili GRAS (Generally Recognized As Safe, Genel Olarak Güvenilir-Zararsız Kabul Edilen) listeleri hazırlanır. KGA değeri kapsamlı toksikolojik çalışmalar sonucu bulunmuş olmakla birlikte değişmez değildir. Yeni araştırma verilerine göre azaltılıp artırılabilir. Gıda katkı maddesi ile ilgili çalışmalar süreklilik özelliği taşır (10).

Gıda Katkı Maddelerinin Kullanımına İzin Verilmeden Önceki Toksikolojik Uygulamalar

Gıda katkı maddelerinin izin sürecinde tek hedef, kullanımda insan sağlığının korunmasıdır. İnsanlar bu maddelere doğumlarından ölümlerine kadar kendi iradeleri dışında maruz kalabilmektedirler. Katkı maddelerini taşıyan gıdaları yüz milyonlarca kişinin tükettiği düşünüldüğünde, yapılan en ufak hatanın insan sağlığı ile ilgili büyük sorun yaratacağı açıktır. Bu özellik nedeni ile gıda katkı maddelerinin kullanım izni uluslararası ve ulusal sağlık otoritelerinin son derece yoğun ve dikkatli incelemesi sonucunda verilir. Bu süreçte günümüz bilim ve teknolojinin verdiği imkanlar kullanılarak yoğun araştırmalar yapılır. Bu yönüyle gıda katkı maddeleri kullanımı insan sağlığının korunması yönünden en sıkı denetim altında tutulan kimyasal madde grubudur. 16. yüzyılda

Paracelsus tarafından "Her madde zehirdir, zehir olmayan hiçbir şey yoktur; zehir ve ilacı ayıran onun dozudur" şeklinde ifade edilen bu gerçek, bugün de modern toksikolojinin temelini oluşturur. O halde esas olan kimyasalların zararsızlık limitlerinin belirlenmesidir. Gıda katkı maddelerinin kullanım izni sürecinde ilk basamak bu kimyasalın deney hayvanlarında hangi miktarlarda hangi etkileri göstereceğinin veya göstermeyeceğinin saptanmasıdır. Kimyasal maddelerin organizmada oluşturduğu hasar toksisite olarak adlandırılır. Toksisite çok yönlü bir etki şeklidir. Deney hayvanlarına (bu amaçla genellikle fare, sıçan, kobay gibi kemiriciler kullanılır) test edilecek kimyasal madde yüksek dozlar da dahil olmak üzere çeşitli dozlarda verilerek muhtemel tüm toksik etkiler araştırılır. Kullanılan dozun birimi mg/kg'dır. Toksisite testlerinde öncelikle kemiricilerin kullanılmasının nedeni, bu hayvanların memeli hayvanlar grubunda olması, anatomi ve fizyolojilerin iyi bilinmesi, test süresince test koşullarının kontrol edilebilmesi ve istatistiki sonuçlara ulaşılabilmesi için yeterli sayıda hayvan kullanılabilmesi imkanındır. Özel koşullarda kedi, köpek primat gibi diğer memeliler de toksisite testlerinde kullanılabilir. Toksisite testlerinde her doz grubunda en az 10 olmak şartıyla ortalama 100 deney hayvanı bulunur. Bu testler uluslararası kuruluşların belirlediği GLP (Good Laboratory Practice, İyi Laboratuvar Uygulamaları) kurallarına göre çalışan laboratuvarlarda yapılır. Başta ilaç olmak üzere kullanılan her kimyasal için olduğu gibi gıda katkı maddeleri için de deney hayvanlarında toksikokinetik çalışmalar ve toksisite testleri yapılır (7, 8). Toksikokinetik çalışmalar ile incelenen gıda katkı maddesinin, organizmada *emilimi* (kana geçişi), *dağılımı* (kan yardımıyla organlara taşınması), *biyotransformasyonu* (vücutta diğer kimyasallara dönüşümü) ve *atılımı* incelenir. Başlıca toksisite testleri ise;

Akut Toksisite: Bir veya 24 saat içinde alınan birden fazla dozun oluşturduğu toksisite,

Kronik Toksisite: Akut toksisiteye yol açmayacak düşük dozların uzun süre verilmesi ile oluşan toksisite,

Mutajenik Etki: DNA üzerinde kalıcı değişiklik,

Karsinojenik Etki: Kanseri yapıcı etki,

Teratojenik Etki: Gebelik dönemi sonunda yavru da olumsuz etkilere yol açan etki,

Transplasental Karsinojenik Etki: Gebenin çocuğunda doğumdan yıllar sonra kanser oluşumu,

İmmünotoksik Etki: İmmün sistem üzerine toksik etki

Fertilite: Doğurganlık yeteneği üzerine etki,

Nörotoksik Etki: Sinir sistemi üzerine toksik etkidir.

Yukarıdaki toksisite testleri gıda kontaminatları için de uygulanır. Kontaminat olarak adlandırılan kimyasal kirliliklerin gıdalara bulaşmasından kaçınılamayacağına göre ömür boyu bu kontaminatların alınması durumunda insan sağlığına zarar vermeyecek miktarlarının saptanması gerekir. Gıda katkı maddesi ve kontaminantların yaşam süresince alınması söz konusu olduğundan deney hayvanlarıyla yapılan deneylerde bu olgu, deney süresinin tespit edilmesinde dikkate alınır (7, 8).

Gıda katkısı olarak geliştirilen yeni bir madde söz konusu ise elimizdeki tek veri toksisite test sonuçlarıdır. Bu değerlerden yola çıkılarak hangi gıdada ne miktarda gıda katkı maddesi kullanılabileceği belirlenir. Toksikolojik testlerin yetersiz olduğu dönemlerde kullanılmasına izin verilen bazı katkı maddeleri daha sonraki yıllarda yapılan toksisite testleri sonuçlarına göre yeniden değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler sonucunda bazı katkıların kullanımı yasaklanmıştır. Bu gıda katkılarına örnek olarak; aruamin, benzil violet 4B, tereyağ sarısı, ponceau 3R, ponceau SX, sudan 1 gibi katkıları verilebilir. Kullanılan gıda türleri kısıtlanarak ve izin verilen gıda ürünlerinde katılacak azami yoğunluklar belirtilerek kullanım kontrol altında tutulur (2, 7, 10).

Dünyadaki Durum

Birleşmiş Milletlere bağlı Dünya Sağlık Örgütü ile GTÖ 1956 yılında gıdalara katılan maddeler hakkında bilgi toplamaya ve bunları değerlendirmeye başlamıştır. Kuruluşlar elde edilen verilere dayanarak katkı maddelerinin güvenilir düzeyde kullanılmaları hakkında hükümetlere önerilerde bulunmayı hedef almışlardır. Katkı maddeleri konusunda çalışmalar yapmak üzere DSÖ ve GTÖ, "The Joint Committee on Food Additive: JECFA" adı verilen eksperler komitesini kurmuşlardır. Bu komite 1962 yılından itibaren Dünya Codex Alimentarius Commission'una önerilerde bulunan bir organ halinde çalışmalarını sürdürmektedir. JECFA tüm gıda katkı maddelerini sürekli olarak gözlem altında tutarak kullanım koşullarının değişmesi ve yeni bilimsel bilgilerin ortaya çıkması durumlarında onların toksikolojik değerlendirmelerini yapmakta, gerekli gördüğünde KGA ve minimum alveoler

yoğunluk (MAC) değerlerinde değişiklikler getirebilmekte, bazen de katkırı tamamen yasaklayabilmektedir (4).

Son 30 yıldır gelişmiş ülkeler başta olmak üzere, yiyecek maddelerinde kullanılan katkı maddelerinde tam bir patlama olmuştur. Örneğin sadece İngiltere’de bir yıl içinde kullanılan katkı maddelerinin toplam ağırlığının iki yüz bin tonu geçtiği sanılıyor. Bu maddelerin tüketimi arttıkça, bazı rahatsızlıklarla olan bağlantılara yönelik egzema, astım, baş ağrısı, alerjik kaşıntılar, mide rahatsızlıkları, ishal, hiperaktiflik (özellikle çocuklarda) ve aşırı duyarlılık gibi bulgular da ortaya çıkmıştır (6).

Avrupa Birliği, gıdalardaki katkı maddelerinin gelişen bilimsel veriler ışığında sağlığa daha uygun hale getirilmesi için değişiklik arayışına girmiştir. Bu amaçla Avrupa Parlamentosu (AP) Çevre, Kamu Sağlığı ve Gıda Güvenliği Komitesi dört ana düzenleme hazırlamaktadır. Gıda katkı maddelerinde şu anda geçerli kuralları değiştirmeyi amaçlayan dört yeni düzenlemenin ilki katkı maddeleri, enzimler ve lezzet artırıcılar için ortak izin sürecini öngörüyor. Çevre ve Gıda Komitesi katkı maddeleri izin süreciyle ilgili kapsamlı değişiklikler yapılmasını oybirliğiyle kabul etmiştir. Katkı maddeleri, enzimler ve lezzet artırıcılarda ayrı ayrı izinli ürün listeleri hazırlanacak, kullanım koşulları ve etiketleme kuralları da belirlenecektir. İzin prosedüründeki yeni düzenlemeler, katkı maddeleri konusunda alınmış her karar ve arkasındaki gerçeklerin kamuoyu tarafından bilinmesi ilkesine dayanmaktadır. Pazara girecek bir katkı maddesi için izin sürecindeki her uygulamada görüşlerin kamuya mal olması zorunluluğu çerçevesinde AP’ye, ilgili taraflara ve Avrupa Gıda Güvenliği Ajansı’na bilgi verilmesi zorunlu olacak, tüm izinler de düzenli olarak gözden geçirilecektir. Komite’de kabul edilen ikinci düzenleme ise izinli katkı maddelerinin uyması gereken koşulları içermektedir. Buna göre, “Katkı maddeleri tüketicilerin ya da bundan zarar görebilecek grupların sağlığı için tehlike oluşturmayacak, kullanımı tüketicinin yararına yönelik olarak

teknolojik açıdan gerekli bulunacak, tüketiciyi aldatmayacak, çevreye zarar vermeyecektir”. Yapay tatlandırıcılar ve renk vericiler için de özel koşullar getirildi. AP Üyeleri burada da lezzet artırıcılarla ilgili “istenen etkinin baharat ve diğer doğal maddelerle elde edilememesi durumunda kullanımı” gibi ek koşullar getirilmiştir. Katkı maddelerinin işlenmemiş gıdada kullanımının yasaklanması, bebekler ve küçük çocuklar için gıdalarda, yapay tatlandırıcılar ve renklendiricilerin kullanımına izin verilmemesi de istenmektedir (5).

Türkiye’deki Durum

Bir ülkede katkı maddelerinin kullanımını düzenleyen Yasa, Yönetmelik ve Kodekslerin kabul edilmesi kuşkusuz önemli bir Halk Sağlığı Hizmetidir. Bilimsel çalışmaların sonucunda JECFA tarafından kabul edilen KGA değerlerinden yararlanılarak her ülkenin sağlık otoriteleri gıda katkı maddelerinin katılacağı gıdaları ve katılma miktarını kendi ülkelerinin koşullarına göre belirlemektedir. Ancak bundan çok daha önemli olan konu, katılmasına izin verilen maddelerin mevzuata uygun olarak kullanılıp kullanılmadığının sürekli kontrolüdür. Gıda katkı maddelerinin türü, katılabileceği gıdalar ile katılma miktarları yasa ve yönetmelikler ile düzenlenmektedir. Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan Gıda Katkı Maddeleri Tüzüğü ile yürütülen bu işlemler, 28 Haziran 1995 tarihinde yürürlüğe giren 560 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Tarım ve Köyşleri Bakanlığı’na devredilmiştir. Tarım ve Köyşleri Ba-

kanlığında ise gıda katkı maddeleri konusunda Gıda Kodeksi ve Beslenme Şube Müdürlüğü’nce çalışmalar yapılmaktadır. Üretim aşamasındaki kontrol ve gıda katkı maddelerinin kullanımının denetimi Tarım ve Köyşleri Bakanlığına devredilmiş olmakla birlikte pazar aşamasındaki kontrol Sağlık Bakanlığına ve bazı bölgelerde Sağlık Bakanlığı ile birlikte yerel yönetimlere verilmiştir. Gıda katkı maddeleri ile ilgili yasalarda ve kodekslerde gözönüne alınan temel koşul “Halkın sağlığının korunmasını ve ülkemizdeki gıda endüstrisinin gelişmesini sağlamaktır”. Tüketime sunulan gıdalar tüketiciler

Günümüzde gıda katkı maddelerinin kullanımı kaçınılmaz bir gereksinimdir. Çok çeşitli olan ve değişik amaçlarla gıdalara katılan bu maddeler kimyasal bileşiklerdir ve önerilenden daha fazla miktarda tüketildiklerinde tümü insan ve hayvan organizması üzerinde sağlığı bozucu etkiler gösterebilmektedirler.

için güvenilir olma niteliklerini kaybetmemelidir. Her üretici firma yılda iki defa Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından denetlenmektedir. Bunun dışında herhangi bir şikayet veya şüphe durumunda ek denetlemeler yapılabilmektedir. Ancak; gıdalardaki birçok katkı maddesinin çeşit ve miktarını geçerli yöntem ve tekniklerle analiz edebilecek laboratuvarlar yeterli değildir. Bu konu ile ilgili olarak yeni uygulamalar gündemdedir. Özel, yetkilendirilmiş ve referans laboratuvarların kurulması ile ilgili kanuni düzenlemeler üzerinde çalışılmaktadır. Özel laboratuvarlar gıda konusunda eğitilmiş kişiler tarafından kurulabilecek ve işletmelerin kendilerini denetim amacıyla işlev görebileceklerdir. Pek çok gıda maddesinin ambalaj ve etiketi üzerinde içerdikleri katkı maddeleri konusunda tüketiciye yeterli bilgi verecek mesajlar bulunmamaktadır. Ülkemizde gıda katkı maddelerinin kullanımını düzenleyen mevzuat "Türk Gıda Kodeksi Yönetmeliği"dir. Bu yönetmelikte, uluslararası kuruluşların tespit ettiği KGA değerlerinden yola çıkılarak gıda katkılarının kullanım limitleri belirlenmiştir. Gıda ile ilgili her ulusal mevzuat da olduğu gibi "Türk Gıda Kodeksi Yönetmeliği"nde de gıda kontaminatların gıdalardaki azami izin verilen miktarları da bulunmaktadır. Bu limitlerde de çıkış noktası söz konusu kontaminatın KGA değeridir (1, 3, 10).

Sonuç

Günümüzde gıda katkı maddelerinin kullanımı kaçınılmaz bir gereksinimdir. Çok çeşitli olan ve değişik amaçlarla gıdalara katılan bu maddeler kimyasal bileşiklerdir ve önerilenden daha fazla miktarda tüketildiklerinde tümü insan ve hayvan organizması üzerinde sağlığı bozucu etkiler gösterebilmektedirler. Doğal katkı maddeleri de fazla tüketildiklerinde aynı derecede olumsuz etkiler gösterebilmektedir. Bu nedenle herhangi bir maddenin sağlık üzerindeki etkileri çok iyi planlanan ve uzun süreli hayvan deneyleri ile tespit edilmelidir. Kullanılmasına izin verilmiş bulunan gıda katkı maddelerinin etkileri de toplumda epidemiolojik yöntemler kullanılarak yapılacak çalışmalar ile sürekli olarak izlenmelidir. Gıda üreticileri bilinçlendirilerek, üretimde kullanılması zorunlu olan katkı maddelerinin önerilenden fazla kullanılması engellenmeli, özellikle gebe, emzikli ve çocuklar gıda katkı maddeleri ve zararları konusunda aydınlatılmalı, tek yönlü beslenmeden kaçınılmalı; yeterli ve dengeli beslenme unsurları sağlanmalı, günlük diyetin ancak çok az bir bölümü hızlı hazır yemeklerden oluşmalı veya mümkünse hızlı hazır

yemekler diyetle dahil edilmemeli, tüketicinin sağlıklı gıdalarla beslenme, eğitime, bilinçlendirilme ve korunma hakları yerine getirilmeli, gıda üreticileri denetim altına alınmalı ve denetim mekanizması iyileştirilmelidir, tüketici gıda alırken gıdanın raf ömrüne ve içeriğine mutlaka dikkat etmelidir, adresi ve üretim kalitesi belirli olmayan gıdalar sadece fiyat avantajından dolayı tüketilmemelidir (3).

Kaynaklar

- 1- **Altuğ, T.** (1999). Gıda Katkı Maddeleri Gerçeği. Erişim: <http://www.saglikvakfi.org.tr/html/gkmy.asp?id=60>. Erişim tarihi: 18.04.2008
- 2- **Anon,** (2008a). Gıda Katkı Maddeleri Hakkında Sık Sorulan Sorular. Erişim: <http://www.saglikvakfi.org.tr/html/gkmy.asp?id=65> Erişim tarihi: 18.04.2008.
- 3- **Anon,** (2008b). Gıda Katkı Maddeleri Erişim: http://www.diyetuzmani.com/beslenme/beslenme_bilgileri/gida_katki_maddeleri.php. Erişim tarihi: 18.04.2008.
- 4- **Anon,** (2008c). Gıda Katkı Maddeleri. Erişim: <http://www.hekimce.com/index.php?kiiid=76>. Erişim tarihi: 28.04.2008.
- 5- **Anon,** (2007d). AB gıda katkı maddesini inceliyor. Erişim: <http://www.turkeyforum.com/satforum/archive/index.php/t-307293.html>. Erişim tarihi: 28.04.2008.
- 6- **Ertan, D.** (2008). Tüketicilere Klavuz. Erişim: www.kolaycabul.net/gida_katki_maddeleri.html. Erişim tarihi: 28.04.2008.
- 7- **Karakaya, A.E.** (2008). Gıda Katkı Maddeleri ve Gıda Kontaminantları. Erişim: <http://www.turktox.org.tr/gida>. Erişim tarihi: 17.03.2008.
- 8- **Kaya, S., Bilgili, A.** (2002). Zehirlenme ve Zehirlilik Denemeleri. Alınmıştır: Veteriner Hekimliğinde Toksikoloji, Baskı: 2 Ed.: S.KAYA, İ. PİRİNÇCİ, A. BİLGİLİ, Ankara: Medisan. s: 21-42.
- 9- **Saldamlı, I., Uygun, Ü.** (2008). Gıda Katkı Maddeleri ve Kanseri. Erişim: <http://www.saglikvakfi.org.tr/html/gkmy.asp?id=59>. Erişim tarihi: 18.04.2008.
- 10- **Yurttagül, M.** (2008). Gıda Katkı Maddeleri Kullanımı Hakkında Geniş Kapsamlı Bir Araştırma. Erişim: <http://www.saglikvakfi.org.tr/html/gkmy.asp?id=58>. Erişim tarihi: 18.04.2008.

Kırım-Kongo'da Çözüm Giderken Bilinmesi ve Yapılması Gerekenler

Prof. Dr. Zafer Karaer

A.Ü.Veteriner Fakültesi Parazitoloji Anabilim Dalı, Ankara

I-BİLİNMESİ GEREKENLER

YAYILMA

- 1- Kontrolsüz hareket halinde olan yaban hayvanları, başıboş sahihsiz hayvanlar ve göçmen kuşlar (virusun, enfekte hayvan ve enfekte kenelerle taşınması).
- 2- Kontrolsüz evcil hayvan nakilleri (virusun, enfekte hayvan ve enfekte kenelerle taşınması).
- 3- Kontrolsüz insan gezi ve göçleri (virusun enfekte insanlarla taşınması).

BULAŞMA

- 1- Kontrolsüz tarla, bahçe, mera, park alanları ve barınaklar (kene-hayvan-insan) ile tıbbi müdahaleler(kenenin ezilerek çıkarılması, hastalıklı kanla...(kene-insan, insan-insan).

II-YAPILMASI GEREKENLER

İlgili Bakanlık (Sağlık, Tarım ve Çevre) yetkilileri ve üniversitelerin ilgili bilim dalı elemanları biraraya gelerek, aşağıdaki konularla ilgili projelerde çalışacak ekip veya takımlar oluşturulmalıdır.

KENE

- 1-Kenelerin mevsimsel aktiviteleri, öncelikle hastalık

çıkan bölgelerde olmak üzere, daha sonra tüm yurt sathında en az 2 yıllık bir süreçte aylık kontrollerle kenelerin biyolojik özellikleri belirlenmeli, kış, yaz ve bahar aylarında nerede, hangi gelişme aşamasında oldukları saptanmalı (kene-mevsim ilişkisi),

Türkiye'de tespit edilmiş önemli hastalık etkeni taşıyıcısı *Hyalomma marginatum marginatum*'un, yine ülkemizde ki bazı yaşamsal Özellikleri:

İlkbahar ve yaz aylarında: Türkiye'de bu dönemde kesin olmamakla birlikte kenenin toplam hayat süresi 4-5 ay'dır, bu sürenin yaklaşık her biri 15'er gün olmak üzere 2 farklı konak grubunda (larva ve nimf aşaması birinci konak grubu küçük kemiricilerle, yerden beslenen kanatlılarda, olgunları ise ikinci konak grubu sığır,koyun,keçi, domuz ve de insan) 1 ay'ı kanla beslenme, 3-4 ay'ı ise beslenmeden hareketsiz geçirdiği gömlek değiştirme, yumurtlama gibi çeşitli aşamalardır, öncelikle bu aşamalarda bulunduğu yerler tespit edilmelidir.

...İşte ilkbahar ve yaz aylarında mücadele, 3-4 aylık hareketsiz, beslenmeden geçirdiği yerlerde yapılmalıdır!!!

Sonbahar ve kış aylarında: Türkiye'de bu dönemde kesin olmamakla birlikte kenenin toplam hayat süresi 6-8 aydır ve kene bu süreyi tamamı beslenmeden, hareketsiz doymuş nimf veya aç olgun halde geçirmekte olup, bu yerler tespit edilmelidir.

...İşte sonbahar ve kış aylarında mücadele, bu 6-8 aylık hareketsiz, beslenmeden geçirdiği yerlerde yapılmalıdır!!!.

Amma!!! öncelikle hareketsiz ve beslenmeden geçirdiği yerler tespit edilmelidir!!!.

Kene mücadelesinde; yukarıda ifade edildiği gibi kenenin her mevsimde beslenmeden ve hareketsiz geçen aşamaları, toplam hayatında çok uzun bir yer tuttuğundan (yaklaşık %90), hem etkili bir mücadele için, hem de ekosisteme en az zarar verilmesi bakımından tercih edilmelidir!!!

VİRUS

Türkiye'de virus tüm özellikleriyle ortaya konulmalı!!!

1-Kenelerin tür olarak hastalık etkeni virusu taşıma oranları belirlenmeli (kene türü-virus ilişkisi),

2-Evcil ve yaban hayvanlarının hastalık etkeni virusu taşıma oranları belirlenmeli, bunların hangi kene türleri ile enfeste oldukları, istila edildikleri saptanmalı (hayvan- kene türü-virus ilişkisi),

3-İnsanların hastalık etkeni virusu taşıma oranları ve hangi kene türleri ile enfeste oldukları belirlenmeli (insan- kene türü-virus ilişkisi)....

III-MÜCADELE YOLLARI:

İşte yukarıda bilinmesi ve yapılması gerekenlerle ilgili bilgiler araştırma sonuçlarına göre saptandıktan sonra mücadele girişimlerinde bulunulabilir, yine burada da öncelikler aşağıda ki şekilde olmalıdır!....

Kene

1- Biyolojik:

a-Kene ve yumurtalarını yiyen doğal düşmanlar, predatörler: Ixodiphagus (Encyrtidae, Chalcidoidea), Pyemotes (Pyemotidae, Acari), Eremiaphila (Eremiaphilidae, Mantodea), Basillus thuringiensis, Bazı mantar türleri (planlanma aşamasında ortak bir projemiz var)

b-Erkek kenelerin kısırlaştırılması (halen tarafımdan yürütülen ortak bir proje var.);

c-Gelişme dönemlerini etkileyici faktörlerin devreye sokulması;

2- Kimyasal;

Her yıl yurt sathında Bakanlıklar, Belediyeler tarafından kullanılacak bütün kimyasallar, haşere ilaçları (insektisit, akarasit, pestisit), kene ilaçları da buna dahil, oluşturulacak komisyon tarafından Türkiye'de ki merkez bir laboratuvar çalışmaları sonuçlarına göre saptanmalı ve iklimsel bölge farklılıkları dikkate alınarak aynı bölgede aynı zaman dilimi içinde, mutlak ilgililer nezaretinde, dozunda ve gerekli olan tekrarlamaları ile birlikte uygulamalar yapılmalı...

Ve ayrıca yine bu komisyon, yapılan laboratuvar tetkiklerine göre direnç gelişmesini önlemek amacıyla belirli zaman aralıklarında etken madde değişimini de sağlamalı !!!...

Diğer taraftan KKKA'ya bağlı insanlarda bugün yaşanan ölüm olayları ve ileride yaşanılacak olanların tüm sorumlusu, bilinçsizce kullanılan veya kullandırtılan kimyasalların eko-sistemde yapmış olduğu tahribatlardır. Daha önceki yazılarımda da hep bahsettiğim gibi sivrisinek, kene, süne, kımıl, elma, armut kurtları gibi bazı haşerelerle mücadelede, nedense ilk akla gelen ve yılda 1 katrilyon lira öde-

nerek yaklaşık 100 bin ton tüketilen, bakkal da da, aktar da da satılan, hiçbir denetim altında olmadan kullanılan bu kimyasallar (zehirleri) doğada, belki de en son yukarıda saydığımız haşerelere etkimekte, onlardan önce bu haşerelerin doğadaki doğal öldürücülerini, kuşları, arıları, kelebekleri ve de insanları etkilemekte ve bu suretle doğal dengeyi de bozduğunu anlamak için herhalde kör olmak gerekir. İşte doğal dengeleri bozduğumuz için atmosferde açılan delik, küresel ısınma, kuraklık, ülkemizde yağmur gibi kene istilaları, böcek istilaları ve bekli de daha büyük felaketler zinciri, bozduğumuz eko-sistemdeki zincir halkalarının yerini alacaktır. Bütün bunlara rağmen, o kadar yazmamıza ve söylememize rağmen yine bu sene geçtiğimiz haftalar da (Mayıs-2008)

Kene mücadelesinde; yukarıda ifade edildiği gibi kenenin her mevsimde beslenmeden ve hareketsiz geçen aşamaları, toplam hayatında çok uzun bir yer tuttuğundan (yaklaşık %90), hem etkili bir mücadele için, hem de ekosisteme en az zarar verilmesi bakımından tercih edilmelidir!!!

güya kene mücadelesinde kullanılmak üzere tam 20 trilyon liralık kimyasal satın alınmış, riskli bölge ilan edilen 35-36 İl'e dağıtılmış olduğunu üzülerek öğrendim, yani 500-1000 ton arasında bir kimyasal, yine sadece doğayı kirliletecektir, çünkü kenelerin bu bölgelerde mevsimsel aktiviteleri kesin bilinmemekle birlikte, tahminime göre artık keneler ilaçlanması düşünülen koyun ve sığırlardaki kan emme dönemini tamamlamış ve dişiler yumurtlama aşamasına gelmiş olacaktır. Takip eden aşamada ise yani larva ve nimf aşamalarında ise, yine ilaçlanması düşünülen sığır ve koyunlarda olmayacaklardır; yaşam şekli itibarı ile bunlar daha küçük kemiricilerle, kanatlılarda larva ve nimf döngülerini tamamlayıp (eylül-ekime kadar), doymuş nimf veya aç olgun şeklinde kış uykusuna yatacaklardır. Yani gelecek sene MART veya NİSAN 2009'a kadar sığır, koyun, at, domuz veya insanlara gelmeden bulundukları, saklandıkları yerde kalacaklardır. Tabii virus taşıyorlarsa onlarda kışı uykusu halinde geçirecektir.

Bilindiği gibi bu tür kimyasalların kalıntılarının bulunduğu tarım ürünleri ihraç da edilememektedir!!!(02. 06. 2008 tarihli bir çok basın yayın organında Rusya bu tür kalıntılardan dolayı meyve ve sebze alımını durdurduğunu bildirmiştir!!!)

3-AŞI

A- Kene

Dünyada ticari boyut kazanmış, biri Küba'da (GAVAC™) diğeri Avustralya'da (TickGARD™) olmak üzere iki aşı bulunmaktadır. Yaşam tarzı bakımından KKKA taşıyan kenelerden tamamen farklı olan sadece Boophilus soyuna (tek konakta yaşamını tamamlayan) bağlı keneler için var olan bu aşılarda, diğer kene türleri için kullanılmamaktadır!

B- Virus: Bilinen aşı yoktur.

KORUNMA

1-Yayılma yollarında bildirilen kontrolsüz hayvan ve in-

san hareketleri kontrol altına alınmalıdır!!!

2-Bulaşma yollarında bildirilen kontrolsüz alanları (özellikle yaban ve başıboş gezen sahipsiz hayvanların bu alanlara girmesini önlemek için çit veya duvarlarla çevirmek) ve yapıları (Yaşam şekli ve yaşam yerleri itibarı ile çağa uygun standartların kazanımı, çatlak, yarıksız duvar, tavan ve taban gibi günümüz yaşam alanı standartlarından asgari-sini uygulamak) kontrol altına almak!!!

3- Özellikle kırsal alanlarda yaşayan kişilere ve kırsal alana gitme mecburiyeti veya keyfiyetinde olanlara mutlaka günlük kene muayene yapma tekniği öğretilmeli, bunu alışkanlık haline getirmeleri sağlanmalı!!!! Kene bulunursa mutlaka en kısa sürede bir pens veya cımbız yardımıyla ya da bir kağıtla, bir bezle kenenin ağız organellerinden deriye tutunma yerinden tutarak hemen çıkarmak (kenenin kan emmesi ne kadar kısa sürede engellenirse, hastalık etkenini verememesi bakımından o kadar önemlidir, çünkü kene kırım-kongo virusunu taşıyorsa bile kan emdiği canlıya verebilmesi için 48-72 saat geçmesi gerekiyor, yani kene kan emmeye başlar, başlamaz etkeni vermez!!!) gerekir ve kenenin çıktığı deri kısmını alkolle (kolonya, çamaşır suyu olabilir) temizleyip, çıkarılan keneyi de alkolün (kolonya, çamaşır suyu da olabilir) içine atarak, en yakın sağlık kuruluşuna gidilmesi, hem kenenin hem de şahsın kendisinin takibe alınması bakımından çok önemlidir...

4-TÜM HEPİSİNDEN ÖNEMLİSİ İSE BAKANLIKLAR; DEKANLIKLAR ve KIRSAL Ve de KENTSEL ALANDA YAŞAYANLAR OLARAK EĞİTİME, ARAŞTIRMAYA, AÇIK OLMAK GEREKİR!!!! YANİ EĞİTİM ŞART, EĞİTİLMEK VE ÖĞRENMEK ESAS OLMALIDIR !!!

Ülke insanı olarak yaşadığımız yüzyılın, günümüzün bilgi çağı olduğunu kabul ederek, bilgi sahibi olunmadan strateji geliştirilemeyeceğini, artık bilmemiz, kabul etmemiz gerekir!!!

Chrysamed[®]vet

Büyükbaş ve küçükbaş hayvanlar için

SU BAZLI

HAŞERE İLACI

kene, bit, pire, sinek

5000 ml

2500 ml

250 ml

Bileşimi: Permethrin % 0,12, Emülgatör % 0,88, Su % 99.

www.chrysamed.com

Chrysamed Kimya San. ve Dış Tic. Ltd. Şti. Aydın yolu, Atatürk mah. İzmir Cad. No.132
35000 Çaybaşı- Torbalı/ İZMİR, Tel: 0090 232 865 12 13, Fax: 0090 232 865 18 00

Veteriner İlaçlarında Biyoeşdeğerlik

Levent ALTINTAŞ¹ Dinç EŞSİZ²

Özet: Biyoeşdeğerlik testleri, aynı etkin maddeyi ihtiva eden benzer formülasyonlardaki müstahzarların karşılaştırılmasında kullanılan bilimsel yöntemlerden biridir; bu testlerin amacı iki ürünün sistemik etkilerinin etkinlik ve güvenlik yönünden aynı olup olmadığını tespit etmektir. Bu testler gelişmiş ülkelerde beşeri ilaçlar yanında veteriner hekimliği ilaçlarında da kalite kontrol testi olarak mutlaka aranan bir kriterdir. Ayrıca, biyoeşdeğerlik sertifikasını almış ürünler uluslararası standartlarda ürün özelliği de taşırlar.

Hastalıkların tedavisi ve önlenmesi amacıyla ilaç kullanımında başarılı sonuçların alınabilmesi için canlıya ve ilaca ait özelliklerin ve değişikliklerin bilinmesi gerekir. Bu tip uygulamalarda başarıyı etkileyen en önemli faktörlerden birisi ilacın formülasyonu ve uygulama yerine göre hedef bölgeye ulaşabilen ilaç miktarıdır. Bununla birlikte ilacın farmasötik şekli de önemli role sahiptir. Bu nedenle biyoeşdeğerlik testleri ilaçların kalite kontrolleri ve etkinlikleri açısından önemli sonuçlar verir.

Avrupa Birliği'ne uyum sürecini yaşadığımız bugünlerde gelişmiş ülkelerinde veteriner hekimliği ilaç endüstrisinde rutin olarak biyoeşdeğerlik çalışmalarının yapıldığını göz önüne alırsak, ülkemizde de bu alana yönelik çalışmalar uygulamaya konulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Biyoeşdeğerlik, jenerik ilaç.

Bioequivalence in Veterinary Drugs

Abstract: Bioequivalence is one of the procedures used for comparison of drugs in a similar formulation and containing the same active substance. Aim of this test is to determine whether systematic effects of two drugs for activity and safety are the same or not. The present tests are definite criterion needed as quality control test for veterinarian drugs as used in human medicine in developed countries. Moreover, drugs with bioavailability certificate have properties for international standards.

Properties and changes belonging to animal and drug have been known for successful results from use of drug causing therapy and prevention of diseases. The most important factors affecting the success in such applications are drug formulation and amount of drug reaching the target region relevant to drug application area. However pharmacological type has also important role. In this respect bioavailability tests give important results for quality-control and activity of drugs.

In the periods we are trying to join Europe Union, due to bioavailability studies in veterinary medicine sector in developed countries studies in this field should be carried out in our country.

Keywords: Bioequivalence, generic drug.

¹ Dr., Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Farmakoloji ve Toksikoloji Anabilim Dalı, Ankara

² Dr., Kafkas Üniversitesi Veteriner Fakültesi Farmakoloji ve Toksikoloji Anabilim Dalı, Kars

GİRİŞ

Tüketime sunulan gıda maddelerinin kalite ve güvenliğinin değerlendirilmesi halk sağlığı ve gıda güvenliği yönünden son derece önemlidir. Rekabetin hızla arttığı günümüz ticari hayatında üretici firmalar pazar paylarını büyümek ve rekabet edilebilecek kalitede ürün elde etmek için araştırma-geliştirme çalışmalarını artırmışlardır. Uluslararası ticaretin hızla artması ve ürünlerde kalite ve güvenliğin öne çıkması resmi kurumların bu alandaki kontrol ve denetleme çalışmalarının artmasını da teşvik etmiştir. Sağlık gibi çok önemli bir alanda yoğun şekilde kullanılan ilaçlar için güvenlik ve kalite, diğer ürün gruplarına göre çok daha büyük önem arz eder. İlaçların etkinlik, güvenlik ve kalitesinin kontrol ve denetlenmesi ise öncelikle biyoeşdeğerlik çalışmaları ile yapılır (Traş ve Yazar, 2002).

Veteriner müstahzarlar için ise ülkemizde, 23.10.2002 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan "Veteriner İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Ruhsat Yönetmeliği" bulunmaktadır. Bu Yönetmeliğin amacı, veteriner hekimlikte kullanılmaya mahsus veteriner ispençiyari ve/veya tıbbi müstahzarların ruhsatlandırılma esaslarını, insan ve hayvan sağlığı açısından güvenli ve doğru kullanımını sağlamak için müstahzarların prospektüs ve etiketlerinde bulunması gereken bilgileri ve ruhsat alınacak müstahzarların ruhsatla ilgili işlemlerini belirlemektir (Canbolat, 2002; Resmi Gazete, 2002; Şahin, 2003).

Ülkemizde, yeni bir ilacın keşfine yönelik yatırımların yetersiz olduğu göz önüne alınırsa, en azından jenerik ilaçlar (referans ilaç ile aynı farmasötik formda ve aktif maddeleri nitelik ve nicelik olarak aynı bileşimde olan ve referans ilaç ile uygunluğu biyoeşdeğerlik çalışmalarıyla ispatlanmış ilaç) üzerine belirli bir dikkatin yoğunlaşması gerekir. Bu alanda BY/BE çalışmaları önemli bir yer alır. Orijinal ilaç üreticileri için problem arz etmeyen bu çalışmalar özellikle jenerik üreticiler için büyük önem taşır. Beşeri müstahzarlar için 2000 yılı başından itibaren BY/BE çalışmaları gerektiren ilaçlar için bu belgeler olmadan halka satış izni verilmemektedir. Bu durum, özellikle Ruhsatlandırma Yönetmeliği'nin sekizinci maddesinde açıkça belirtilmektedir. Sağlık Bakanlığı'nın BY/BE çalışmalarına verdiği önem geri ödeme kurumlarını da bu yönde teşvik etmiştir. Sağlık Bakanlığı, ucuz ilaç uygulamasında temel olarak BY/BE belgelerinin göz önüne alınmasını, "ucuz ilaç" değerlendirmenin BY/BE belgeleri olan

ilaçlar arasında yapılmasının gerekliliğini öne sürmektedir (Canbolat, 2002; Anon, 2007d).

Biyoeşdeğerlik

Biyoeşdeğerlik testleri, aynı etkin maddeyi ihtiva eden benzer formülasyonlardaki farklı müstahzarların karşılaştırılmasında kullanılan bilimsel yöntemlerden biridir; bu testlerin amacı iki ürünün sistemik etkilerinin etkinlik ve güvenlik yönünden aynı olup olmadığını tespit etmek ve buna koşut olarak söz konusu ürünlerin uygun plazma yoğunluklarını göstermektir. Ayrıca, bir ilacın aynı kullanım alanındaki diğer müstahzarlar arasında güvenle tercih edilebilmesi (muadil ilaç) de yine bu testlerle ortaya konabilmektedir (EMA, 2001; Posyniak ve ark., 2001; Traş ve Yazar, 2002; Şahin, 2003; Altıntaş, 2006; Anon, 2007a; Anon, 2007c).

İlaçlarda eşdeğerlik kavramı ile ilgili aşağıdaki tanımlamalar yapılabilir (Kaya, 2006; Traş ve ark., 2005).

Farmakolojik eşdeğerlik: İki ayrı farmasötik şeklin içine, kimyasal olarak farklı ama vücutta aynı etkin molekülleri ortaya çıkaran ve aynı farmakolojik etkiye yol açan moleküllerin katılması durumudur.

Farmasötik eşdeğerlik: Aynı türden farmasötik şekle aynı maddenin eş miktarının katılması durumunu ifade eder; bu farmasötik şekiller, katı veya dolgu maddeleri farklı olsa da, resmi öngörülerin tüm gereklerine de cevap vermelidir.

Kimyasal eşdeğerlik: Aynı etkin maddeyi yine aynı miktarda içeren ve aynı dozda kullanılan, değişik farmasötik şekillerdeki (tablet, draje gibi) bir ilacın resmi öngörülerde mevcut fiziko-kimyasal özellikleri taşımasını ifade eder.

Klinik eşdeğerlik: Aynı canlıda aynı doz ve doz aralığında verildiğinde aynı sağaltıcı etkiye yol açan ve farmakolojik, kimyasal veya farmasötik olarak eşdeğer ilaçları veya ilaç şekillerini karşılayan bir terimdir.

Biyoeşdeğerlik denemeleri aynı etkin maddeyi içeren benzer formülasyonların karşılaştırılması için yapılan ve biyolojik esasa dayanan kalite-kontrol testleridir. Biyoeşdeğerlik çalışmalarındaki amaç, farmasötik teknoloji ile benzer farmakolojik etkiyi elde etmek için aynı etkin maddeyi içeren çeşitli ilaç formülasyonları arasındaki farklılıkları-benzerlikleri belirlemektir. Diğer bir ifadeyle biyoeşdeğerlik, aynı etkin maddeyi, aynı farmasötik şekilde ve aynı miktar veya oranda içeren iki veya daha fazla farmasötik ürünün aynı

yolla uygulandıklarındaki biyoyararlanımlarının benzerliğidir. Biyoyararlanım kavramı, ağız veya damar içi yol dışında diğer yollarla uygulandığında ilacın dozaj şekinden sistematik dolaşıma geçme hızı ve oranını ifade eder. Biyoeşdeğerlik, hayvan sağlığı, tüketici, hekim, halk sağlığı, üretici ve uluslararası ticaret yönüyle büyük önem taşır. Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve AB'de, beşeri ilaçlarda olduğu gibi, veteriner hekimliği ilaçlarında da biyoeşdeğerlik çalışmaları titizlikle uygulanmaktadır. Günümüzde birçok ilaç firması hem beşeri hem de veteriner ilaçları alanında aynı etkin maddeyi içeren fazla sayıda müstahzar çıkarmaktadırlar. Aynı etkin maddeyi aynı miktarda içeren bu ilaçlar arasında karşılaştırma yapıldığında farmasötik eşdeğerlik kavramı öne çıkmaktadır. Bunu da belirleyen ilacın biyoyararlanımıdır. Örneğin, biyoyararlanımı %60 olan ve 0,24 mg digoksin içeren bir preparatla kalp yetmezliği kontrol altına alınabilirken, aynı dozda fakat biyoyararlanımı %30-40 olan başka bir müstahzarla kalp yetmezliği şiddetlenebilir ve hatta biyoyararlanımı %80 olan bir başka preparatla ise digital zehirlenmesi oluşabilir (Or ve ark., 1994; Posyniak ve ark., 2001; Traş ve Yazar, 2002; Mutlu ve Erkan, 2003; Altıntaş, 2006; Anon, 2007c).

Biyoyararlanım/biyoeşdeğerlik çalışmalarında üç temel aşama vardır:

- Klinik aşaması,
- Laboratuvar aşaması,
- Deney tasarımı, istatistiksel ve farmakokinetik değerlendirme aşaması.

Biyoyararlanım/biyoeşdeğerlik çalışmalarının klinik bölümü iyi düzenlenmelidir. Bunun amacı araştırmacı, destekleyicinin sorumlulukları, araştırmanın tasarımı, verilerin işlenmesi, istatistiksel analiz ve kalite güvencesi ile ilgili esasları belirlemek, böylece araştırmaların verimli, güvenilir, doğru ve uluslararası standartlara uygun nitelikte olmasını sağlamaktır (EMA, 1997; Öner, 2003).

Biyoeşdeğerliğin belirlenmesinde birinci sırada önerilen metot kanda etkin maddenin yoğunluk-zaman eğrisinin belirlenmesi esasına dayanır. Aynı ve uygun deney şartları altında iki ürünün biyoyararlanımlarının kabul edilebilir sınırlar arasında olması durumunda iki ürün biyoeşdeğer kabul edilebilir. Biyoeşdeğerlik çalışmalarında temel olarak ilacın doruk yoğunluğu (Y_{dorum}), doruk yoğunluğa ulaşma süresi (t_{dorum}) ve ilaç yoğunluğu-zaman eğrisi altında kalan alan (EAA) değerlendirmeye alınır (Resmi Gazete, 1994; Colwell ve

ark., 1998; EMA, 2001; Posyniak ve ark., 2001; Traş ve Yazar, 2002; Şahin, 2003; Traş ve ark., 2005; Altıntaş, 2006; Anon, 2007b).

Biyoyararlanım/biyoeşdeğerlik çalışmalarında önemli bir kriter olan EAA'yı hesaplamak için üç yarılanma ömrü boyunca uygun aralıklarla kan örnekleri alınmalıdır. Üç yarılanma ömrü toplam EAA'nın %87,5'ini temsil eder; kan örnekleri, plazma ilaç yoğunluğu-zaman eğrisinin inen ve çıkan kısımlarını tam olarak karakterize edebilecek yeterli sıklıkta alınmalıdır. Bu da yaklaşık 10-15 kan örneği alınmasını gerektirir (Öner, 2003).

Biyoyararlanım/Biyoeşdeğerlik Ölçütleri

Biyoyararlanımın tayin edilmesi amacıyla kullanılan doğrudan (hız sabiti ve hız profili gibi değerlerin kullanılmasıyla) ve dolaylı (Y_{dorum} , t_{dorum} ortalama kalış süresi gibi değerlerin kullanılmasıyla) yöntemler mevcuttur. Bu amaçla FDA (Food and Drug Administration) sistemik maruz kalma ölçütlerinin (EAA, Y_{dorum} , t_{dorum}) kullanılmasını önerir. Çalışmanın amacına, ilacın tayin edilmesinde kullanılan analitik yöntem ve ilaç ürününün yapısına bağlı olarak yöntem seçilir. Bir ilacın biyoyararlanımının tayin edilmesinde, plazma verileri, idrar verileri, akut farmakolojik etki ve klinik cevap kullanılabilir. Ancak, biyoyararlanım konusundaki en objektif bilgi, plazma verileri kullanılarak elde edilir (Şahin, 2003; Anonim, 2004; Traş ve ark., 2005; Altıntaş, 2006).

Plazma verileri kullanılarak biyoyararlanımın belirlenmesinde, klinik çalışmalardan elde edilen farmakokinetik parametreler (plazma ilaç yoğunluğu-zaman eğrisinden yararlanılır) incelenen her formülasyonun emilim hız ve derecesi hakkında bilgi verir. Emilim hızını tayin etmek için bölmesel modeller, grafiksel ve gözlemsel yöntemler kullanılır. Uygulama kolaylığı nedeniyle en sık olarak kullanılan yöntem gözlemsel yöntemdir. Bu yöntem ilacın verilmesinden sonra, Y_{dorum} ve t_{dorum} düzeylerinin tespit edilmesi esasına dayanır. Genellikle tek doz çalışmaları biyoeşdeğerlik çalışmaları için yeterlidir (Resmi Gazete, 1994; FDA, 2000; EMA, 2001; FDA, 2002; Öner, 2003; Şahin, 2003; Altıntaş, 2006).

Biyoyararlanım/Biyoeşdeğerlik Çalışmalarında Kullanılan Yöntemler

Amerika Birleşik Devletlerinde FDA, BY/BE çalışmaları

rında kullanılan yöntemleri öncelik sırasına göre, farmakokinetik çalışmalar, farmakodinamik çalışmalar, klinik çalışmalar ve *in vitro* çalışmalar şeklinde sıralamıştır.

Biyoyararlanım ve biyoeşdeğerliğin tayini için, önerilen yöntem farmakokinetik çalışmalardır. Farmakokinetik ölçümler bir ilaç şekline ilacın sistemik dolaşımına salınımını tayin eden bir biyotayin olarak da değerlendirilebilir. Ağız yoluyla verilen pek çok hızlı salıveren dozaj şekillerinin biyoeşdeğerlik çalışmaları için tekrarsız çalışma planları tavsiye edilir. Tekrarlı çalışmalar ise değiştirilmiş salınım yapan dozaj şekilleri ve yüksek değişkenlik gösteren ilaç ürünleri için önerilir. Hemen salıveren ve değiştirilmiş salınım yapan ürünlerin biyoeşdeğerliklerinin gösterilmesinde genellikle tek doz çalışmaları tavsiye edilir (Resmi Gazete, 1994; FDA, 2000; EMEA, 2001; FDA, 2002; Öner, 2003; Şahin, 2003; Altıntaş, 2006).

Farmakokinetik çalışmaların kullanılmadığı durumlarda geçerliliği olan farmakodinamik yöntemlerin kullanılması önerilir. Biyoyararlanım ve biyoeşdeğerliği desteklemek amacıyla iyi kontrol edilmiş klinik çalışmaların kullanılabileceği, ancak biyoeşdeğerliğin gösterilmesi amacıyla karşılaştırmalı klinik çalışmaların genellikle duyarsız olduğu ve mümkün olduğunca kullanılmaması gerektiği belirtilmiştir. Biyofarmasötik sınıflandırma sistemine göre çözünürlüğü, emilimi ve çözünme hızı yüksek olan ağız yoluyla verilen ilaçların biyoeşdeğerliğinin gösterilmesinde bir *in vitro* yaklaşımın (çözünme hızı) kullanılması uygundur (Şahin, 2003).

Biyoeşdeğerliğin Değerlendirilmesi

Bir BY/BE çalışmasının değerlendirilmesinde üç temel kriter esas alınır (FDA, 2002; Öner, 2003);

- BY/BE çalışmasında kullanılan ölçüt,
- Bu ölçüt için belirlenen güven aralığı ve
- Önceden saptanmış biyoeşdeğerlik sınırları.

Bu temel esaslara göre biyoeşdeğerlik çalışmalarının tasarımında üç yöntem kullanılmaktadır. Bunlar; ortalama biyoeşdeğerliği, popülasyon biyoeşdeğerliği ve bireysel biyoeşdeğerliktir.

Ortalama biyoeşdeğerlik, bugüne kadar birçok biyoeşdeğerlik çalışmasında kullanılmış ve hala yaygın olarak kullanılmaktadır. Çift tek-yönlü test esasına dayanan, %90 güven aralığında, test ve referans ürünün ortalama ölçütleri-

nin %80-125 sınırlarında değerlendirildiği yöntemdir (Toutain ve Koritz, 1997; FDA, 2002; Öner, 2003).

Popülasyon biyoeşdeğerliği ve bireysel biyoeşdeğerlik de ise ortalamaların yanı sıra ölçüm değişkenleri de karşılaştırılabilir. Popülasyon biyoeşdeğerlik yaklaşımı, popülasyondaki ölçümün toplam değişkenliğini değerlendirir. Bireysel biyoeşdeğerlik ise test ve referans ürünler için birey içi değişkenliği olduğu kadar birey-formülasyon etkileşimini de değerlendiren bir yöntemdir (FDA, 2002; Öner, 2003).

Biyoeşdeğerlik çalışmalarında deney düzeni tekrarlı olmayan tasarımlar ve tekrarlı çapraz tasarımlar olmak üzere iki temel bölümde incelenir. Tekrarlı olmayan tasarımlar, standart iki formülasyonlu, iki dönem ve iki sıralı çapraz tasarımlardır. Bunlar genellikle ortalama ve popülasyon yaklaşımının olduğu biyoeşdeğerlik karşılaştırmaları için seçilen yöntemlerdir. Tekrarlı çapraz tasarımlar ise bireysel biyoeşdeğerlik çalışmaları için kritik çalışmalardır; bu tasarımla test ve referans ürüne ait biyoyararlanım ölçütlerinin birey içi varyans ile birey-formülasyon varyansının kestirimine olanak verir. Gerek çapraz tasarımın, gerekse tekrarlı uygulamaların en büyük yararlarından birisi her bireyin kendisini kontrol olarak kullanmasıdır (Colwell ve ark., 1998; FDA, 2002; Öner, 2003; Anonim, 2004).

Biyoyararlanım/Biyoeşdeğerlik Ölçütlerinin Kabul Sınırları

Genel bir kural olarak iki ilacın biyoeşdeğer olması için EAA ve Y_{doruk} oranlarının %90 güven aralığında ve %80-125 sınırlarında olması gerekir. Geniş güvenlik aralığına sahip ilaçlar için daha geniş sınırlar kabul edilebilir; ancak, dar güvenlik aralığına ya da dik doz cevap eğrisine sahip ilaçlar için %20'lik bir fark bile kabul edilmeyebilir. Y_{doruk} değeri örnekleme zamanına bağlı olarak geniş değişkenlik gösterdiğinden, güvenlik aralığı %70-143 sınırları arasında kabul edilebilir. t_{doruk} değeri kullanılacağı zaman değişkenliğinin mutlak güven aralığı kabul edilebilir olarak seçilmelidir; 10 dakikalık t_{doruk} için %20 değişkenlik ile 120 dakikalık t_{doruk} için %20 değişkenlik aynı anlama gelmez. Bu nedenle t_{doruk} için biyoeşdeğerlik genişliği dikkatli seçilmelidir. İyi bir ilaç ürünü biyoeşdeğerliğini dolayısıyla biyoyararlanım ölçümlerindeki performansını raf ömrü boyunca korumalıdır (Resmi Gazete, 1994; Toutain ve Koritz, 1997; Colwell ve ark., 1998; FDA, 2000; EMEA, 2001; FDA, 2002; Traş ve Yazar, 2002; Şa-

hin, 2003; Anonim, 2004; Traş ve ark., 2005; Altıntaş, 2006; Anon, 2007b; Anon, 2007c).

Biyoyararlanım/biyoeşdeğerlik çalışmalarındaki farmakokinetik ölçütlerden EAA ve Y_{doruk} uygun istatistik metodlar kullanılarak analiz edilmelidir ve verilere analiz için logaritmik dönüşüm uygulanabilir. t_{doruk} için ise dönüştürülmemiş veriler üzerinde uygun bir parametrik olmayan değerlendirme yapılmalıdır. Önceden de belirtildiği gibi farmakokinetik ölçütler için %90 güven aralığında iki formülasyon karşılaştırılmalı, özet istatistiksel bulgular hesaplanmalıdır.

Özellikle ağız yoluyla kullanılan ve biyoyararlanım sorunu gösteren etkin madde ve/veya farmasötik dozaj şekillerinde terapötik eşdeğerliliğin gösterilmesinde en önemli test biyoeşdeğerlik testidir. Bir ilacın etkinliğinin kanıtlanabilmesi için farmasötik eşdeğerliliğinin yanında terapötik eşdeğer olduğunun da kanıtlanması gereklidir. Terapötik eşdeğerliliği kanıtlanmış ilaçlar değiştirilebilir ilaçlardır (muadil ilaç); yani, birbirlerinin yerine kullanılabilirler. Yine bu amaçla bir etkin maddenin bir formülasyondan sistemik dolaşıma geçme hız ve derecesini tayin etmek amacıyla yapılan biyoyararlanım çalışmalarında ve aynı maddeyi içeren test ve referans ürünlerinin klinik açıdan birbirlerinin yerine kullanılıp kullanılmayacağını göstermek amacıyla gerçekleştirilen biyoeşdeğerlik çalışmalarında öncelikli olarak farmakokinetik çalışmalar tercih edilmelidir (Resmi Gazete, 1994; WHO, 1996; FDA, 2000; Öner, 2003; Şahin, 2003; Altıntaş, 2006).

SONUÇ

Veteriner ilaç formülasyonlarının biyoeşdeğerliklerinin belirlenmesi AB ve diğer ülkelerde gittikçe artan öneme sahip bir kalite kontrolüdür. Antibakteriyel ilaçların farmakokinetik hareketlerini değiştiren faktörlerin anlaşılması, bu ilaçların etkinliklerinin en üst düzeye çıkarılması için oldukça önemlidir. İn vivo biyoeşdeğerlik çalışmaları *in vitro* çalışmalarla da desteklenebilen değerlendirme testleridir. Biyoeşdeğerlik sertifikasını almış ürünler uluslararası standartlarda ürün özelliği taşır.

Biyoeşdeğerlik denemeleri ilaç endüstrisinde önemli kalite kontrol kriterlerindendir. Bu tür değerlendirmeler hayvan sağlığı, tüketici, hekim, halk sağlığı, üretici ve uluslararası ticaret yönüyle büyük önem taşır. Amerika Birleşik Devletleri ve AB'de, beşeri ilaçlarda olduğu gibi, veteriner hekimliği ilaçlarında da biyoeşdeğerlik çalışmaları titizlikle

uygulanmaktadır. Biyoeşdeğerlik testleri, aynı etkin maddeyi ihtiva eden benzer formülasyonlardaki müstahzarların karşılaştırılmasında kullanılan bilimsel yöntemlerden biridir; bu testlerin amacı iki ürünün sistemik etkilerinin etkinlik ve güvenlik yönünden aynı olup olmadığını tespit etmektir. Ayrıca, bir ilacın aynı kullanım alanındaki diğer müstahzarlar arasında güvenle tercih edilebilmesi de yine bu testlerle ortaya konabilmektedir.

Ülkemizde üretilen veteriner müstahzarların etkinliğini, güvenilirliğini ve kalitesini artırmak, tüketici ve üretici haklarını korumak, bu alanda faaliyet gösteren firmaların kaliteli ürün üretimini teşvik etmek ve ayrıca AB'ye uyum için sürdürülen çalışmalara katkıda bulunmak amacı ile veteriner hekimlikte kullanılan ilaçlarda biyoeşdeğerlik çalışmalarına gereken önem verilmelidir.

Gerek beşeri gerekse veteriner hekimlikte hastalıkların tedavisi ve önlenmesi amacıyla ilaç kullanımında başarılı sonuçların alınabilmesi için canlıya ve ilaca ait özelliklerin ve değişikliklerin tam anlamıyla bilinmesi gerekir. Bu tip uygulamalarda başarıyı etkileyen en önemli faktörlerden birisi de ilacın formülasyonu ve uygulama yerine göre hedef bölgeye ulaşabilen ilaç miktarıdır (biyoyararlanım). Bununla birlikte ilacın farmasötik şekli de önemli bir role sahiptir. Bu nedenle biyoeşdeğerlik testleri ilaçların kalite kontrolleri ve etkinlikleri açısından önemli sonuçlar verir.

Avrupa Birliği'ne uyum sürecini yaşadığımız bugünlerde ABD ve AB ülkelerinde veteriner hekimliği ilaç endüstrisinde rutin olarak biyoeşdeğerlik çalışmalarının yapıldığını göz önüne alırsak, ülkemizde bu alana yönelik çalışmalar bir an önce uygulamaya konulmalıdır. Bununla birlikte ülkemizde henüz beşeri müstahzarlarda bile tam anlamıyla biyoeşdeğerlik çalışmaları bir düzene konulamamıştır. İlaç endüstrisinin gelişmesine paralel olarak aynı etkin maddeyi aynı miktarlarda içeren benzer müstahzarların sayısı her geçen gün gittikçe artmakta ve yeni müstahzarlar uygulama alanına girmektedir. Aynı etken maddeleri aynı oranlarda içeren benzer müstahzarların birbirlerinin alternatifi olabilmeleri için farmasötik olarak biyoeşdeğer olmaları gerekir. Gerek ilaçların kalite kontrol testleri için gerekse bu yönde alternatif ilaç uygulamalarının gerçekleştirilebilmesi için ilaçların biyoeşdeğerlik denemeleri önemli bir yere sahiptir.

Ülkemizde referans laboratuvar olarak kabul edilebilecek bir merkez bulunmamaktadır; dolayısıyla bu durum ilaç

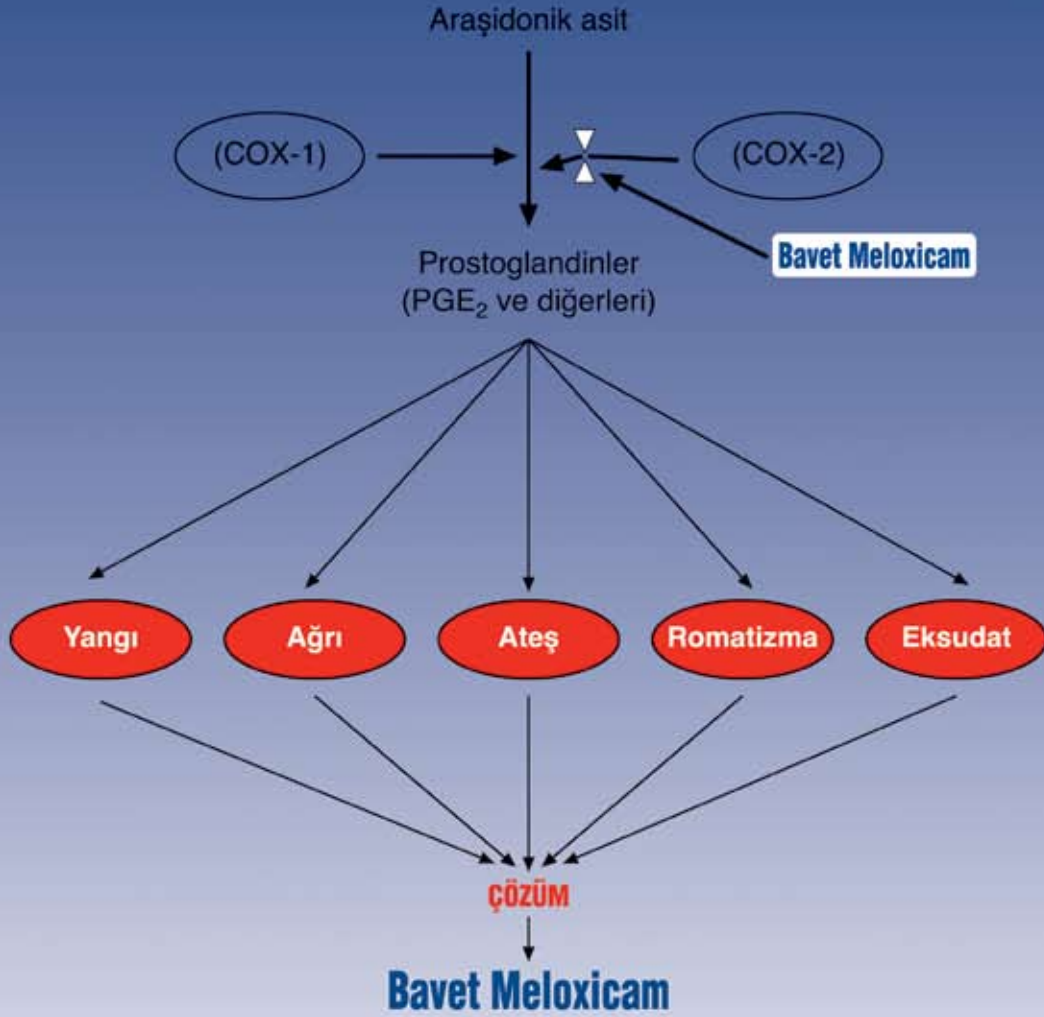

endüstrisini dışarıya bağımlı bir hale getirmektedir. Sonuç olarak, en kısa zamanda veteriner ilaçlarına yönelik biyoeşdeğerlik çalışmaları için, gerek referans laboratuvarın kurulması gerekse araştırma geliştirme çalışmaları yönünden beşeri hekimliktekinе benzer yasal düzenlemelerin çıkarılması ve uygulamaya geçirilmesi gereklidir.

KAYNAKLAR

- ALTINTAŞ, L. (2006). Ağızdan Kullanılan Bazı Sülfonamid Preparatlarının Broilerlerde Biyoeşdeğerliği. *Türkiye Cumhuriyeti, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Farmakoloji ve Toksikoloji Anabilim Dalı, Doktora Tezi*.
- ANONİM. (2007a). Rekabet Kurulu Kararı. Erişim: [<http://www.rekabet.gov.tr/pdf/01-41-412-106.pdf>]. Erişim Tarihi: 16.04.2007.
- ANONİM. (2007b). Guideline for Bioequivalence Studies of Generic Products. Erişim: [[http://www.nihs.go.jp/drug/be-guide\(e\)/Generic/be97E.pdf](http://www.nihs.go.jp/drug/be-guide(e)/Generic/be97E.pdf)]. Erişim Tarihi: 16.04.2007.
- ANONİM. (2007c). Genel Farmakoloji. Erişim: [<http://www.ctf.edu.tr/farma/genelfarma.pdf>]. Erişim Tarihi: 16.04.2007.
- ANONİM. (2007d). İlaçlarda Test ve Deney Verilerinin Korunması: Avrupa Birliği'nde Yeni Sistem. Erişim: [<http://ekutup.dpt.gov.tr/hukuk/saglik/isiklih/veri.pdf>]. Erişim Tarihi: 16.04.2007.
- ANONİM. (2004). Conduct of bioequivalence studies in animals. Erişim: [<http://pharmacos.eudra.org/F2/eudralex/vol-7/A/7AE4a.pdf>]. Erişim Tarihi: 06.05.2003.
- CANBOLAT, O. (2002). İlaç ve İlaç Politikalarına Bakış. Sena Ltd. Şti. Ankara.
- COLWELL, P. E., JAMALI, F., DRYDEN, W., FRIESEN, E., KOVEN, S., MOHAMED, I., OSMOND, B., SEVERINI, A. S., SHELDON, L., SHELDON, R., TAM, Y., TSUYUKI, R., ZHANEL, G. (1998). Bioequivalence and interchangeability of narrow therapeutic range drugs. Canadian society for pharmaceutical sciences discussion. *J Pharm Pharmaceut Sci.* 1(1): 2-7.
- EMEA. (1997). Committee for veterinary medicinal products. Trimethoprim. Summary Report (2). Erişim: [<http://www.emea.eu.int/pdfs/vet/mrls/025597en.pdf>]. Erişim Tarihi: 06.05.2003.
- EMEA. (2001). Committee for proprietary medicinal products (CPMP). Note for Guidance on The Investigation of Bioavailability and Bioequivalence. London, 26 July 2001. CPMP/EWP/QWP/1401/98.
- FDA. (2000). Guidance for industry. Bioavailability and bioequivalence studies for orally administered drug products—general considerations. Erişim: [<http://www.fda.gov/cder/guidance/3615fnl.pdf>]. Erişim Tarihi: 06.05.2003.
- FDA. (2002). Guidance for industry. Bioavailability and bioequivalence studies for orally administered drug products—general considerations. Center for Drug Evaluation and Research (CDER), October.
- KAYA, S. (2006). Farmakokinetik. Alınmıştır: *Veteriner Farmakoloji*. Editörler: S. Kaya. 4. Baskı. 1. Cilt. Medisan Yayınevi. Ankara. s: 21-88.
- MUTLU, O., ERKAN, A. (2003). Ulusal ilaç sanayi ve temel gerçekler. *Sanovizyon*. 1(3): 5-9.
- OR, E., DODURKA, T., YILGIN, C., TAN, H. (1994). Biyoyararlanım ve veteriner hekimlik açısından önemi. *İstanbul Üniv Vet Fak Derg.* 20(2-3): 5-11.
- ÖNER, L. (2003). Değiştirilebilir (interchangeable) ilaç ve biyoeşdeğerlik. Erişim: [http://www.recete.org/mised/mised_3/9.php]. Erişim Tarihi: 06.05.2003.
- POSYNAK, A., ZMUDSKI, J., NIEDZIELSKA, J., BERNACKI, B. (2001). Bioequivalence study of two formulations of enrofloxacin following oral administration in chickens. *Bull Vet Inst Pulawy.* 45: 353-358.
- RESMİ GAZETE (1994). Farmasötik müstahzarların biyoyararlanım ve biyoeşdeğerliğinin değerlendirilmesi hakkında yönetmelik. *Resmî Gazete*. Yayımlı Tarihi: 27 Mayıs 1994. Sayı: 21942. Erişim: [<http://www.ikev.org/docs/tr/biyyararlanim.pdf>]. Erişim Tarihi: 06.05.2003.
- RESMİ GAZETE (2002). Veteriner ispençiyari ve tıbbi müstahzarlar ruhsat yönetmeliği. *Resmî Gazete*. Yayımlı Tarihi: 23 Ekim 2002. Sayı: 24915. Erişim: [http://www.kkgm.gov.tr/Mevzuat/3285/Vet_ispençiyari_yonetmeliği.htm]. Erişim Tarihi: 30.10.2005.
- ŞAHİN, S. (2003). Biyoyararlanım ve biyoeşdeğerlik çalışmalarında farmakokinetiğin önemi. Erişim: [http://www.recete.org/mised/mised_3/9.php]. Erişim Tarihi: 06.05.2003.
- TOUTAIN, P. L., KORITZ, G. D. (1997). Veterinary drug bioequivalence determination. *J Vet Pharmacol Ther.* 20 (2): 79-90.
- TRAŞ, B., YAZAR, E. (2002). Bioequivalence as quality, efficacy and safety test for drugs. Erişim: [<http://www.tvhb.org.tr/Dergi/ilackalite.htm>]. Erişim Tarihi: 06.05.2003.
- TRAŞ, B., YAZAR, E., ELMAS, M. (2005). Veteriner Hekimliğinde İlaç Kullanımına Pratik ve Akılcı Yaklaşım. Selçuk Üniversitesi Basımevi. Konya.
- WHO. (1996). Technical Reprt Series, 863, WHO Expert Committee on Specifications for Pharmaceutical Preparations. Geneva.

Tek dozda tam çözüm

Bileşimi: Her ml'sinde;
5 mg Meloxicam içerir.

Ticari Takdim Şekli:
20 ml ve 50 ml'lik ambalajlarda.

Uygulama Şekli ve Dozu:

Siğır	1 ml/10 kg c.a	sc - i.v.
Kedi	0.2 ml/5 kg c.a	sc
Köpek	0.4 ml/10 kg c.a	sc

Raf Ömrü: 24 ay.

Bavet İlaç San. ve Tic. A.Ş.

Atalar Mah. Aydın Sok. No: 30/A 34860
Rahmanlar - Kartal / İstanbul
Tel: (0216) 517 10 60 - Fax: (0216) 517 10 61
www.bavet.com.tr - info@bavet.com.tr

Bavet Meloxicam

Pestisid Maruziyetinin Biyolojik Materyallerde İzlenme Yöntemleri

Dilek GÜVENÇ¹ Abdurrahman AKSOY²

Özet: Pestisidler, son 50 yıldır tarımsal ve tarımsal olmayan amaçlarla yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu denli yoğun ve yaygın kullanımlarının bir sonucu olarak, çevrenin tüm unsurlarında bulunurlar ve dolayısıyla hem toplumun genelinde hem de mesleki anlamda bir maruziyete sebep olurlar. Maruziyet seviyesinin tespit edilmesi, risk değerlendirmesi sürecinde ilk adımdır ve bu genellikle biyolojik izleme yoluyla gerçekleştirilir. Bu derlemede organik fosforlu, organik klorlu sentetik piretroid, ve karbamat grubu pestisidlere maruziyetin izlenmesinde kullanılan başlıca biyolojik materyaller ve bu biyolojik materyallere uygulanacak izleme yöntemleri değerlendirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Analitik metotlar, biyolojik izleme, pestisid.

MONITORING METHODS OF PESTICIDE EXPOSURE IN BIOLOGICAL MATERIALS

Abstract: Extensive use of pesticides for agricultural and non-agricultural purposes began in the past 50 years. As a result of their wide and extensive applications, these compounds have been found in all compartments of the environment and exposure to hazardous pesticides is a concern to the general population and occupationally exposed persons. Knowledge of exposure levels is a first step in the risk-evaluation process and this is usually carried out by biological monitoring. In this review, biological materials, commonly used in monitoring of exposure to organophosphorus, organochlorine, synthetic pyrethroid and carbamate pesticides and monitoring methods for these biological materials were evaluated.

Key words: Analytical methods, biological monitoring, pesticide.

Giriş

Pestisidler pest denilen zararlıları bitki, hayvan ve insanlardan uzaklaştırmak, yok etmek veya sayılarını azaltmak amacıyla kullanılan kimyasal maddelerdir. Pestisidler çevrede yaygın olarak bulunurlar ve insanların maruz kaldığı kimyasal maddeler arasında özel bir yere sahiptirler (Maroni ve ark., 2000). Sentetik pestisidlerin tarımsal ve tarımsal olmayan alanlarda kullanımına son 50 yıl içinde başlanmış ve hem gıda hem de vektörlerden kaynaklanan öldürücü hastalıkların yaygınlaşması ile kullanımları giderek artmıştır (Mar-

gariti ve ark., 2007). Pestisidler doğrudan çevreye, bitkilere, hayvan barınakları ve meskenlere, insan ve hayvanların vücuduna uygulandıklarından; insan ve hayvanlar için birçok istenmeyen etkilere yol açarlar. Ayrıca çevreye giren pestisidler, çevrenin çeşitli unsurları tarafından emilerek veya yüzeylerinde tutularak, hava ve su hareketleri ile diğer alanlara da taşınırlar; böylece, dolaylı yoldan bu kesimlerde yaşayan canlılar için de tehlikeli olurlar (Kaya ve ark., 2002). Pestisid maruziyeti sonucu akut zehirlilik daha çok bu bileşiklerin kaza sonucu deri, solunum veya ağız yoluyla alınmasıyla şe-

¹. Araş.Gör. OMÜ, Veteriner Fakültesi, Farmakoloji-Toksikoloji Anabilim Dalı, Samsun

². Prof.Dr. OMÜ, Veteriner Fakültesi, Farmakoloji-Toksikoloji Anabilim Dalı, Samsun

killenir. Tarımla uğraşan veya pestisidleri uygulayan kişiler, endüstri çalışanları ve bu bileşiklerle bulaşık gıdaları ve suyu sürekli olarak tüketen canlılarda kronik zehirlilik oluşması açısından her zaman bir risk söz konusudur (Margariti ve ark., 2007; Anwar, 1997; Maroni ve ark., 2000).

Pestisidlere maruziyette risk değerlendirmesi için ilk aşama, vücuda alınan miktarın ölçülmesidir ve bu da genellikle biyolojik izlemeyle gerçekleştirilir (Aprea ve ark., 2002). Biyolojik örneklerde pestisidleri ve metabolitlerini belirlemek; çevresel örneklerde kalıntı miktarı belirlemeye göre, sistemik istenmeyen etkilerle ilgili olarak vücuda alınan dozu yansıtmaması açısından çok daha önemlidir. Ayrıca biyolojik izleme, kontamine olmuş farklı kaynaklarla ve değişik yollarla (solunum, deri ve ağız) vücuda giren toplam dozun hesaplanmasını sağlar. Bunun yanında çevresel unsurlar ve gıdalarda bulunan miktar ile vücuttaki miktar arasındaki ilişkinin ve oluşturacağı istenmeyen etkilerin belirlenmesinde rol oynar (Maroni ve ark., 2000).

Pestisidlere maruziyeğin göstergesi olarak kabul edilen biyolojik belirteçler üç ana gruba ayrılırlar (Aprea ve ark., 2002).

1) Doz ya da maruziyet belirteçleri: Kimyasal madde veya metabolitlerinin doku, dışkı, idrar ve vücut salgılarında ölçülmesi.

2) Etki belirteçleri: Maruziyet derecesi ve doza bağlı olarak şekillenen, geri dönüşümlü olan erken etkilerin belirlenmesi (*Asetil kolin esteraz (Ake)* miktarının veya kan-da diğer biyokimyasal parametrelerin ölçülmesi gibi).

3) Etkili doz belirteçleri: Kimyasal madde ya da metabolitlerinin spesifik hücre reseptörlerine bağlanması ile ilgili ölçümleri içeren belirteçler.

Biyolojik örneklerde pestisidleri veya metabolitlerini belirlemeye yönelik bir çok yöntem bulunmaktadır. Bu yöntemler genellikle, ayırma ve türevlendirmeyi içeren örnek hazırlama, numunenin enstrümantal analizi ve kromatografik verilerle bir sonuca ulaşılması gibi üç aşamadan oluşmaktadır. Bu işlemler tam kan, serum, plazma, göbek kordonu, idrar, süt, mekonyum ve amnion sıvısı gibi çeşitli biyolojik örneklerle uygulanmaktadır (Margariti ve ark., 2007).

Kimyasal yapıları ve fiziksel özellikleri itibarıyla farklı sınıflara dahil olan pestisid gruplarının analizlerinde farklı cihaz ve örnek hazırlama aşamaları kullanılmaktadır. Bu derlemede incelenen yöntemlerin, analiz öncesi örnek hazırlama aşamaları, tespit limitleri (Limits of detection, LOD) ve geri kazanım değerleri (recovery rate) ile analizde kullanılacak cihazlara değinilerek, farklı gruptaki pestisidler için ayrı ayrı ve eş zamanlı analizler için çoklu kalıntı yöntemleri değerlendirilmiştir.

1. Organik Fosforlu Pestisidler

Organik fosforlu bileşikler (organik fosfatlar, OF); fosforik asit veya bunun kükürtlü analoglarının nötral esterleridirler. Bu bileşiklerin çevrede kalış süreleri 2-4 hafta arasında değişir. Gerek çözelti halinde gerekse uygulandıkları yerlerde kendiliğinden hidrolitik ayrışmaya uğrarlar. OF pestisidlerin çoğu tarım zararlarına karşı ve halk sağlığı alanında, bir kısmı da veteriner hekimlikte insektisid ve antelmintik olarak kullanılır. OF bileşikler etkilerini, asetilkolini (Ak) parçalayan *asetilkolinesterazın (Ake)* etkinliğini dönüşümsüz biçimde engelleyerek gösterirler (Kaya ve ark., 2002). Bu grup bileşiklere maruz kalma durumunda, *kolinesteraz* ve *nörotoksik esteraz* aktivesinin ölçümünün yanı sıra bileşiklerin kendileri veya metabolitleri biyolojik materyallerde belirlenebilmektedir.

Kolinesteraz Aktivitesi: OF pestisidler *Ake* etkinliğini engellediklerinden, alyuvarlarda *Ake* ve serum/plazma *psödokolinesteraz* aktivitesinin belirlenmesi, bu bileşiklere maruz kalanlarda kullanılan biyolojik belirteçlerdir (Maroni ve ark., 2000). Yüksek düzeyde OF bileşiklere maruz kalma durumunda genellikle hem plazma *kolinesteraz* hem de alyuvarlardaki *Ake* seviyesinin azalması belirlenebilir. Ancak düşük miktarlardaki maruziyet olaylarında enzim seviyesindeki düşüş tespit edilemeyebilir (Cocker ve ark., 2002).

Ake düzeyi gebelik, bazı hastalıklar, ilaç tedavisi, genetik yapı ve yaş gibi çeşitli faktörlerden etkilenir. Bu yüzden *Ake* düzeyi genel popülasyonda maruziyeti belirlemekten çok, pestisidleri uygulayan veya mesleki olarak maruz kalan kişilerdeki biyolojik izlemede belirteç olarak kullanılabilir (Wessels ve ark., 2003). *Ake* düzeyi daha çok elektrometrik ve kolorimetrik yöntemlerle belirlenir. Basit, ucuz ve tekrarlanabilir olan bu yöntemler temelde pH ve ışığın absorbe edilmesindeki değişiklik prensibine dayanır (Barr ve Angerar, 2006). Sahada hazır kitlerle uygulanabilen ve renk değişimi prensibine dayanan pratik, fakat daha yüksek maliyetli olan, tintometrik metotla da kandaki *kolinesteraz* seviyesi ölçülebilmektedir (Maroni ve ark., 2000).

Nörotoksik Esteraz (NTE): Bazı OF bileşikler; yüksek dozda maruziyetten sonra "Gecikmiş Nöropati" olarak adlandırılan nörotoksik etki oluştururlar. Ortaya çıkan bu etki, genellikle maruziyeti izleyen 1-3 hafta içinde omurilik ve çevresel sinir aksonlarının distal dejenerasyonu ile karakterizedir ve sinir dokusunun özel nörotoksik esterazı olan *NTE*'in fosforilasyonu ile ilgilidir. İnsanlarda *NTE* sinir dokusu haricinde karaciğer, lenfositler, kan pulcukları ve diğer dokularda da bulunur. *NTE* aktivesi ile ilgili birçok deneysel çalışma yapılmıştır. OF bileşiklerin gecikmiş nörotoksik etkilerinin belirlenmesinde hayvan modeli olarak genellikle

tavuk kullanılmış ve bunlara OF pestisid uygulamasından sonra merkezi ve çevresel sinir dokularındaki *NTE* seviyesi ile lenfositlerdeki *NTE* enzim inhibisyonu, arasında bir ilişki olduğu saptanmıştır (Maroni ve ark., 2000; Makhaeva ve ark., 2007). Lenfositlerdeki *NTE* inhibisyonu nöropatik OF bileşiklere maruziyette biyolojik belirteç olarak kullanılabilir. Kanda *NTE* aktivitesi spektrometrik yöntemle ölçülebilir, ancak son yıllarda bu yöntemle göre on kez daha duyarlı ve karbonlu tirozinaz elektrodla ölçümü içeren elektrokimyasal yöntem tercih edilmektedir (Makhaeva ve ark., 2007; Sigolaeva ve ark., 2001).

OF Pestisidlerin ve Metabolitlerinin Biyolojik Örneklerde Belirlenmesi

Kan: OF bileşikler kan, serum ya da plazmada belirlenebilirken, bu bileşiklerin metabolitleri ise çoğunlukla idrarda ölçülebilmektedir. Pestisidlere maruziyetten hemen sonra kandaki düzey yüksek olacağından kan analizleri tercih edilebilir. Analiz için kullanılan kan miktarı yapılacak analizin performansını sınırlandırabileceğinden, çok duyarlı analitik metotlar gerekmektedir. Ayrıca vücuda alınan pestisidler hızlı bir şekilde metabolize olduğundan, kanda ppt (ng/L), idrarda ise ppb (µg/L) düzeyinde tespit edilebilmektedir. Kanda OF bileşiklerin tayini için birçok metot uygulanmasına rağmen, çoğunun tespit limiti (LOD) ölçüm için yetersiz kalmaktadır. Son yıllarda yapılan çalışmalarda oldukça duyarlı metotlar geliştirilmiş olmasına rağmen, yüksek maliyet ve uzmanlık gerektirdiğinden bu yöntemler rutin işlemler için uygun değildirler (Wessels ve ark., 2003; Barr ve Angerar 2006).

İdrar: OF pestisidlerin metabolitlerine dönüşme düzeyleri kimyasal yapıya göre değişmekle beraber vücuda girdikten sonra bir kısmı değişmemiş halde, büyük bir kısmı ise metabolitleri halinde idrarla atılır. Örneğin; OF pestisidlerden olan asefatın insanlarda emilen dozunun % 73-77'si değişmeden, bir kısmı da metamidofosa dönüşmüş olarak 12 saat içinde idrarla atılır. Asefat ve metamidofosun analizinde, diklorometanla ekstraksiyondan sonra Gaz kromatografi-azot fosfor detektörü (GC-NPD) veya Gaz kromatografi-kütle spektrometresi (GC/MS) cihazları kullanılabilir (Aprea ve ark., 2002; Saieva ve ark., 2004). Bouchard ve ark. tarafından yapılan (2006) bir çalışmada, asefat ve metamidofosa maruz kalan kişilerin idrarında düzeyleri sıvı ekstraksiyon kartuşlarıyla temizleme aşamasından sonra yüksek performanslı sıvı kromatografisi/tandem kütle spektrometresi (HPLC-MS/MS) ile belirlenmiş ve LOD değeri her iki bileşik için 0.8 µg/L olarak hesaplanmıştır.

Vücuda alınan OF bileşikler *kolinesteraz*la tepkimeye giren okson formuna dönüşürler. Okson formu ya enzimatik ya da kendiliğinden hidrolize olarak bileşiğe özgü veya dialkilfosfat (DAP) metabolitlerine dönüşür. Bu metabolitler ve onların glukuronid veya sülfat konjugatları idrarla atılırlar. İdrarla atılan metabolitler OF bileşiklere maruziyet için biyobelirteç olarak kullanılırlar. Tablo 1'de OF pestisidlere ait dialkilfosfat ve spesifik metabolitleri görülmektedir (Margariti ve ark., 2007).

OF pestisid metabolitlerinin idrarda analizi için birçok yöntem geliştirilmiştir. İdrardan bu metabolitlerin ayrıştırıl-

Tablo 1. Bazı Organik Fosforlu Pestisidlerin Metabolitleri.

Metabolit Adı	Pestisid Adı
Dialkilfosfat Metabolitleri	
Dimetilfosfat (DMP)	Azinfos metil, diklorvos, dikrotofos, dimetoat, fenitrotyon, fentiyon, malatyon, metil paratyon, triklorfon
Dimetiltiyofosfat (DMTP)	Azinfos metil, dimetoat, fenklorfos, fenitrotyon, fentiyon, malatyon, metil paratyon
Dimetilditiyofosfat (DMDTP)	Azinfos metil, dimetoat, malatyon
Dietilfosfat (DEP)	Klorpirifos, koumafos, diazinon, disulfoton, etiyon, paratyon, forat
Dietiltiyofosfat (DETP)	Klorpirifos, koumafos, diazinon, disulfoton, etiyon, paratyon, forat
Dietilditiyofosfat (DEDTP)	Disulfoton, forat
Spesifik Metabolitler	
2-İzopropil-4-metil-6-hidroksipirimidin (IMPY)	Diazinon
Malatyon dikarboksilik asit (MDA)	Malatyon
Para-nitrofenol (PNP)	Paratyon, metil paratyon
3,5,6-Trikloro-2-piridinol (TCPY)	Klorpirifos, klorpirifos metil

masında; etil asetat veya dietil eter gibi polar çözücülerle sıvı-sıvı ekstraksiyon, katı faz ekstraksiyon (sikloheksil), asetonitrille azeotropik distilasyon ya da liyofilizasyon yöntemleri kullanılmaktadır. Ayrıca analizden önce bu metabolitler; alkilfosfatlar, diazometan, diazopentan, triazon ve pentaflorbenzilbromid (PFB-Br) gibi türevlendirme ajanları ile daha uçucu bileşiklere çevrilirler. Analizleri ise GC-NPD, Gaz kromatografi-alev fotometrik detektör (GC-FPD), Gaz kromatografi-alev iyonizasyon detektör (GC-FID), GC-MS, Gaz kromatografi-tandem kütle spektrometresi (GC-MS/MS) cihazlarında yapılmaktadır. Bu yöntemlerin çoğunun LOD değerleri ppb düzeyindedir. Bununla birlikte bazı bileşiklerde tespit düzeyi bu değerlerin altına inerken; bir kısmı ise ppb düzeyinden daha yüksek konsantrasyonlarda ancak tespit edilebilmektedir (Aprea ve ark., 2002; Barr ve Angerar, 2006; Barr ve Needham, 2002; Margariti ve ark., 2007).

OF pestisidlerden klorpirifosun spesifik metaboliti olan 3,5,6-trikloro-2-piridinol (3,5,6-TCPY) analizinin yapıldığı bir çalışmada; analiz öncesi sıvı-sıvı yada katı faz ekstraksiyonu uygulanmıştır. Ekstraksiyon işlemlerinden sonra asit ya da enzimle hidroliz sonrasında pentaflorobenzil (PFB) ve diazometanla türevlendirilmeleri yapılmıştır. Analiz Gaz kro-

matografi-elektron yakalama detektörü (GC-ECD), GC-MS ve GC-MS/MS kullanılmıştır. Ayrıca malatiyona özgü bir metabolit olan malatiyon dikarboksilik asitin (MDA) ölçümünde de, bu metabolit hidrolize edilerek dimetilfosfat ve dimetiltiyofosfat metabolitlerine dönüştürülmüş, DAP metabolitlerine uygulanan yöntemler MDA'ya da uygulanmıştır. Diazinon metaboliti olan 2-izopropil-4-metil-6-hidroksipirimidin (IMPY) ve paratiyon ile metil paratiyon metaboliti para-nitrofenol (PNP), çözücü veya katı faz ekstraksiyonundan sonra yüksek basınçlı sıvı kromatografisi-atmosferik basınç kimyasal iyonizasyon-tandem kütle spektrometresi (HPLC-APCI-MS/MS) ile analiz edilmişlerdir (Barr ve Needham, 2002).

Son zamanlarda daha hızlı, yüksek seçiciliğe ve duyarlılığa sahip; ayrıca örnek hazırlama aşaması daha basit olan sıvı kromatografisi-tandem kütle spektrometresi (LC-MS/MS) temeline dayanan yöntemler geliştirilmiştir (Margariti ve ark., 2007). Biyolojik örneklerde OF pestisidler ve metabolitlerinin analiz yöntemleri Tablo 2'de özetlenmiştir.

GC-HRMS: Gaz kromatografi yüksek çözünürlüklü kütle spektrometresi, GC-MS(EI): Gaz kromatografi - kütle spektrometresi (Elektron impact), GC-MS/MS(PCI): Gaz kromatografi tandem kütle spektrometresi (pozitif iyon kim-

Tablo 2. Biyolojik Örneklerde OF Pestisidler ve Metabolitlerinin Analiz Yöntemleri (Barr ve Needham, 2002; Margariti ve ark., 2007)

Bileşik	Numune	Örnek Hazırlama (Ayırma, türevlendirme, temizleme)	Analiz Yöntemi	Geri Alım (%)	Tespit Limiti (LOD µg/L)
1, 2, 4, 5	İdrar	Çözücü/iyon değiştirme, diazopentilasyon	GC-FPD	51-97	50-100
1-6	İdrar	Azeotropik distilasyon	GC-FPD	91-102	38-130
2, 3, 8, 9	İdrar	Hidroliz temelli, Azeotropik distilasyon, PFB	GC-FPD	89	14-25
1-6, 21, 19	Böbrek Karaciğer	Homojenizasyon, çözücü, DAP'ların tetrabütillasyonu	GC-FPD	Belirlenmemiş	20-50
1-6	Plazma	Çözücü, metilasyon	GC-MS	36-97	50-150
1-6	İdrar	SPE temizleme, Azeotropik distilasyon, PFB (iki aşamalı)	GC-FPD	85-110	2-10
1-6	Mekonyum	Çözücü, kloropropilasyon	GC-MS/MS	20-80	0.09-0.5
7	İdrar	Asitle hidroliz, çözücü, sililasyon	GC-MS/MS	80-100	0.5
7	İdrar	Çözücü, sililasyon	GC-ECD	91	10
8, 10	İdrar	Enzimle hidroliz, çözücü	HPLC-APCI-MS-MS	13	0.02
11-15	Serum/Plazma	Miks faz SPE	GC-HRMS	30-80	0.001-0.030
1-6	İdrar	Sıvı-sıvı ekstraksiyon, türevlendirme	GC-EI-MS	68-114	1-5
1-6	İdrar	Azeotropik distilasyon, kloropropilasyon, yoğunlaştırma	GC-PCI-MS/MS	60-80	0.1-1.2
2, 4, 5, 6	İdrar	Direk enjeksiyon	LC-(ESI)-MS/MS	78-119	1-2
7, 11	Serum	Proteinlerin çöktürülmesi	LC/LC-(±ESI)-MS/MS	87-113	0.0015

yasal iyonizasyon), LC/(-ESI)-MS/MS: Sıvı kromatografi elektrosprey tandem kütle spektrometresi, LC/LC-(±ESI)-MS/MS: Çift kolon sıvı kromatografi elektrosprey tandem kütle spektrometresi, PFB: Pentaflüorobenilasyon, SPE: Katı faz ekstraksiyonu, 1: Dimetilfosfat (DMP), 2: Dimetiltiyofosfat (DMTP), 3: Dimetilditiyofosfat (DMDTP), 4: Dietilfosfat (DEP), 5: Dietiltiyofosfat (DETP), 6: Dietilditiyofosfat (DEDTP), 7: 3,5,6-Trikloro-2-piridinol (TCPY), 8: Malatyon dikarboksilik asit (MDA), 9: Malatyon monokarboksilik asit izomerleri, 10: 2-İzopropil-4-metil-6-hidroksipirimidin (IMPY), 11: Klorpirifos, 12: Diazinon, 13: Paratyon, 14: Metilparatyon, 15: Diklorvos.

2. Organik Klorlu Pestisidler

Organik klorlu (OK) pestisidler; çeşitli hidrokarbonların değişen oranlarda (% 33–67 arasında) klorlandırılmasıyla hazırlanan çok sayıda bileşiği kapsamaktadır. Diklorodifeniltrikloroetan (DDT) 1942 yılından itibaren yasaklanıncaya kadar gerek tarım zararlılarına ve gerekse hayvanlardaki dış parazitlere karşı yaygın şekilde kullanılmışlardır (Kaya ve ark., 2002). OK pestisidler kimyasal yapılarına göre çeşitli alt gruplara ayrılırlar. Bunlar; **benzenheksaklorür izomerleri** (lindan gibi), **siklodien grubu** (aldrin, dieldrin, endrin ve endosulfan gibi), **DDT ve analogları** (metoksiklor, dikofol, klorobenzilat gibi)'dir. OK pestisidlerin büyük bir kısmı uzun yıllar önce bir çok ülkede yasaklanmasına rağmen çevrede uzun süre yapıları bozulmadan kaldıklarından besin zincirine girebilmektedirler. Ayrıca bunlar yağdan zengin dokularda birikme eğilimi gösterdiğinden hayvan veya insan dokularında ve çeşitli biyolojik örneklerde belirlenebilecek düzeyde bulunabilirler. Bu bileşiklere maruz kalma durumunda, biyolojik izleme kan veya idrarda değişmemiş haldeki bileşiklerin ve metabolitlerinin belirlenmesi ile gerçekleştirilir (Maroni ve ark., 2000).

Vücuda alınan aldrin hızla dieldrine metabolize olduğundan, bu bileşiğe maruz kalındığında kan, serum, yağdan zengin dokular ve sütte dieldrin varlığının tespit edilmesiyle sonuca varılabilir. Klordan ve heptaklor genellikle birlikte kullanıldıklarından nonaklor, okzaklardan ve heptaklor epoksit gibi metabolitleri biyolojik örneklerde belirlenebilir. Endrinin kandaki yarı ömrü çok kısa olduğundan hızlı bir şekilde 12-hidroksi-endrine metabolize olur. Bu yüzden kandaki düzeyi ancak yüksek düzeyde maruz kalma durumunda söz konusu olabilirken, 12-hidroksi-endrin metaboliti idrarda belirlenebilir. DDT'nin emiliminden sonra büyük çoğunluğu diklorodifenildikloroetilen (DDE)'e dönüşür. Vücut dokularında DDT ve çoğunlukla DDE metaboliti biyolojik izlemede kullanılabilir. Lindan ve diğer heksaklorosikloheksan (HCH) izomerleri değişmemiş bileşikler halinde kan, yağdan zengin dokular

ve sütte ölçülebilir. Klorobenzilat ve metabolitlerinin (p,p'-diklorobenzilik asid ve p,p'-diklorobenzildrol) analizi için p,p'-diklorobenzofenona oksidasyonları gereklidir. İdrardaki ana metaboliti p,p'-diklorobenzilik asid olan dikofolün analizinde klorobenzilatla benzer analitik yöntem kullanılır (Maroni ve ark., 2000; Aprea ve ark., 2002; Barr ve Needham, 2002).

OK bileşiklerin ve metabolitlerinin biyolojik örneklerde ölçümlerini yapmak için öncelikle sıvı-sıvı ekstraksiyon ve SPE yöntemleriyle örnek hazırlama ve temizleme işlemleri uygulanır. Analizlerinde ise GC-ECD, GC-MS ve GC-HRMS cihazları kullanılır. Endosulfanın polar metabolitleri olan endosulfan-lakton, endosulfan-eter ve endosulfan-sülfatın idrardan SPE ile ekstraksiyonları yapılarak GC-MS/MS cihazı ile ng/L (ppt) düzeyinde tespit edilmiştir (Barr ve Needham, 2002; Margariti ve ark., 2007). DDT metabolitlerinden olan p,p'-DDE'nin serumdaki düzeyi katı faz ekstraksiyonu ve lipitlerin parçalanmasından sonra GC-MS cihazı ile ölçülmüştür. Yapılan bu analizde LOD değeri 0.1 ng/mL olarak tespit edilmiştir (Rignell-Hydbom ve ark., 2005; Axmon ve Rignell-Hydbom, 2006). Örnek hazırlama aşamasında hızlandırılmış çözücü ekstraksiyonu olan jel permasyon kromatografisi (GPC), son yıllarda kullanılan bir teknik olmasına rağmen pahalı ve zaman alıcı olması nedeniyle çok fazla tercih edilmemektedir. GC-ECD temeline dayanan analiz yöntemleri OK bileşiklerin serumda analizlerinde yüksek hassasiyetten dolayı tercih edilmektedir. Bu yöntemler, serum proteinlerinin denatürasyonu ardından, SPE (C₁₈) ve n-heksan/diklorometanla elusyon aşamalarını içermektedir. Elde edilen ekstrakt florosil-silika jel kolonla temizlendikten sonra gaz kromatografisi-mikro elektron yakalama dedektör (GC-μECD) ile analiz edilmiş ve OK pestisidler için LOD değeri 5 pg/mL olarak bildirilmiştir (Margariti ve ark., 2007).

Anne ve/veya çocukların OK pestisidlere maruziyetinde indikatör olarak kullanılan anne sütünde bu bileşiklerin belirlenmeye yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Sıvı-sıvı ekstraksiyon ve numunenin temizleme aşamalarından sonra analizlerin GC-ECD ile doğrulamanın ise GC-MS ile yapıldığı çalışmada, anne sütü örneklerinde DDT ve metabolitleri belirlenmiştir (Margariti ve ark., 2007). İnsanlara ait çeşitli biyolojik örneklerde OK pestisidleri belirlenmeye yönelik analiz yöntemleri Tablo 3'de özetlenmiştir.

1: p,p'-diklorodifeniltrikloroetan (p,p'-DDT), 2: p,p'-diklorodifenildikloroetilen (p,p'-DDE), 3: Heksaklorobenzen, 4: 1-heksaklorosikloheksan, 5: 1-heksaklorosikloheksan, 6: 1-heksaklorosikloheksan, 7: Heptaklorepsit, 8: Oksiklordan, 9 trans-nonaklor, 10: Dieldrin, 11: Aldrin, 12: Lindan metabolitleri, 13: Endosulfan ve/veya metabolitleri, 14: o,p'-diklorodifeniltrikloroetan (o,p'-DDT).

Tablo 3. Biyolojik Örneklerde OK Pestisidlerin Analiz Yöntemleri (Barr ve Needham, 2002; Margariti ve ark., 2007).

Bileşik	Numune	Örnek Hazırlama	Analiz Yöntemi	Geri Alım (%)	Tespit Limiti (LOD)
1-6	Serum	SPE, diklorometan/n-hekzanla elusyon, florosil-silika jel kolonla temizleme	GC- μ ECD	88-120	1.5-5.0 pg/mL
1-3, 6, 10, 11, 13, 14	Serum	SPE, etil asetatla elusyon	GC-MS	40-99	5 ng/mL
1-3, 5, 6, 10, 13	Süt	Çözücü ile ekstraksiyon, florosil SPE ile temizleme	GC-ECD	53-109	0.01 mg/kg
1-10	Serum, süt, adipoz doku	SPE	GC-HRMS	60-80	0.07-0.26
1-11	Serum	C ₁₈ SPE, Florosil	GC-ECD	63-80	0.08-0.66 μ g/L
13	İdrar	SPE	GC-MS-MS	>89	0.006-0.018 μ g/L
12	İdrar	Asitle hidroliz, türevlendirme	GC-ECD	87-119	5-20 μ g/L

3. Piretrinler ve Sentetik Piretroidler

Piretrinler etkin madde olarak piretrin:sinerin:jasminin içeren bir karışımdır. Papatya benzeri bir bitki olan *Chrysanthemum cinerariaefolium*'un çiçeklerinde bulunurlar ve uçucu sinekler de dahil tüm dış parazitlere karşı etkilidirler. Hızlı yere serici ve temas zehiri olarak etkilerini gösterirler. Piretroidler (permetrin, tetrametrin, sipermetrin, siflutrin vb.) doğal piretrinlere benzer, sentetik maddelerdir. Bu bileşikler hem veteriner hekimlikte, hem de çevre sağlığında kullanım alanı bulurlar (Kaya ve ark., 2002). Piretroidler memelilerde yapılarındaki ester bağlarının hidrolizi ile çeşitli metabolitlere dönüşür ve oluşan metabolitler oksidasyona uğrayıp, glukuronik asitle birleşerek konjugatları halinde idrarla atılırlar (Leng ve ark., 1997). Memelilerde çeşitli yollarla alınan farklı piretroidlerin kandaki biyolojik yarı ömürleri 2.5 ile 12 saat arasında değişmektedir. Hızlı bir şekilde metabolize edildiklerinden, serum veya kan düzeyleri idrardaki yoğunluklarından daha düşük olmaktadır. Bu nedenle piretroidlere maruziyette bu bileşiklerin idrardaki metabolitlerinin ölçümü yapılmaktadır (Schettgen ve ark., 2002). Piretroidlere ait idrar metabolitleri Tablo 4'de görülmektedir.

Piretroid metabolitlerini idrarda belirlemeye yönelik birçok analiz yöntemi bulunmaktadır. Bu yöntemlerin çoğunun örnek hazırlama aşamasında asitle hidroliz, çözücü veya SPE ekstraksiyonu, metil ester ve pentaflüorbenzille türevlendirme yer almaktadır. Örneklerin analizlerinde ise GC-ECD veya GC-MS cihazları kullanılmaktadır. Yapılan bu analizlerin LOD değeri μ g/L'nin altında bildirilmiştir (Barr ve Needham, 2002). Piretroid metabolitlerinden *cis/trans*-krizantemumdikarboksilik asidin (*cis/trans*-CDCA) idrarda GC-MS cihazı ile ölçüldüğü bir çalışmada LOD değeri 0.05

μ g/L olarak belirlenmiştir (Elflein ve ark., 2003). Örnek hazırlama aşamasında SPE yöntemi ve C₁₈ kartuşların kullanıldığı başka bir çalışmada ise 61 idrar örneği GC-MS ile analiz edilmiştir. Yapılan analizde *cis*-3-(2,2-diklorovinil)-2,2-dimetilsiklopropan-1-karboksilik asit ve *trans*-3-(2,2-diklorovinil)-2,2-dimetilsiklopropan-1-karboksilik asit (*cis*-Cl₂CA ve *trans*-Cl₂CA), *cis*-3-(2,2-dibromovinil)-2,2-dimetilsiklopropan-1-karboksilik asit (*cis*-Br₂CA), 3-fenoksibenzoik asit (3-PBA) ve 4-floro-3-fenoksibenzoik asit'in (FPBA) idrardaki düzeyleri ölçülmüştür. Bu metabolitlerden FPBA yalnızca bir örnekte tespit edilmişken; Cl₂CA, 3-PBA, *cis*-Br₂CA için ortalama en yüksek yoğunluklar sırasıyla 92.4 μ g/g, 57.5 μ g/g ve 1.1 μ g/g olarak bildirilmiştir (Hardt ve Angerer, 2003). Son yıllarda piretroid metabolitlerinin idrarda LC-MS/MS cihazı ile ölçüldüğü yöntemler de geliştirilmiştir. LC-MS-MS ile analizden önce numune enzimle hidrolize edilmiş, SPE yönteminin kullanıldığı ekstraksiyon için de % 72-93 oranında geri kazanım belirlenmiştir. Uygulanan bu yöntem, tespit limitleri 0.1 ve 0.5 μ g/L olan GC-MS yöntemleri kadar hassas olmasa da, analiz süresinin 8 dakikadan daha az olması ve örneğin türevlendirme aşaması gerektirmemesi gibi avantajlara sahiptir (Margariti ve ark., 2007).

Piretroid insektisidlerin GC-MS ile kanda da ölçümleri yapılmıştır. Siflutrin, sipermetrin ve permetrinin serumdaki düzeyleri GC-ECD ile belirlenmiştir. Tespit limitinin 5 μ g/L olduğu bu çalışmada bileşiklerin serumdaki yoğunlukları tespit limitinin altında çıkmıştır (Leng ve ark., 1997). Yapılan diğer bir çalışmada da 13 piretroid bileşiğin kandaki miktarları ölçülmüştür. Analizin ekstraksiyon aşaması hekzan/aseton karışımı ile yapılmış ve LOD değeri 0.05 ve 2 ng/mL arasında tespit edilmiştir. Ancak analizleri yapılan kan örneklerinin hiç

Tablo 4. Piretroidlere Ait İdrar Metabolitleri (Leng ve ark., 2006).

Bileşik	Metabolitleri (İdrar)
Alletrin Bioalletrin Fenotrin Piretrum Resmetrin Tetrametrin	<i>trans</i> -kirizantemumdikarboksilik asit
Siflutrin Sipermetrin Permetrin	<i>cis</i> - ve <i>trans</i> -3-(2,2-diklorovinil)-2,2-dimetilsiklopropan karboksilik asit (<i>cis</i> - ve <i>trans</i> -DCCA)
Deltametrin	<i>cis</i> -3-(2,2-bromovinil)-2,2-dimetilsiklopropan karboksilik asit (<i>cis</i> -DBCA)
Sipermetrin Deltametrin Permetrin	3-Fenoksibenzoik asit (3-PBA)
Siflutrin	4-Floro-3-fenoksibenzoik asit (F-PBA)

birinde piretroid belirlenememiştir. Çalışmayı yapan araştırmacılar bu sonucun ya tespit limitinin yüksek olmasından veya bu grup bileşiklerin hızlı metabolize olmalarından kaynaklanabileceğini belirtmişlerdir (Margariti ve ark., 2007).

4. Karabamat Pesticidler

Karabamat bileşikler kalabar baklasında (*Physostigma venenosum*) bulunan fizostigminin (eserin) sentetik türevidirler. Yapılarına göre N-metilkarbamatlar ve N,N-dimetilkarbamatlar diye iki gruba ayrılırlar. Böcek, yabani ot, toprak nematodu ve mantarlara karşı etkilidirler. OF bileşiklerde olduğu gibi karbamatlar da AKE'in etkinliğini engelleyerek etkilerini gösterirler. AKE, doğal substratı olan Ak'de olduğu hızda olmasa da karbamatları hidrolize edebilir; bundan dolayı, karbamat bileşiklerin AKE'in etkinliğini dönüşümlü olarak engelledikleri kabul edilmektedir (Kaya ve ark., 2002).

Karabamat bileşikler AKE aktivitesini engellemelerine rağmen, bu süreç kısa ve geri dönüşümlüdür. Bu yüzden ancak yüksek dozda akut maruziyet durumunda kandaki seviyesinin ölçülebileceği bildirilmektedir (Maroni ve ark., 2000). Biyolojik örneklerde değişmemiş haldeki bileşiklerin belirlenmesi yine akut zehirlenmelerde yapılabilirken; tekrarlanan maruziyetlerde daha çok bu bileşiklerin metabolitlerinin ölçümü yapılmaktadır. Karbofuranın çiftçilerin idrarlarında belirlendiği bir çalışmada deri ve solunum yoluyla alınan toplam dozun 24 saat içinde % 7'si tespit edilmiştir. Bu çalışmada analiz öncesi diklorometanla ekstraksiyon ve SPE ile temizleme yapılmış, analizde ise HPLC-floresans detektör

(HPLC-FLD) kullanılmıştır. Belirtilen yöntemin LOD değeri 100 µg/L, geri kazanım ise % 101±7 olarak belirtilmiştir (Aprea ve ark., 2002). Karbaril ve idrardaki metaboliti olan 1-naftolün biyolojik materyallerde belirlendiği çalışmalarda çözücü ekstraksiyonu ya da katı faz mikro ekstraksiyonunun (SPME) ardından GC-MS/MS, GC-HRMS ve HPLC cihazlarıyla analizleri yapılmıştır. Yine propoksür ve metaboliti 2-izopropoksifenol (IPP); karbofuran ve metaboliti karbofuran-fenol (CFP); pirimikarb ve metabolitleri hidroksipirimidinlerin farklı biyolojik örneklerde analizlerinde GC-MS, GC-HRMS, ve HPLC cihazları kullanılmıştır (Barr ve Needham, 2002). Ratlarda deneysel olarak yapılan bir çalışmada propoksür ve metaboliti IPP'nin kan ve idrardaki seviyeleri HPLC ile belirlenmiştir. Örnek hazırlamada SPE'nin kullanıldığı bu yöntemde geri alım değeri % 85 olarak tespit edilmiştir. Propoksürün kan ve idrardaki ölçüm limitleri (LOQ) sırası ile 0.5 ve 0.8 µg/L, IPP'nin LOQ değerleri ise 2.0 ve 4.2 µg/L olarak bildirilmiştir (Suma ve ark., 2005).

5. Multirezidü Analiz Yöntemleri

Özellikle laboratuvarlara yoğun örnek akışının olabileceği forensik ve klinik toksikoloji alanlarında, farklı gruplardaki pestisidlerin eş zamanlı analizlerinde kullanılmak üzere son yıllarda multirezidü analiz yöntemleri geliştirilmiştir. Atrazin, diazinon, malatyon, 2,4-D (2,4-diklorofenoksiasetik asit) ve sentetik piretroidlerin idrar metabolitlerinin eş zamanlı analizleri LC-APCI-MS/MS ile yapılmıştır. Örnek hazırlamada ise organik çözücü ile ekstraksiyonu takiben enzimle hidroliz uygulanan bu yöntemin LOD değeri 0.02-0.5 µg/L iken elde edilen geri kazanım ise % 13'ten büyük bulunmuştur (Margariti ve ark., 2007). Lacassie ve ark.(2001) tarafından yapılan çalışmada; OK, OF ve piretroid grubu pestisidlerin serumdaki analizleri SIM (Selected ion monitoring) modunda GC-MS ile karbamatların analizleri ise LC-MS ile yapılmıştır. Örnek hazırlamada SPE yöntemi, elusyon için ise etil asetat kullanılmıştır. Analizlerin LOD değerleri 2.5-20 ng/mL ve LOQ değerleri de 5-50 ng/mL arasında bulunmuştur. Bileşiklerin geri kazanım değerleri % 40-99 olarak tespit edilmiştir. OK, OF ve Poliklorlubifeniller (PCB)'in serumda GC-MS/MS ile ölçümlerinin yapıldığı diğer bir çalışmada örnek hazırlama için C₁₈ kartuşları kullanılarak SPE yöntemi uygulanmıştır. LOD değeri OK'lar için 0.5 ng/mL, OF'lular için ise 2.5-25 ng/mL olarak tespit edilmiştir (Pitarch ve ark., 2003).

Sonuç

Veteriner hekimliği, halk sağlığını koruma ve zirai mücadele gibi birçok alanda kullanılan pestisidlere maruziyetin belirlenmesi ve değerlendirilmesinde biyolojik izleme önemli bir role sahiptir. Pestisidler açısından risk değerlendirmesi yapılarak sonuçta gerekli önlemlerin alınabilmesi için; biyo-

lojik izlemeyle elde edilen veriler ile çevresel örneklerdeki veya gıdalardaki kalıntı miktarı arasında bir ilişki kurulması gereklidir. Biyolojik örneklerde pestisid maruziyetinin belirlenmesinde kullanılan yüksek duyarlılık ve seçiciliğe sahip, daha kısa zamanda sonuç veren, daha ucuz metotlar geliştirildikçe risk değerlendirmesi daha kesin ve güvenli şekilde yapılabilecektir.

Kaynaklar

- Anwar, WA. (1997). Biomarkers of human exposure to pesticides. *Environ Health Perspect.* Jun;105 Suppl 4:801-806.
- Aprea, C., Colosio, C., Mammone, T., Minoia, C., Maroni, M. (2002). Biological monitoring of pesticide exposure: a review of analytical methods. *J Chromatogr B Analyt Technol Biomed Life Sci.* Apr 5;769(2):191-219.
- Axmon, A., Rignell-Hydbom, A. (2006). Estimations of past male and female serum concentrations of biomarkers of persistent organochlorine pollutants and their impact on fecundability estimates. *Environ Res.* Jul;101(3):387-394.
- Barr, D.B., Angerer, J. (2006). Potential uses of biomonitoring data: a case study using the organophosphorus pesticides chlorpyrifos and malathion. *Environ Health Perspect.* Nov;114(11):1763-1769.
- Barr, D.B., Needham, L.L. (2002). Analytical methods for biological monitoring of exposure to pesticides: a review. *J Chromatogr B Analyt Technol Biomed Life Sci.* Oct 5;778(1-2):5-29.
- Bouchard, M., Carrier, G., Brunet, R.C., Dumas, P., Noisel, N. (2006). Biological monitoring of exposure to organophosphorus insecticides in a group of horticultural greenhouse workers. *Ann Occup Hyg.* Jul;50(5):505-515.
- Cocker, J., Mason, H.J., Garfitt, S.J., Jones, K. (2002). Biological monitoring of exposure to organophosphate pesticides. *Toxicol Lett.* Aug 5;134(1-3):97-103.
- Elflein, L., Berger-Preiss, E., Preiss, A., Elend, M., Levsen, K., Wunsch, G. (2003). Human biomonitoring of pyrethrum and pyrethroid insecticides used indoors: determination of the metabolites E-cis/trans-chrysanthemumdicarboxylic acid in human urine by gas chromatography-mass spectrometry with negative chemical ionization. *J Chromatogr B Analyt Technol Biomed Life Sci.* Oct 5;795(2):195-207.
- Hardt, J., Angerer, J. (2003). Biological monitoring of workers after the application of insecticidal pyrethroids. *Int Arch Occup Environ Health.* Sep;76(7):492-498.
- Kaya, S., Pirinçci, İ., Ünsal, İ.A., Karaer, Z., Traş, B., Bilgili, A., Akar, F., Doğan, A. (2002). Veteriner Hekimliğinde Farmakoloji. 2. Cilt, 3.Baskı, Medisan Yayınevi. Ankara.
- Lacassie, E., Marquet, P., Gaulier, J.M., Dreyfuss, M.F., Lacatre, G. (2001). Sensitive and specific multiresidue methods for the determination of pesticides of various classes in clinical and forensic toxicology. *Forensic Sci Int.* Sep 15;121(1-2):116-125.
- Leng, G., Gries, W., Selim, S. (2006). Biomarker of pyrethrum exposure. *Toxicol Lett.* Apr 10;162(2-3):195-201.
- Leng, G., Kuhn, K.H., Idel, H. (1997). Biological monitoring of pyrethroids in blood and pyrethroid metabolites in urine: applications and limitations. *Sci Total Environ.* Jun 20;199(1-2):173-181.
- Makhaeva, G.F., Malygin, V.V., Strakhova, N.N., Sigolaeva, L.V., Sokolovskaya, L.G., Eremenko, A.V., Kurochkin, I.N., Richardson, R.J. (2007). Biosensor assay of neuropathy target esterase in whole blood as a new approach to OPIDN risk assessment: review of progress. *Hum Exp Toxicol.* Apr;26(4):273-282.
- Margariti, M.G., Tsakalof, A.K., Tsatsakis, A.M. (2007). Analytical methods of biological monitoring for exposure to pesticides: recent update. *Ther Drug Monit.* Apr;29(2):150-163.
- Maroni, M., Colosio, C., Ferioli, A., Fait, A. (2000). Biological Monitoring of Pesticide Exposure: a review. *Introduction. Toxicology* Feb 7;143(1): 1-118.
- Pitarch, E., Serrano, R., Lopez, F.J., Hernandez, F. (2003). Rapid multiresidue determination of organochlorine and organophosphorus compounds in human serum by solid-phase extraction and gas chromatography coupled to tandem mass spectrometry. *Anal Bioanal Chem.* May;376(2):189-197.
- Rignell-Hydbom, A., Rylander, L., Elzanaty, S., Giwercman, A., Lindh, C.H., Hagmar, L. (2005). Exposure to persistent organochlorine pollutants and seminal levels of markers of epididymal and accessory sex gland functions in Swedish men. *Hum Reprod.* Jul;20(7):1910-1914.
- Saieva, C., Aprea, C., Tumino, R., Masala, G., Salvini, S., Frasca, G., Giurdanella, M.C., Zanna, I., Decarli, A., Sciarra, G., Palli, D. (2004). Twenty-four-hour urinary excretion of ten pesticide metabolites in healthy adults in two different areas of Italy (Florence and Ragusa). *Sci Total Environ.* Oct 1;332(1-3):71-80.
- Schettgen, T., Koch, H.M., Drexler, H., Angerer, J. (2002). New gas chromatographic-mass spectrometric method for the determination of urinary pyrethroid metabolites in environmental medicine. *J Chromatogr B Analyt Technol Biomed Life Sci.* Oct 5;778(1-2):121-130.
- Sigolaeva, L.V., Makower, A., Eremenko, A.V., Makhaeva, G.F., Malygin, V.V., Kurochkin, I.N., Scheller, F.W. (2001). Bioelectrochemical analysis of neuropathy target esterase activity in blood. *Anal Biochem.* Mar 1;290(1):1-9.
- Suma, R., Sarin, R.K., Saiprakash, P.K., Ramakrishna, S. (2005). Simple liquid chromatographic method for the rapid and simultaneous determination of propoxur and its major metabolite isopropoxy phenol in rat blood and urine using solid-phase extraction. *J Anal Toxicol.* Oct;29(7):728-733.
- Wessels, D., Barr, D.B., Mendola, P. (2003). Use of biomarkers to indicate exposure of children to organophosphate pesticides: implications for a longitudinal study of children's environmental health. *Environ Health Perspect.* Dec;111(16):1939-1946.

KENE ve BİT MÜCADELESİNDE KESİN ÇÖZÜM

www.topkim.com.tr

TOPKİM

www.topkimvet.com

Akrep-Örümcek Sokmaları ve Mücadele Yöntemleri

Harun ALP¹

Özet: Doğada bulunan ve vücudunda zehirli maddeler taşıyan bazı canlılar; ısırma-sokma gibi yollarla insan ve hayvanlara zarar vermekte, hatta ölümlere neden olmaktadır. Bu derlemede akrep ve örümceklerin özellikleri, zehirlerinin bileşimi, etkileri, sokma-ısırıkları (septom, tedavi, önlem vs.) ve bunlarla mücadele yöntemlerinden bahsedilmiştir.

Anahtar Kelime: Akrep, Örümcek, Kontrol.

PROPERTIES OF SCORPIONS AND SPIDERS, AND CONTROLLING METHODS OF THEM

Abstract: Some of the creatures in nature possess poisons which damage people and animals even cause to death by biting and sting. In this review, it was summarised that properties, compounds of poisons, effects, bites-stings and controlling methods of scorpions and spiders.

Key words: Scorpion, Spider, Controlling.

AKREPLER

Eklembacaklıların örümcekgiller sınıfından olan akrepler, en eski kara hayvanlarıdır. Son 430 milyon yıldır şeklini çok az değiştirdiğinden yaşayan fosiller olarak bilinirler. Akrepler, Arachnida sınıfından zehirli artropodlar olup örümcekler, keneler ve akarların akrabaları olarak düşünülmektedirler. Karakteristik şekilleriyle kolayca tanınırlar. Bu güne kadar 16 akrep ailesi içinde 1500 tür tanımlanmış olup bunlardan sadece 50 türün medikal önemi olduğu anlaşılmıştır (14).

Tüm dünyada değişik ailelere dâhil 650 tür zehirli akrep bulunmakla beraber, bunlardan birkaçı tehlikelidir. Ülkemizde dört aileye ait 11 tür akrep çeşitli bölgelerde bulunmaktadır.

Bazı akrep aileleri ve bunlarda bulunan akrep türleri şunlardır.

1. Scorpion Ailesi: Bu ailede ülkemizde yaşayan *scorpia maurus*, Meksika'da yaşayan *Centruoides suffusus*, *C.noksius*, Güney Amerika'da yaşayan *C.Sculpturatus*, *C.gertschi* bulunur.

2. Vejovid Ailesi: Bu ailede Ülkemizde yaşayan *Jurus dufourei* *asaaticus* vardır.

3. Buthid Ailesi: *Buthus joaicus*, *B.guinguistriatus*, *Me-sabuthus gibbosus*, *M.eupeus* yer alır.

4. Chactid ailesi: *Euscorpion germanus* (Alman akrebi), *E. italicus* (İtalyan akrebi), *E.carpathicus* (Trakya ve İstanbul), *E.mingrelicus* (Karadeniz), *Androctonus crassica-*

¹ Dr. Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Farmakoloji ve Toksikoloji Anabilim Dalı, Ankara.

da (Urfa çevresi, Türk akrep serumu yapılan tür), *A. australis* bulunur (8, 12).

Akrepler türlerine bağlı olarak sarımsı-kahverengiden siyaha doğru değişen renklere sahiptirler. Akrepler, dorso-ventral basık olup vücutları, cephalothorax ile abdomen olmak üzere iki kısımdan meydana gelmiş, uzun ve segmentli vücuda sahiptirler. Bu bölümlerden cephalothorax duyu, hareket ve beslenme işlevlerini yürüten yapılara sahiptir. Abdomen ise, genital açıklıklar, solunum kanalları, sensör görevi yapan ve çeşitli titreşimler ile kimyasalları algılayabilme yeteneğine sahip bir çift 'pektin' denilen organlara sahiptir. Ayrıca akreplerin su kaybını en aza indirmek için eksternal iskeleti üzerinde fazladan yağ tabakaları da mevcuttur. Bu yağ depoları sayesinde akrepler genellikle su kaynaklarından su içebilmelerine rağmen, su ihtiyaçlarını besinlerden karşılarlar. Dolayısıyla akrepler, yapıları itibarı ile yaygın olarak çöllerde olmak üzere, yeşil alanlar, şehirler, binalar, orman, hatta karla kaplı dağlarda dahi yaşayabilen, çevreye uyumu son derece iyi olan canlılardır.

Akrepler sadece sokma yoluyla zarar verebilirler. Herhangi bir hastalığı taşıma veya bulaştırmaya neden olmazlar (10, 11).

Akrepler nemli, avlarının bulunduğu, kapalı ve saklanılabilir alanları tercih ederler. Genellikle evlerin etrafındaki tahtalar, çöpler, tuğlalar gibi yerlerde bulunurlar. Evlere çoğunlukla ilkbahar ve sonbaharda girerler. Akreplerin neden bu zamanları tercih ettiğine veya yılın neden diğer zamanlarında binalara girmediğine dair kesin bir kanıt bulunamamaktadır. Evlere ve diğer binalara giren akreplerin çoğu tehlikeli değildir. Onlar genellikle kazara temas edildiklerinde sokarlar ve sokma acıları nadiren arı sokmalarından daha ağrılıdır. Akrep sokmaları içerisinde, sadece Arizona ve güney Teksas'da bulunan *Centruroides sculpturatus* öldürücü niteliktedir (1).

Akrep Zehirinin Bileşimi ve Etkileri

Akrep, zehirini hem avına karşı savunmada hem de yalamada kullanılır. Zehir kurbanların başta sinir sistemleri olmak üzere diğer sistemleri de etkileyen kompleks toksinler karışımıdır. Her bir akrep tipinin kendisine has toksin karışımı söz konusudur. Fakat sadece Amerika'daki bir tür akrep (the bark scorpion) öldürücü ve ciddi zararlar verebilen zehire sahiptir (2).

Akrep zehiri fosfolipaz A₂, Ake (Asetil kolin esterase),

uyarması gibi aynı zamanda görülen iki etki mekanizmasıyla oluşumu aydınlatılamamıştır (8).

AKREP SOKMALARI

Bütün akrepler zehire sahiptir ve sokabilirler. Fakat doğal eğilimleri saklanma ve kaçma yönündedir. Akrepler zehir akışını kontrol edebilirler. Bundan dolayı bazı akrep sokmaları zehirsiz veya orta derecede olabilir (9).

Akrep sokmalarında görülen semptomlar ve diğer belirtiler; akrep sokmalarının etkisi, akrebin türüne, boyuna, yaşına, cinsiyetine, saldırganlığına, mevsime, sokulan canlının alerji hassasiyetine, sokulan bölgenin hayati fonksiyonlara sahip organlara yakınlığına göre değişmektedir. Bilhassa kalp ve solunum rahatsızlıkları olan insanlar, akrep sokmalarından fazla etkilenmektedir. Aslında iğnenin sokulan organa bıraktığı deliğin derinliği de zehirlenmenin etkisini belli etmektedir. Eğer iğne kemiğe denk gelmişse alttaki yumuşak dokulu kısımlara ulaşmadığından çok daha az etki bırakır. Bütün akrepler, nörotoksik (merkezi sinir sistemini etkileyen) bir zehire sahiptir. Ancak bazı ekzotik türler sitotoksik (hücreleri etkileyen) zehire sahiptir (16).

Akrep Sokmalarında Görülen Semptomlar ve Diğer Belirtiler:

- Sokulan yerde 30 dakika veya biraz daha fazla süren çabuk ve şiddetli, yanma hissi uyandıran ağrı ve genelde gözle görülebilen iğne izi görülür.
- Akrep zehiri türlere göre değişmekle beraber, kan hücrelerini parçalayıcı ve zarar verici etkilere sahiptir. Bu nedenle sokulan yerde ağrı, renk değişikliği ve şişme görülebilir.
- Semptomlar, esas 30 dakika veya bazen 4-12 saat sonra görülmeye başlar ve takip eden 24 saat bo-

yunca artarak kendini gösterir. Ağrı, belli bir bölgede olabileceği gibi, karında kramplar şeklinde başka bir yerde de oluşabilir.

- Aşırı duyarlılık ve sesten bile rahatsızlık görülür.
- Kas kordinasyon bozukluğu, konvulzyonlar, istem dışı hareketler, titreme, halsizlik meydana gelir.
- Solunum problemleri (taşikardi vs.) oluşur.
- Yeme ve yutma sorunları oluşur.
- Kusma ve ishal gibi belirtiler meydana gelir.
- Hastanın göz kapaklarının bükülmesi, sarkması (ptosis) gelişebilir.
- Kan basıncında artış.
- Ağızda köpürme oluşabilir.
- Alerjik reaksiyonlar oluşabilir.
- İdrar güçlüğü gözlenebilir (11, 16).

İnsanlarda Akrep Sokmalarından Korunma ve Alınabilecek Önlemler:

Akrepler ancak kendilerini tehlikede hissettikleri zaman sokarlar.

- Akreplere çıplak elle dokunulmamalıdır.
- Büyüklük için tehlikesiz olan sokulmalar çocuklar için ölümcül olabilir.
- Kaya, kovuk ya da oyuklara eller sokulmamalıdır.
- Kamp, piknik ya da çalışma alanlarında dikkatli olunmalıdır.
- Yıkıntılar akreplerin sık bulunduğu yerlerdir, bu yerlerde dikkatli davranılmalıdır.
- Akreplerin fazla olduğu yerlerde, ayakkabılar giymeden önce içerisine bakılmalıdır.
- Ev içlerinde yüklük, çatlak gibi yerlere dikkat edilmeli ve akreplerin kolaylıkla en ufak çatlaklara girebileceği unutulmamalıdır.
- Arazi yürüyüşlerinde kapalı ayakkabı ya da bot giyilmeli ve çıplak ayakla dolaşılmalıdır.
- Gece yürüyüşlerinde lamba kullanılmalıdır.
- Yerde uyunmamalı ve özellikle kamp yaparken veya açık arazide yatarken doğrudan zeminde yatılmamalıdır. Yatılan yer kontrol edilmelidir.
- Arazide çeşitli amaçlarla taş veya ağaç kütüğü vs.

kaldırırken dikkatli olunmalı ve taş altında olabilecek bir canlı düşünülmeli, buna göre taşı kendine doğru çevirmesi (karşıya doğru değil) gerekmektedir.

- Bölgenin akreplerinin yüksek zehirli veya pek zararsız olup olmadıklarını öğrenmekte de yarar vardır.
- Solunum güçlüğü ve buna bağlı ölüm ve akrep sokmalarına karşı özellikle geceleri, akrep olabilecek yerlerde çıplak ayakla gezilmemeli, mümkünse ayağı iyi kapatacak şeyler giyilmelidir.
- Akreplerin bulunabileceği yerlerde (ev, ahır, ağıl, kümes gibi) çeşitli kısımları ilaçlama yerleri olarak belirlenmeli ve ilaçlama yapılmalıdır.
- Tavuk ya da ördek beslemek akrepleri çevreden uzak tutabilir (3, 16).

Akrep Sokması Sonucu Oluşan Zehirlenmelerde Alınması Gereken Tedbirler:

- İlk olarak soğuk buz uygulaması yapılmalıdır.
- Hyperaesthesia durumunda, ağrıyı hafifletmek için hastaya bir analjezik (Paracetamol vs.) verilebilir. Fakat solunum güçlüklerine neden olabileceği için dikkatli olunmalıdır.
- Kalp ve solunum fonksiyonları takip edilmelidir.
- Hareket edilmemeli, sakinleştirilmeli ve yara temiz tutulmalıdır.
- Panzehir (Antivenin), sadece ciddi zehirlenme durumlarında serum fizyolojik ile sulandırılır ve test yaptıktan sonra damar içi tatbik edilmelidir.
- Anafilaktik tepkimeler daima takip edilmeli ve görülürse adrenalin uygulanmalıdır.
- Ağrı ve krampları önlemek için damar içine (intravenöz) 10 cc 10% kalsiyum glukonat IV uygulanabilir. Ancak bu da sadece 20-30 dakika süreyle etkisini sürdürmektedir.
- Enfeksiyonu önlemek için yaranın bakımı iyi yapılmalıdır.
- Zehir gözlere temas edecek olursa; bol su veya süt vs. gibi bir sıvı ile yıkanmalıdır (16).

Akrep Sokmalarında Yapılması Yanlış Olacak Uygulamalar:

- Mükünse akrebin türünü belli etmek açısından akrepler yakalanabilir. Fakat öldürmek için yakalanmamalıdır.
- Sıkı bir şekilde bandaj ya da turnike uygulanmamalıdır.
- Sokulan yeri bıçak vs. ile yarmak, kesmek, emmek, çeşitli merhemler sürmek gibi yöntemlere başvurulmamalıdır.
- Semptomların etkisini azaltmak için alkol kullanılmamalıdır.
- Kuvvetli bir zehirlenmeye bağlı herhangi bir semptom veya belirti yoksa, panzehir (antivenom) kullanılmamalıdır.
- Örümcek veya yılan panzehirleri kullanılmamalıdır.
- Fazla salya salgılamayı (daha çok Afrika'daki *Parabuthus* türlerinde görülür) önlemek için (başka alerjik durumlara sebep olunmaması için) atropin tatbik edilmemelidir.
- İlk olarak morfin ve morfin benzeri acıyı azaltacak şeyler kullanılmamalıdır; zira bunlar nabız artışına ve solunum güçlüklerine sebep olabilir.
- Kusturulmamalı, herhangi bir madde içirmemeli ya da yedirilmemelidir, Sokulan yer yakılmamalıdır (3, 11, 16, 18).

AKREPLERİN KONTROLÜ

Akrepler yuva yapmazlar ve kontrolleri çok zordur. Yalnızca insektisidlerin kullanılması pratik bir yöntem değildir. En etkili yöntem, yaşama ortamlarını ortadan kaldırmak ve ev ile hayvan barınaklarına girebilecekleri yerlere önlem almaktır. Akreplerin evlere ve hayvan barınaklarına girmesini engellemek için başlıca kimyasal ve kimyasal olmayan kontrollere başvurulur (1).

Kimyasal Olmayan Kontrol

Dikkatli inceleme ve alanların temizliği, akreplerin kontrolünde ilk adımı teşkil eder. Akrepler sıcaklığın 24°C'nin üzerinde olduğu sıcaklıklarda ve özellikle geceleri aktiftirler. Akreplerin gözlemlenmesi esnasında koruyucu eldivenler, botlar gibi giysiler giyilmeli ve kereste, odun, tuğla, taş yığınları, kayaların atları vs. kaldırılıp inceleme yapılmalıdır. Ayrıca duvarlardaki çatlak ve yarıklar akrepler için iyi saklanma yerleridir ve bu yerlerinde incelenmesi gerekmektedir. Akrepler özellikle kuru havalarda mutfak, banyo, tuvalet, gibi

nemli ve ıslak alanlara giderler. Dolayısıyla nemli ve ıslak alanların kontrol edilmesi önem arz etmektedir. Kalıcı kimyasal olmayan kontrol için diğer öneriler şöyledir;

- Gereksiz çöpler, atıklar, kutular ve kereste, odun, tuğla, taş yığınları gibi akreplerin yaşama ortamları kaldırılmalıdır.
- Evin yağmur, kar vs. suları için gereken akış yolları ve kanalizasyonlar sağlanmalıdır. Çünkü bu sular akreplerin gelişini arttırmakta ve ihtiyaçlarını karşılamaktadır.
- Ev için kullanılan kaplayıcı ve örtücü malzemelerin ağaç, odun gibi malzemelerden ziyade küçük süsleme için kullanılan çakıl taşları tavsiye edilmektedir.
- Dış duvardaki açıklıklar çeşitli dolgu maddeleri ile kapatılmalıdır.
- Pencereler, kapılar ve havalandırmalar incelenmeli ve gereken tedbirler (tamir ve kapatma gibi) alınmalıdır.
- Islaklığa ve akreplerin girişlerine neden olan klima ve boru sızıntıları ile kaçakları tamir edilmelidir.
- Nemli ve rutubetli zeminlerde nem önleyici ve kurutucu aletler kullanılmalıdır.
- Evlerin ve barınakların etrafına katran, kireç vs. uygulanmalıdır.
- Görülen akrepler çeşitli vakum aletleri vasıtasıyla toplanıp uzaklaştırılmalıdır (1).

Kimyasal Kontrol

Kimyasalların kullanımına karar verilmiş olsa bile, yine de ilk olarak kimyasal olmayan kontrol şartları uygulanmalıdır. Akreplerin istila ettiği iç ve dış alanlarda gereken tüm önlemler alındıktan sonra akrepler için etiketli rezidüel kimyasallar toz veya sprey tarzında uygulanabilir. Uygulandıktan sonra rezidüel kimyasalların bir süre daha uygulanmış yüzeylere temas eden zararlıları öldürme yetenekleri devam etmektedir. Akreplerin kontrolleri için kullanılan çeşitli kimyasallar ve insektisidler şunlardır;

Karbaril (sevin), Bifentrin, Siflutrin, Esfenvalerat, Permetrin, Sipermetrin, Lambda-sihalotrin, Bendiokarb, Azemetifos, Deltametrin, Propoksür, Diazinon, Klorprifos, Malatyon ve sinerjistik piretrinler (1).

Bir teknik olarak, akrep istilasından şüphelenilen alanların etrafına ıslak bez veya elbiseler konularak akreplerin tercih edecekleri bir ortam hazırlanıp, akreplerin toplanması

ve yoğunlaşması sağlanabilir. Bu şekilde toplanmış akrep gruplarına kimyasal spreyler uygulanabilir. Yalnız kimyasalları kullanırken ilaçların akreplere ve uygulanacak alanlara uygun olup olmadığını anlamak için etiketlere dikkat edilme ve daha sonra talimatlara uygun bir şekilde uygulama yapılmalıdır (1).

ÖRÜMCEKLER (ARENEA)

Örümcekler, Arthropoda (Eklembacaklılar) şubesinin Arachnida sınıfının Araneida takımına dahil canlılardır. Tabiatı 20 binin üzerinde türü vardır ve bunlardan sadece 2 türü zehirsiz diğerleri ise zehirlidir. Ülkemiz de dâhil, özellikle sıcak ülkelerde rastlanan örümcek çeşitleri aşağıdaki gibidir.

1. Kahverengi Örümcek (Loxosceles): Bu örümcekler hafif-yerel nekroz, seyrek olarak da hemoliz, pıhtılaşma bozukluğu ve ölüme neden olabilir.

2. Latrodectus (Widow spiders): Bu örümceklerin (L.mactans, Karadul): Zehirleri özellikle sinirler üzerine etkilidir. Yerel etkileri oldukça azdır.

3. Nekroza Neden Olan Örümcekler: Bu türdeki örümcekler gemi ve uçaklarla her tarafa yayılabilirler; özellikler nekrotik lezyonlara neden olurlar.

4. Phidippus: Bu tür örümcekler beyaz çizgilere, kısa bacaklara ve ağız bölgesinde floresans gösterme özelliğine sahiptirler.

5. Koşan Örümcek (Chirucanthium): Bu tür örümceklerle yangı olmaksızın ağrıya neden olurlar. Zehirleri ile ürti ve nekrotik lezyonlar oluştururlar.

6. Siyah ve Sarı Bahçe Örümceği: Bu tür örümcekler deride önemli lezyonlara neden olurlar (12).

Özellikleri:

Örümceklerin boyları, birkaç cm'den 20cm'ye kadar değişir. Ağızlarının önünde iki zehir çengeli (*keliser*) ve iki his ayağı (*pedipalp*) yer alır. Göğüslerinde ise, gelişmiş dört çift bacak vardır. Uçları, tarak gibi dişli iki çengelle sonlanır. Örümcek bunların sayesinde ağ üzerinde rahatça dolaşır. Bir kısmı ileriye, geriye ve yanlara doğru yürüyebilirler. Çoğunun başında 8 adet osel (basit) göz bulunur. Gözlerin dizilişi, sınıflandırmada önemli bir özelliğe sahiptir. Yuvarlak olan karın kısmı yumuşak ve esnek olup, alt kısmında solunum delikleri, ipek bezleri, anüs ve cinsiyet organları yer alır (7).

Örümcek Zehirinin Bileşimi ve Etkileri:

Örümcek zehirleri çingiraklı yılan zehirlerinden yaklaşık 15 kez etkindir. Ancak örümceklerle zehirlenmede ciddi bir bozukluk görülmez. Bunun nedeni, örümceklerin zayıf injeksiyon mekanizmalarına sahip olmaları ve zehir miktarının az olmasıdır. Örümcek zehiri sitotoksik bir maddedir; zehir yayılma faktörü ve çeşitli enzimlerden oluşmuştur. Zehirde bulunan belli başlı enzimler; hiyaluronidaz, kolleganaz, esteraz, proteaz, fosfolipaz, deoksiribonükleaz, ribonükleaz ve dipeptidlerdir. Örümcek zehirleri, akrep zehirlerinde olduğu gibi, beyin ve omuriliği etkileyerek kas spazmlarına yol açarlar. Ayrıca, nöro-musküler kavşaklara etki ederek çizgili kaslarda güçsüzlük ve solunum yetmezliğine, motor sinir uçlarında ise asetil kolin (Ak) depolarının tükenmesine neden olurlar. Örümcek zehirleri küçük damarlarda hızla pıhtılaşmaya neden olarak deride nekroz oluştururlar. Çok çekirdekli akyuvarlardaki lizozomların parçalanmasıyla açığa çıkan enzimler yerel olarak nekroza sebep olurlar. Kalça ve karın bölgesindeki yağlı bölgelerde nekroz daha büyüktür. Çünkü, zehirin yağlı doku üzerine doğrudan etkisi vardır. Ayrıca, örümcek zehirleri alyuvar zarlarına yapışarak bozukluklara neden olurlar. Zehirlerde bulunan *sphingomyelinaz D* akyuvarların parçalanmasına neden olabilir (12).

Örümcek Isırıkları

Böcek sokma ve ısırıklarından oluşan ölümlerin % 31'i örümceklerle bağlıdır. Örümcekler çeşitlidir ve Amerika'da yaygındır. Örümcek türleri içerisinde 'karadul örümceği' ve

'kahverengi keşiş örümceği' ciddi, bazen hayatı tehdit eden ısırıklara neden olurlar.

Karadul Örümceği; parlak siyahtır, belinde kum saati şeklinde açık kırmızı-kavuniçi renkli belirgin işaret bulunur. Karadul örümceğinin ısırığı genelde gözden kaçabilir.

Zehiri **nörotoksik**'dir (sinir dokularına zehirli) ve spinal sinir merkezlerine direkt etki eder. Bu ısırıklarla oluşan sistemik problemler temel problemlerdir. Şiddetli kramplar, karın kaslarının tahta sertliğinde olması, göğüste sıkıntı ve 24 saatten sonra solunum zorluğu oluşur. Vücudun alt kısmındaki ısırıklarda batın semptomları daha sıktır. Vücudun üst ekstremiteleri ve vücudun üst kısmının ısırıklarında göğüs semptomları sık görülür. Diğer şikâyetler, baş dönmesi, terleme, bulantı, kusma ve deri döküntüleridir. Genelde belirtiler 48 saatten sonra azalır, fakat kas krampları ve onu izleyen ağrı, eziyet verici olabilir. Isırıklardan sonraki şikâyetler şiddetli olurken, ölümler sık görülmez (1950 ve 1960 arası 63 insan ölümü mevcuttur). Özel bir antivenini vardır. Bir hekim gerekli görürse ancak uygulanır. Genelde karadul örümceğinin ısırmasında acil tedavi, gerekirse de solunum desteği ile hastaya temel yaşam desteğinin sağlanması önem arz edebilir (6).

Kahverengi Keşiş Örümceği; rengi donuk kahverengi olan kahverengi keşiş örümceği karadul örümceğinden küçüktür. Sırtında yukarıdan kolaylıkla görülebilen koyu renkli, keman şeklinde işaret olur.

Kahverengi keşişin ısırığı, karadula göre sistemik problemlerden çok yerel problemler yapar. Kahverengi keşiş örümceğinin zehiri yerel, şiddetli doku hasarına sebep olur ve yerel kangren hemen tedavi edilmezse iyileşmeyen büyük ülserler şekillenebilmektedir. Tipik olarak ısırık başta ağrısızken, saatler içinde ağrılı olur. O alan kırmızı, şiş, hassas ve ortası siyanotik, soluk hale gelir. Küçük bir kabarcık oluşabilir. Birkaç gün içinde ölü deri, yağ ve debrisin oluşturduğu kabuk meydana gelir ve büyük bir ülser oluşarak derinleşir. Bu örümceğin ısırıklarına bağlı sistemik belirtiler nadiren oluşur. Oluştığında ise, acil tedavi yaşam desteğinin sağlanması gerekir. Toksin için özel antivenin yoktur ve tek etkili tedavi uzun süreli, ağrılı ülserin uygun cerrahi eksizyonla çıkartılmasıdır (6).

ÖRÜMCEKLERİN KONTROLÜ

Örümcek kontrolünde, etkili bir kontrol için bina içi ve bina dışının kontrol altında tutulması çok önemlidir. Örümcek

kontrolü 6 aşamalı süreçten ibarettir:

1. Gözlem: Binanın boydan boya gözlem ve araştırılması aşamasıdır. Bu konuda çoğu örümcekler gece besledikleri için (nokturnal) geceleyin de bir ışık kaynağı kullanarak araştırma yapmak gereklidir (4).

2. Teşhis Etme Veya Tanıma: Doğru teşhis hem kontrol programının doğruluğu hem de sağlık (taşıyıcı hastalıklar vs) sebeplerinden dolayı çok önemlidir. Çünkü örümcek türlerine göre olgular ve problemler değişmektedir. Dolayısıyla mücadelenin stratejisini belirlemek açısından önemli bir aşamadır (4).

3. Engel olma: Bu kısım, binaların iyi bir fiziksel şarta sahip olup olmadıklarını (akrep girişlerini önlemek için açıklık, delik, kaçak vs. varlığı), tamir veya kapatılması gereken yerler varsa gereken tedbirlerin alınmasını kapsar. Bu konuda giriş yerlerine tuzaklar da kullanılabilir. Hatta binaların giriş yerlerine yakın yerlere sarı renkli ampullerin takılması örümceklerin girişini engelleyebilmektedir (4).

4. Sağlıklı Ve Hijyenik Hale Getirme: Bu aşamada

çöpler, atıklar, kutular ve kereste, odun, tuğla, taş yığınları gibi örümceklerin yaşama ortamlarının kaldırılması kısımlarını kapsar. Bunun için eldiven, bot gibi çeşitli parazitlerin zararlarından koruyucu giysiler giyilmelidir. Bu aşama örümcek ve akrep gibi çeşitli böcekler ile beslenen canlılar için beslenme kaynaklarının ortadan kaldırılması adına önemlidir. Yine bu aşamanın etkili olması için bahçe ve yeşilliklerdeki otların boyunun 7,5 cm 'yi geçmemesi gerekmektedir. Çünkü sarmaşık gibi bitkiler ile örümceklerin binalara tırmanması söz konusu olabilir (4).

5. Mekaniksel önlemler: Zamanında örümceklerin, ağların ve özellikle yumurta keselerinin vakumlu bir aletle (süpürge vs.) uzaklaştırılması ve daha sonra iç ve dış kısımlarda acilen gereken tedbirlerin alınması aşamalarını (çeşitli spreylere iç ve dış kısımlara kullanmak gb.) kapsar. Eğer ağ yapan örümcekler problem oluyorsa, kimyasal olmayan tozlar ağlara uygulanarak ağ yapımı engellenebilir. Çünkü örümcekler tekrar ağlarını kullanıp yeni ağlar oluşturabilirler (4).

6. Pestisid Uygulama: İstenilir ve gerekli görüldüğü takdirde kimyasal kontrol, etiketli toz, ıslanabilir toz, mikro kapsüller vs. tarzlarda uygun pestisidler uygulanabilir. Çevreye uygulama da kontrol açısından uygun olacaktır. Burada unutulmamalıdır ki; örümcek kontrolü için kimyasalların kullanılması tavsiye edilmez. Ancak gerektiği zamanlarda uygulanabilir (4).

Bu uygulamalar 30 günde bir tekrarlanması tavsiye edilmektedir. Çünkü örümcekler birkaç hafta veya ay beslenmeden canlı kalabilirler (4).

Örümceklerin Kontrollerinde Kullanılan İnsektisidler

Ev, ev çevreleri ve barınaklarda elle püskürtme cihazları ile nokta şeklinde örümceklere karşı insektisidler tatbik edilebilir. Burada önemli olan insektisidlerin özelliklerini bilmektir. Çünkü iç ve dışta kullanılacak insektisidler ayrıdır. Eğer insektisid kullanılacağına karar verildi ise, uygulanacak yerlere ve insektisidlerin özelliklerine göre hangi insektisidin kullanılacağına karar verilir. Örneğin, %25 lik diazinon duvarlarda ve dış kısımlarda başarılı bir insektisid olarak kullanılabilir. Ancak diazinon evlerin ve barınakların iç kısımlarında kullanılmamalıdır. Dolayısıyla insektisidleri kullanmadan önce etiketin üzerindeki talimatlar okunmalı ve uyulmalıdır. Örümceklerin kontrollerinde kullanılan insektisidler şunlardır (13):

Beta-Siflutrin, Bifentrin, Borik Asit, Siflutrin, Alfa-Si-

permetrin, Deltametrin, İmiprotrin, Deltametrin, Lambda-sihalotrin, Permetrin, Pralletrin, Piretrinler, Tralometrin, Esfenvalerat, Azametifos, Bendiokarb, Diazinon, Fentiyon, Klorprifos etil, Malatyon, Lindan, Tetrametrin.

KAYNAKLAR

1. ANONİM. (2006a). Scorpion Control. The Clemson University Cooperative Extension Service. No:1-888-656-9988.HGIC 2508 Erişim: <http://hgic.clemson.edu>. Erişim Tarihi: 12.09.2006.
2. ANONİM. (2006b). Scorpions. Erişim: <http://www.co.san-diego.ca.us/deh/chd/vector/vscorpion.html>. Erişim Tarihi: 10.08.2006.
3. ANONİM. (2006c). Akrep, Yılan Vatandaş. Erişim: www.saglik.gov.tr. Erişim Tarihi: 15.10. 2006.
4. ANONİM. (2006d). Spider control. Erişim: <http://germex.ca/insects/spiders.html>. Erişim Tarihi: 18.10.2006.
5. ANONİM. (2006f). Zehirlenme, sokmalar ve ısırıklar. Alınmıştır: Tıbbi aciller.
6. ANONİM. (2006g). Erişim: <http://tr.wikipedia.org/wiki/>; Erişim Tarihi: 24.10. 2006.
7. CEYLAN, S.(2003). Zehirli Hayvanlar. Toksikoloji. U.Ü: Veteriner Fakültesi Yayınları Yayın No.: 2003 - 4 .
8. GOUGE, DH., SMITH, KA., CARL OLSON, C., BAKER, P. (2006). Scorpions. Erişim: <http://ag.arizona.edu/pubs/insects/az1223/>. Erişim Tarihi:10. 10. 2006.
9. JACKMAN, JA. (1998). Scorpions. The Texas A&M University System. No:L-1678. 9-98.
10. KARREN, JB. (2001). Scorpions. Alan H. Roe, Insect Diagnostician. No. 68
11. KAYA, S., PİRİNÇİ, İ. (2002). Zehirli Hayvanlar ve Zehirleri. Veteriner Hekimliğinde Toksikoloji. 2. Baskı. Medisan Yayınevi. 16: 585-595.
12. KOEHLER, P. G. (2003). Spiders. Entomology and Nematology Deptment, Florida Cooperative Extension Service. Erişim: <http://edis.ifas.ufl.edu>. Erişim Tarihi:13.11.2006.
13. ÖZKAN, Ö., KARAER, Z. (2004). Akreplerin Vücut Yapıları. Türkiye Parazitoloji Dergisi 28: 54-58.
14. TAŞPINAR, O. (2006). Erişim: http://E:/Osman/ilacilama_Muracaati.htm. Erişim Tarihi: 19.11.2006.
15. TOM ELLIS, M.S. (2006). Spiders: Biology and Control. Department of Entomology.
16. WRIGHT, R. (2006). Scorpions. Oklahoma Cooperative Extension Fact Sheets. Erişim: <http://www.osuextra.com>. Erişim Tarihi: 13.11.2006.

Türk Veteriner Hekimleri Birliği: Tarihten Notlar*

Berfin MELİKOĞLU** Asuman KIZILTEPE***

Özet: Türkiye’de, veteriner hekimliği alanındaki ilk kamu kuruluşu niteliğinde sivil toplum örgütü olan Türk Veteriner Hekimleri Birliği, 1954 yılında kurulmuştur. Birlik, veteriner hekimliğin kamu ve kişi yararına uygulanıp geliştirilmesini sağlamak ve veteriner hekimler arasında mesleki deontolojiyi ve dayanışmayı koruyarak, meslek mensuplarının hak ve yararlarını gözetmek amaçlarıyla yapılandırılmıştır. Bu araştırma, Türk Veteriner Hekimleri Birliğinin kuruluşundan bugüne kadar olan tarihsel gelişimi hakkında bilgi vermek üzere gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türk Veteriner Hekimleri Birliği, veteriner hekimliği faaliyetleri, veteriner hekimliği tarihi.

Abstract: Turkish Veterinary Medical Association, which is the first non-governmental organization in a public enterprise status in the field of veterinary medicine in Turkey, was founded in 1954. The Association is constructed upon the aims of developing veterinary medicine, using veterinary medicine for utility of public and individuals and preserving rights and benefits of colleagues by protecting professional deontology and cooperation. This research was aimed at providing information on the historical development of Turkish Veterinary Medical Association since its foundation.

Key Words: Turkish Veterinary Medical Association, veterinary activities, veterinary history.

Giriş

Türkiye’de sivil ve askeri veteriner hekimliğine ilişkin örgütlenmeler, Osmanlı Devleti’nin son dönemlerinde başlamış; ancak, yeterli bir olgunlaşma sağlanamadan I. Dünya Savaşı patlak vermiştir. Cumhuriyet’in ilanını izleyen yıllar-

da çıkarılan 3203 sayılı “Ziraat Vekaleti Vazife ve Teşkilat Kanunu” ile veteriner hekimliği ve hayvancılık hizmetleri “Veteriner İşleri Genel Müdürlüğü” çatısı altında toplanmıştır.

1 14.06.1937 tarih ve 3620 sayılı RG.

*Bu makale, 24-26 Nisan 2008 tarihleri arasında Konya’da gerçekleştirilen 2. Ulusal Veteriner Hekimliği Tarihi ve Mesleki Etik Sempozyumunda sunulan “Türk Veteriner Hekimleri Birliğinin Tarihsel Gelişimine İlişkin Ön Araştırmalar” başlıklı bildirinin genişletilmiş halidir.

** Yrd. Doç. Dr., OMÜ Veteriner Fakültesi Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalı, 55139, Kurupelit/Samsun.

*** Araş. Gör., AÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalı , 06110, Dışkapı/Ankara.

Veteriner hekimliği uygulamalarına dayanak oluşturulması ve veteriner hekimlerin görev ve yetkilerinin düzenlenmesi ise 1954 yılında 6343 sayılı Kanunun² yürürlüğe girmesi ile gerçekleştirilmiş ve ilk kamu kuruluşu niteliğinde sivil toplum örgütü olan Türk Veteriner Hekimleri Birliği (TVHB) kurulmuştur (Başagaç, 2001; Bekman, 1954a).

Türk Veteriner Hekimleri Birliğinin kuruluşu ve yapısı hakkında bilgi veren çeşitli yayınlar (Anonim, 1954; Bekman, 1954a; 1954b; 1954c) bulunmasına rağmen, 54 yıllık tarihini bütünsel olarak içeren bir yayın saptanamamıştır. Diğer yandan, yapılan araştırmalarda Birlik Arşivinin çok yetersiz olduğu görülmüş ve incelenen az sayıda belgenin tarihe kazandırılması gerektiği düşünülmüştür. Bu araştırma, TVHB'nin kuruluşundan bugüne kadar olan tarihsel gelişimine ışık tutmak üzere hazırlanmıştır.

Gereç ve Yöntem

Çalışmanın ana materyalini, TVHB ve Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalı Arşivlerinden sağlanan ilk elden kaynaklar ile süreli yayınlar oluşturmuş; ayrıca konuyla ilgili diğer yayınlardan da yararlanılmıştır. Orijinal belgelerin kopyeleri ile açıklayıcı ek bilgiler dipnotlar halinde gösterilmiştir. Yararlanılan kaynaklar, tarih araştırmalarında kullanılan retrospektif yaklaşım çerçevesinde değerlendirilmiş ve elde edilen veriler kronolojik sıra ile yazıya aktararak makale hazırlanmıştır.

Türk Veteriner Hekimleri Birliği

Türkiye sınırları içinde çalışan veteriner hekimlerin katılımı ile oluşan Birlik, 6343 sayılı "Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına, Türk Veteriner Hekimleri Birliği ile Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair Kanun"un yürürlüğe girmesiyle 1954 yılında kurulmuştur. O dönemde, veteriner hekimliği mesleğine yönelik önemli aktiviteleri ile dikkat çeken 'Türk Veteriner Hekimleri Derneği'nin³ Merkez Kurulu, Kanunun geçici 5. maddesinden aldığı yetkiyle ilk 16 odayı oluşturarak⁴, Birliğin temellerini atmıştır. Ankara'da 12

Haziran 1954 günü yapılan Birinci Büyük Kongrede, Birlik organlarından Merkez Konseyi, Yüksek Haysiyet Divanı ve Murakıplar Heyeti⁵, bu 16 odanın delegeleri tarafından seçilmiştir (Anonim, 1954; Bekman, 1954b). İlk Merkez Konseyinde, Nevzat Tüzdil Başkan (Bkz. Resim 1), Mahir Pamukçu (Büyükpamukçu) Genel Sekreter, Abdülkadir Gökten Sayman, Hayrettin Anteplioğlu Veznedar, Zeki Mağdenli ve Nurettin Erdoğu ise Üye olarak görev almışlardır (Anonim, 1954). TVHB yönetimi, 6343 sayılı Kanun çerçevesinde önceleri her yıl, 1983'ten sonra ise iki yılda bir yapılan⁶ 42 büyük kongre ile belirlenmiştir (Anonim, 2006).

Resim 1: Prof. Dr. Nevzat Tüzdil (1900-1965)

Türk Veteriner Hekimleri Birliği, "veteriner hekim odaları", "Merkez Konseyi", "Yüksek Haysiyet Divanı", "Büyük Kongre" ve "Denetleme Kurulu" organlarından meydana gelmektedir. Birliğin veteriner hekimlerle iletişimini ve üyelerinin mesleki uygulamalarını, mevzuata uygun biçimde gerçekleştirmelerini sağlamakla yükümlü olan odalar, sınırları içerisinde en az 30 veteriner hekimin görev yaptığı illerde ya da birkaç ilin birleştirilmesiyle oluşturulan bölgelerde kurulurlar.

2 "Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına, Türk Veteriner Hekimleri Birliği ile Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair Kanun" 18.03.1954 tarih ve 8661 sayılı RG.

3 1930'da kurulan bu Demek, "Veteriner Hekimleri Derneği" ismiyle halen çalışmalarını sürdürmektedir.

4 Türkiye'de veteriner hekim odalarının sayısı 2008 yılı itibariyle 45'e

ulaşmıştır (Bkz. Tablo 1).

5 Bugün, Murakıplar Heyetinin görevlerini, 13 Eylül 2006 tarih ve 26288 sayılı RG'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Türk Veteriner Hekimleri Birliği Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Uygulama Yönetmeliği" ile Birlik organlarına dahil edilen "Denetleme Kurulu" yürütmektedir.

6 01.06.1983 tarih ve 68 sayılı KHK, 05.08.1983 tarih ve 18126 sayılı RG.

Tablo 1. Veteriner Hekimleri Odaları ve Kuruluş Yılları (TVHB Arşiv Belgeleri 1954-2008).

Veteriner Hekim Odası	Kuruluş Yılı	Veteriner Hekim Odası	Kuruluş Yılı	Veteriner Hekim Odası	Kuruluş Yılı
Adana	1955	Elazığ	1971	Konya	1954
Adıyaman	2007	Erzincan	2001	Kütahya	1994
Afyon	1968	Erzurum	1954	Malatya	1992
Aksaray	1998	Eskişehir	1954	Manisa	2007
Amasya	2005	Gaziantep	1990	Mersin	1998
Ankara	1954	Giresun	1994	Muğla	1996
Antalya	1978	Hatay	1992	Ordu	2007
Aydın	1994	Isparta	2002	Sakarya	1954
Balıkesir	1954	İstanbul	1954	Samsun	1954
Bolu	1994	İzmir	1954	Sivas	1998
Burdur	1992	Kars	1989	Şanlıurfa	1992
Bursa	1954	Kastamonu	2002	Trabzon	1954
Çanakkale	1994	Kayseri	1955	Trakya	1961
Denizli	1992	Kırşehir	1994	Uşak	1998
Diyarbakır	1954	Kocaeli	1994	Van	1987

Merkez Konseyi, TVHB'yi yurtiçinde ve yurtdışında temsil eden yönetim organıdır. Yüksek Haysiyet Divanı, mevzuata aykırı davranışta bulunan veteriner hekimlere Oda Haysiyet Divanları tarafından verilen cezalar konusunda bir üst yargı birimi olarak görev yapmaktadır. Büyük Kongre, veteriner hekim odalarından seçilmiş temsilciler, Merkez Konseyi, Yüksek Haysiyet Divanı ve Denetleme Kurulu asıl ve yedek üyeleri ile veteriner hekim odalarının başkanlarından oluşmaktadır. Denetleme Kurulu ise Birliğin hesaplarını ve bunlara ilişkin işlemleri denetlemekle görevlidir⁷.

Kurulduğu günden itibaren ülke genelinde çok önemli çalışmalar yürüten Birliğin, veteriner hekimliğin kamu ve kişi yararına uygulanması ve geliştirilmesi, veteriner hekimlerin halk sağlığı^{8,9} ve hayvancılık alanında söz sahibi olması¹⁰, serbest veteriner hekimliğin teşvik edilmesi¹¹, meslek ve hayvancılık politikalarının üretilmesi ve mesleki sorunların tabana inilerek çözülmesi gibi birçok faaliyette bulunduğu görülmektedir (Anonim, 1961 ve 2006). Birliğin, veteriner hekimliği ile ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde sekiz Hayvancılık Kongresi (Bkz. Tablo 2, Resim 2 ve 3), iki Veteriner Hekimliği Teknik Kongresi (Bkz. Tablo 3) ve iki Veteriner Hekimliği Kurultayı (Bkz. Tablo 4) gerçekleştirdiği; bu etkinliklerinin yanı sıra, Anadolu'nun çeşitli illerinde meslek

sorunları, hayvancılık, halk sağlığı ve gıda güvenliği gibi konularda birçok kongre¹², sempozyum¹³, panel^{14,15} ve seminer düzenlediği belirlenmiştir (Anonim, 1977b; 1979; 1993a). Bu organizasyonlar arasında yer alan Teknik Kongrelerde, veteriner hekimliği eğitim-öğretimi, hayvan ıslahı, koruyucu ve tedavi edici veteriner hekimliği hizmetleri, su ürünleri ve gıda kontrolü gibi mesleki konuların üzerinde durulduğu; Kurultaylarda ise veteriner hekimliğinde eğitim-öğretim ve araştırma, mesleki politikalar ve örgütlenmeler, veteriner hekimliği etiği ve mevzuatı ile Avrupa Birliğine uyum konularının ele alındığı kaydedilmiştir (Anonim, 1977a; 1982; 1998; 2002).

Hayvancılık Kongreleri ve Merkez Konseyi kararları incelendiğinde, Birliğin Türkiye'deki hayvancılık hizmetlerinin tek bir çatı altında toplanması ve mesleğin bağımsız bir örgütlenmeye sahip olması konusuna ayrı bir önem verdiği saptanmıştır. Bu amaçla, yukarıda değinilen kongre ve toplantılarda Hayvancılık, Beslenme ve Su Ürünleri Bakanlığının ya da Müsteşarlığının kurulması gerekliliğine ayrıca yer verildiği ve konu ile ilgili olarak yetkili kişi ve kurumlarla görüşmelerde bulunulduğu belirlenmiştir¹⁶ (Anonim, 1968; 1970; 1975a; 1975b; 1976a; 1976b; 1978b; 1992a; 1995).

7 Bkz. Dipnot 2 ve 4.

8 TVHB Karar Defteri: 08.02.1992 tarih ve 22/1 sayılı Kararı.

9 TVHB Karar Defteri: 21.01.2002 tarih ve 34/2 sayılı Kararı.

10 TVHB Karar Defteri: 30.01.1995 tarih ve 6/2 sayılı Kararı.

11 TVHB Karar Defteri: 16.12.2002 tarih ve 3/2 sayılı Kararı.

12 TVHB Karar Defteri: 07.12.1975 tarih ve 26/8 sayılı Kararı.

13 TVHB'nin Veteriner Fakültesi Dekanlığına gönderdiği 02.10.2006 tarih ve 0700-545 sayılı Yazısı.

14 TVHB Karar Defteri: 28.01.1987 tarih ve 5 sayılı ve 11.02.1987 tarih ve 6 sayılı Kararları.

15 TVHB Karar Defteri: 31.01.2002 tarih ve 35/4 sayılı Kararı.

16 TVHB Karar Defteri: 30.04.1995 tarih ve 13/2 sayılı Kararı.

Ancak, bugüne kadar söz konusu Bakanlık ya da Müsteşarlığın kurulması yönünde olumlu bir sonuç alınamadığı görülmektedir.

Resim 2: Türkiye Birinci Hayvancılık Kongresi Kitabının Kapak Sayfası.

Birlik, hayvancılıkla ilgili sorunların tabandan tavana aktarılabilmesi ve konunun ülke genelinde ele alınabilmesi için hayvancılıkla uğraşan yetiştirici ve üretici derneklerinin, odalarının ve odalar birliğinin kurulmasına yönelik çalışmalar üzerinde de durmuştur^{17,18,19}. Gerek Hayvancılık Kongrelerine gerekse Birlik tarafından düzenlenen diğer mesleki organizasyonlara, Türkiye'nin her yerinden yetiştirici ve üreticilerin içinden seçilen temsilcilerin katılımı da sağlanmıştır. Bu durum, Birliğin, veteriner hekimlerin yanı sıra hayvan üreticileri ve yetiştiricileri arasında da kurumsallaşma anlayışını

17 TVHB Karar Defteri: 05.10.1978 tarih ve 7/2,3 sayılı Kararı.

18 TVHB Karar Defteri: 29.03.1979 tarih ve 20/2 sayılı Kararı.

19 TVHB Karar Defteri: 18.02.1982 tarih ve 24/1 sayılı Kararı.

yerleştirerek, örgütsel düzeyde çözüme ulaşabilme çabalarının bir göstergesi olarak dikkat çekmektedir.

Resim 3: Türkiye Sekizinci Hayvancılık Kongresi Kitabının Kapak Sayfası.

Türk Veteriner Hekimleri Birliği, veteriner hekimlerin halk sağlığına yönelik görev, yetki ve sorumluluklarının genişletilerek²⁰, istihdam alanlarının artırılmasına^{21,22,23}, kamuda ve özel sektörde hizmet veren veteriner hekimlerin çalışma koşullarının iyileştirilmesine ve özlük haklarının korunmasına yönelik faaliyetlere de imza atmıştır^{24,25,26} (Anonim, 1961 ve 1978a). Sağlık Bakanlığı bünyesinde Veteriner

20 TVHB Karar Defteri: 21.01.2002 tarih ve 34/2 sayılı Kararı.

21 TVHB Karar Defteri: 27.11.1975 tarih ve 4/6 sayılı Kararı.

22 TVHB Karar Defteri: 19.10.1996 tarih ve 45/3 sayılı Kararı.

23 TVHB Karar Defteri: 21.01.2002 tarih ve 34/1 sayılı Kararı.

24 TVHB Karar Defteri: 27.11.1975 tarih ve 24/6,7 sayılı Kararı.

25 TVHB Karar Defteri: 10.11.1993 tarih ve 25/2 sayılı Kararı.

26 TVHB Karar Defteri: 13.11.2001 tarih ve 24/3 sayılı Kararı.

Tablo 2. TVHB'nin Organize Ettiği Hayvancılık Kongreleri (Anonim, 1968; 1970; 1972; 1974; 1976b; 1978b; 1981; 2000).

Kongre	Tarih	Yer
Türkiye Birinci Hayvancılık Kongresi	13-15 Şubat 1968	Ankara
Türkiye İkinci Hayvancılık Kongresi	23-27 Mart 1970	Ankara
Türkiye Üçüncü Hayvancılık Kongresi	19-21 Nisan 1972	Ankara
Türkiye Dördüncü Hayvancılık Kongresi	6-8 Mayıs 1974	Ankara
Türkiye Beşinci Hayvancılık Kongresi	26-28 Nisan 1976	Ankara
Türkiye Altıncı Hayvancılık Kongresi	16-18 Mayıs 1978	Ankara
Türkiye Yedinci Hayvancılık Kongresi	2-4 Aralık 1981	Ankara
Türkiye Sekizinci Hayvancılık Kongresi	22-23 Haziran 2000	Ankara

Halk Sağlığı Dairesinin kurulması^{27,28}, Diyanet İşleri Başkanlığının, kurban kesimine dair prosedürlere ilişkin olarak Merkez Konseyi ve serbest veteriner hekimlerin görüşlerine başvurulmasının sağlanması²⁹, genel seçimlerde çok sayıda veteriner hekimin parlamentoya girebilmesi için "Seçime Teşvik Komisyonu"nun oluşturulması³⁰, ayrıca Tarım Bakanlığı bünyesinde salgın hastalıklarla mücadelede görev alan veteriner hekimlere tazminat verilmesi ve sağlık personeline tam gün çalışma karşılığı olarak tazminat ödenmesini içeren kanun teklifine veteriner hekimlerin de dahil edilmesi^{31,32} gibi konularda dikkate değer girişimlerde bulunmuştur (Anonim, 1961). TVHB, veteriner hekimliği, hayvancılık ve halk sağlığına ilişkin yasal metinlerin güncellenmesi, yeni mevzuatın hazırlanması ve toplum ve meslek çıkarına aykırı hükümlerin iptali^{33,34,35,36} çalışmalarını da üstlenmiştir (Anonim, 1961 ve 1993b). Birliğin, kuruluşunu sağlayan 6343 sayılı Yasanın günün koşullarına uygun hale getirilmesi³⁷, bu Yasaya dayalı

Türk Veteriner Hekimleri Birliği İşyeri Veteriner Hekimi Atama Yönetmeliği³⁸, Türk Veteriner Hekimleri Birliği Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Uygulama Yönetmeliği³⁹ gibi meslek mevzuatının iskeletini oluşturan yönetmeliklerin çıkarılması ile Hayvan Sağlığı Zabıtası Kanununun güncellenmesi gibi faaliyetlere, hukuki işlerlik kazandırdığı da görülmektedir (Anonim, 1961).

Birliğin, veteriner hekimlerde mesleki aidiyet ve dayanışma duygusunun güçlendirilmesi yönünde dikkate değer çalışmalar gerçekleştirdiği belirlenmiştir. Deontoloji Yönetmeliğinin⁴⁰ yürürlüğe konulması, Veteriner Hekimliği Meslek Etiği Kurallarının oluşturulması⁴¹, mesleğe katkıda bulunan veteriner hekimlerin onurlandırılması⁴², bilimsel araştırmaları esas alarak meslek yıldönümü tarihinin kesinleştirilmesi, uluslar arası amblemleri taşıyan veteriner hekim kimliklerinin hazırlanması⁴³ ve yayın organlarında bu konuları sıkça vurgulaması, bu etkinlikler arasında yer almaktadır (Anonim, 1961 ve 2000; TVHB Arşiv Belgeleri, 1954-2008).

Veteriner hekimliği öğretiminin modernleştirilmesi⁴⁴ ve

27 TVHB Karar Defteri: 05.07.1992 tarih ve 31/2 sayılı Kararı.

28 Sağlık Bakanlığının 15.11.1996 tarih ve 7706 sayılı Oluru ile kurulan bu birim, 05.03.1999 tarih ve 4137 sayılı tedviri görevlerin kaldırılmasına ilişkin Yazısı ile kapatılmıştır.

29 TVHB Karar Defteri: 02.01.2002 tarih ve 30/8 sayılı Kararı.

30 TVHB Karar Defteri: 07.12.1975 tarih ve 26/6 sayılı Kararı.

31 TVHB Karar Defteri: 21.06.1976 tarih 7/1 sayılı Kararı.

32 "Sağlık Personelinin Tam Gün Çalışmasına ve Sağlıkla İlgili Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Taslağı"na ilişkin bu mücadele bugün de sürdürülmektedir.

33 TVHB Karar Defteri: 21.02.1992 tarih ve 23/1 sayılı Kararı.

34 TVHB Karar Defteri: 25.06.1996 tarih ve 38/1 sayılı Kararı.

35 TVHB Karar Defteri: 10.07.1996 tarih ve 39 sayılı Kararı.

36 TVHB Karar Defteri: 27.11.2001 tarih ve 25/2 sayılı Kararı.

37 İlgili yasa, 30/5/1963 tarih ve 239 sayılı Kanun, 1.6.1983 gün ve 68 sayılı K. H. K., 6.9.1983 gün ve 86 sayılı K. H. K., 3/4/1984 tarih ve 2993 sayılı Kanun ile güncellenmiştir.

38 28.03.1997 tarih ve 22947 sayılı RG. (Bu yönetmelik, 2006 yılında "Türk Veteriner Hekimleri Birliği Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Uygulama Yönetmeliği" ile yürürlükten kaldırılmıştır.)

39 13.09.2006 tarih ve 26288 sayılı RG.

40 Veteriner Hekimliği Deontoloji Yönetmeliği, "Türk Veteriner Hekimleri Birliği Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Uygulama Yönetmeliği"nin yayımlanması ile yürürlükten kalkmış; fakat içeriği, Uygulama Yönetmeliğinin "Deontoloji" başlığını taşıyan Sekizinci Bölümüne aynen aktarılmıştır.

41 TVHB (2000) Veteriner Hekimliği Meslek Etiği Kuralları. Dayanışma. Kasım. s. 33-36.

42 TVHB Karar Defteri: 08.11.1986 tarih ve 77/2 sayılı Kararı.

43 TVHB Karar Defteri: 07.10.2002 tarih ve 65/3 sayılı Kararı.

44 TVHB Karar Defteri: 27.04.1994 tarih ve 37/3 sayılı Kararı.

Tablo 3. TVHB'nin Organize Ettiği Teknik Kongreler (Anonim, 1977a ve 1982; Öztekin, 1998).

Kongre	Tarih	Yer
1. Veteriner Hekimliği Teknik Kongresi	7-11 Şubat 1977	Ankara
2. Veteriner Hekimliği Teknik Kongresi	24 Aralık 1981	Ankara

Tablo 4. TVHB'nin Organize Ettiği Veteriner Hekimleri Kurultayları (Anonim, 1998 ve 2002).

Kongre	Tarih	Yer
1. Türk Veteriner Hekimliği Kurultayı	21-22 Mayıs 1998	Ankara
2. Türk Veteriner Hekimliği Kurultayı	11-12 Ekim 2002	Ankara

veteriner fakültelerinin eğitiminde eşgüdümün sağlanması^{45,46} yönünde faaliyet gösteren Birlik, 25-26 Mayıs 1992'de gerçekleştirdiği "I. Genişletilmiş Genel Kurul Toplantısı"nda da yeni veteriner fakültelerinin açılmaması ve mevcut öğrenci sayısının azaltılması konusunu ele alarak, meslek örgütleri ve fakültelerin, veteriner hekimlerin görüşleri doğrultusunda hazırladıkları eğitim-öğretim politikalarını gündeme taşımıştır (Anonim, 1992b).

rası meslek kuruluşları ile ortak çalışmalar da yürütmüştür. Dünya Veteriner Hekimleri Birliğine (WVA) 1961 yılında⁴⁷ ve Avrupa Veteriner Hekimleri Federasyonuna (FVE) da 2002 yılında üye olan⁴⁸ TVHB, Merkez Konseyi aracılığıyla uluslararası toplantılara katılarak ve mesleki gelişim ve yenilikleri yakından takip etmiştir (Anonim, 2004; Eroğlu, 2002).

Türk Veteriner Hekimleri Birliğinin Yayın Organları

Türk Veteriner Hekimleri Birliğinin ilk yayın organı olan Dayanışma Dergisi (Bkz. Resim 4), 1972 yılında yayımlanmaya başlamıştır. Yapılan araştırmalar sonucunda 1982-1992 yılları arasında yayımlanamadığı anlaşılan Derginin, önceleri aylık, daha sonra ise üç ayda bir sayı olmak üzere 2000 yılına kadar çıkarıldığı belirlenmiştir. Veteriner hekimleri, mesleki konularda bilinçlendirmek amacıyla 2001 yılından itibaren üç ayda bir çıkarılmaya başlanan Türk Veteriner Hekimleri Birliği Dergisi (Bkz. Resim 5) ise yayın hayatına halen devam etmektedir. Diğer bir yayın organı olan Türk Veteriner Hekimleri Birliği Bülteni (Bkz. Resim 6), Temmuz-Ağustos 2002'de çıkarılmaya başlanmış; ancak, daha sonra yayımlanamamıştır (TVHB Arşiv Belgeleri, 1954-2008).

Sonuç olarak, Türk Veteriner Hekimleri Birliği, kuruluşundan bugüne kadar ortaya koyduğu faaliyetleri ile veteriner hekim kimliğinin geliştirilmesine, veteriner hekimliği hizmetlerinin etkinleştirilmesine ve meslek sorunlarının çözüm-

Resim 4: Dayanışma Dergisinin İlk Yayımlandığı Yıllara Ait Bir Örnek (Ağustos 1975).

Türk Veteriner Hekimleri Birliği, ülke veteriner hekimliğinin uluslararası standartları yakalaması amacıyla, yurt içinde ve dışında mesleği temsil ederek, ulusal ve uluslara-

45 TVHB Karar Defteri: 17.01.1981 tarih ve 21/3 sayılı Kararı.

46 TVHB Karar Defteri: 22.02.1991 tarih ve 2/4 sayılı Kararı.

47 TVHB, 21 Ağustos 1961 tarih ve 1593 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Dünya Veteriner Hekimleri Birliği Türkiye temsilcisi olmuştur.

48 Birlik, 10 Aralık 2001 tarih ve 2001/3465 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ve Belfast (İrlanda)'ta düzenlenen 31 Mayıs 2002 tarihli Avrupa Veteriner Hekimleri Federasyonu Genel Kurulunda üyeliğe kabul edilmiştir.

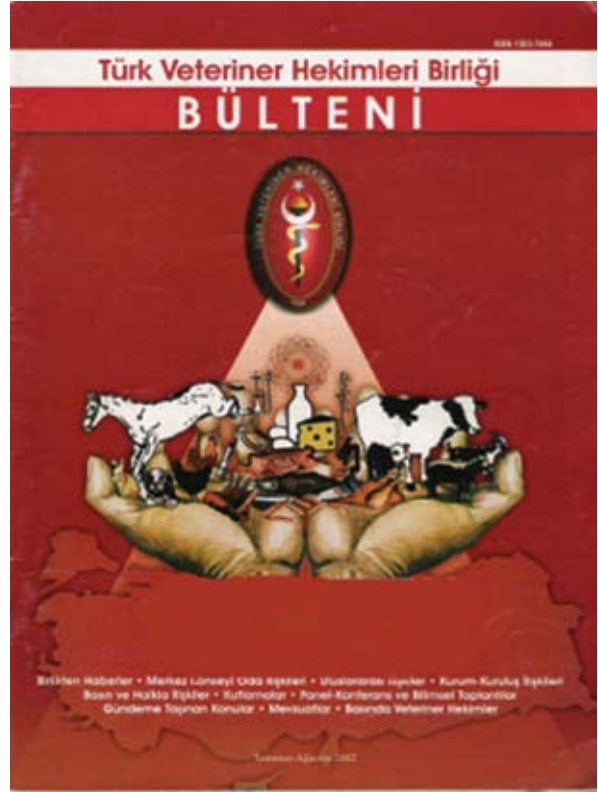
lenmesine yönelik politikalar üreterek ve hayvancılık sektörü özelinde ülke ekonomisinin kalkındırılması için gerekli önlemlerin alınmasına ilişkin dikkate değer çalışmalar ortaya koyarak kuruluş amacını gerçekleştirmiş ve Türk veteriner hekimliğinin gelişiminde en önemli kilometre taşlarından biri olmayı başararak veteriner hekimliği tarihinde özel bir yer edinmiştir.

Resim 5: Türk Veteriner Hekimleri Birliği Dergisinin İlk Sayısı.

Teşekkür

Bilgi ve deneyimlerini bizimle paylaşarak çalışmaya önemli katkılar sağlayan hocalarımız Yrd. Doç. Dr. R. Tamay Başağaç Gül ve Prof. Dr. Ferruh Dinçer'e; arşiv taramalarına yardımcı olma nezaketini gösteren TVHB Sekreteri Veteriner Hekim Gökhan Aslım'a ve Birlik tarihçesi konusundaki anılarıyla yolumuzu aydınlatan TVHB Merkez Konseyi eski başkanlarından Dr. Yücel Akıncı ve Prof. Dr. S. Orhan Alpan'a teşekkür ederiz.

Resim 6: Türk Veteriner Hekimleri Birliği Bülteni.

Kaynaklar

1. **Anonim** (1954). *Meslek Haberleri Veteriner Hekimleri Birliği Birinci Büyük Kongresine Ait Zabıt Hülâsası*. Türk Veteriner Hekimleri Derneği Dergisi. 24(92-93):1525-1533.
2. **Anonim** (1961). *Türk Veteriner Hekimleri Birliği Merkez Konseyi 1960-1961 Yılı Çalışma Raporu*. Güzel İstanbul Matbaası, Ankara.
3. **Anonim** (1968). *Türkiye Birinci Hayvancılık Kongresi*. Ogun Kardeşler Matbaası, Ankara.
4. **Anonim** (1970). *Türkiye İkinci Hayvancılık Kongresi*. Türkiye Ticaret Odaları Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği Matbaası, Ankara.
5. **Anonim** (1972). *Türkiye Üçüncü Hayvancılık Kongresi*. Ogun Kardeşler Tipo-Ofset Matbaası, Ankara.
6. **Anonim** (1974). *Türkiye Dördüncü Hayvancılık Kongresi*. Kalite Matbaası, Ankara.

7. **Anonim** (1975a). *Veteriner Hekim Odaları Kongreleri Yapıldı Hayvancılık, Beslenme ve Su Ürünleri Bakanlığı Kurulması, Ortak Görüş Olarak Benimsendi...* Dayanışma. 4(44):1,4.
8. **Anonim** (1975b). *Yüksek Danışma Kurulu toplandı.* Dayanışma. 4(42):1.
9. **Anonim** (1976a). *Merkez Konseyi tarafından hazırlanan Hayvancılık Bakanlığı kurulmasına ilişkin kanun teklifi Millet Meclisine verildi.* Dayanışma. 5(48):1.
10. **Anonim** (1976b). *Türkiye Beşinci Hayvancılık Kongresi.* Ogun Kardeşler Matbaacılık Sanayii, Ankara.
11. **Anonim** (1977a). *Birinci Teknik Kongrenin Öyküsü.* Veteriner Hekimler Derneği Dergisi. 47(1):5-28.
12. **Anonim** (1977b). *Türk Veteriner Hekimleri Birliği Merkez Konseyi Çalışma Raporu 25.5.1976 – 23.5.1977.* Ogun Kardeşler Matbaacılık Sanayii, Ankara.
13. **Anonim** (1978a). *Beklenen atamalar yapıldı.* Dayanışma. 7(73):1,5.
14. **Anonim** (1978b). *Türkiye 6. Hayvancılık Kongresi.* Ogun Kardeşler Matbaacılık Sanayii, Ankara.
15. **Anonim** (1979). *Birinci Ulusal Beslenme Kongresi Ankara'da toplandı Türk tabib ve veterinerleri beslenme sorununa el koydu iki kardeş meslek kuruluşu uyarıcı görüşlerini kamuoyuna sundular.* Dayanışma. 8(92-93):1,5.
16. **Anonim** (1981). *Yedinci Hayvancılık Kongresi Dosyası.* Ankara Üniversitesi Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalı Arşivi.
17. **Anonim** (1982). *23-25 Aralık 1981 100. Yıl Kutlama Haftasında Veteriner Hekimliği 2. Teknik Kongresi ve Meslek Eğitiminin 139. Yıldönümü kutlandı.* Dayanışma. 10(108):1-2.
18. **Anonim** (1992a). *İnönü: "Hayvancılık Bakanlığı için birlikte uğraşalım".* Dayanışma. (4):1,5.
19. **Anonim** (1992b). *I. ve II. Genişletilmiş Danışma Kurulu Toplantıları Yapıldı.* Dayanışma. (1):1.
20. **Anonim** (1993a). *Hayvancılık 2000 "2000'lere Doğru Türkiye Hayvancılığı" Kongresi Tebliğleri.* Ankara.
21. **Anonim** (1993b). *Ziraat Mühendisleri Yetki Tüzüğüne hukuk engeli.* Dayanışma. (2):2.
22. **Anonim** (1995). *Hayvancılıkta bir ileri bir geri.* Dayanışma (3):1,7.
23. **Anonim** (1998). *1. Türk Veteriner Hekimliği Kurultayı - Sonuç Raporu.* Ankara.
24. **Anonim** (2000). *8. Türkiye Hayvancılık Kongresi.* Ankara.
25. **Anonim** (2002). *2. Türk Veteriner Hekimliği Kurultayı Komisyon Raporları. Mesleki Örgütlenme Komisyonu Raporu.* Medisan Yayınevi, Ankara.
26. **Anonim** (2004). *II. Tarım Şurası Uluslararası Tarımsal İlişkiler ve Avrupa Birliğine Uyum Komisyonu Çalışma Belgesi.* Erişim: <http://tarimsurasi.tarim.gov.tr/PDFLER/XI.Komisyon.pdf>. (Erişim tarihi: 01.04.2008, 11.00)
27. **Anonim** (2006). *Türk Veteriner Hekimleri Birliği 42. Büyük Kongresi 25-26 Kasım 2006. İlke-Emek Matbaacılık ve Yayıncılık, Ankara.*
28. **Başagaç, R.T.** (2001). *Türkiye'de İki Dünya Savaşı Arasında Veteriner Hekimliği Hizmetleri ve Hayvancılık Politikaları Üzerinde Araştırmalar.* Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi S.B.E., Ankara.
29. **Bekman, M.** (1954a). *Veteriner Hekimler Birliği ve Odaları I.* Yeni İstanbul Gazetesi. s.: 2.
30. **Bekman, M.** (1954b). *Veteriner Hekimler Birliği ve Odaları II.* Yeni İstanbul Gazetesi. s.: 4.
31. **Bekman, M.** (1954c). *Veteriner Hekimliği ve Haysiyet Divanları III.* Yeni İstanbul Gazetesi. s.: 4.
32. **Eroğlu, A.** (2002). *Milli ve küresel ölçekli yeni bir adım FVE üyeliği.* Türk Veteriner Hekimleri Birliği Dergisi. 2(1-2):6-7.
33. **Öztekin, M.** (1998) *Topluca raflarda unutulmuş bir dosya "Veteriner Hekimliği 1. Teknik Kongresi".* Dayanışma. (1):12.
34. **TVHB Arşiv Belgeleri** (1954-2008).

Suyun Sırırını Taşıyan Adam: **CENGİZ AYTMATOV**

Yrd. Doç. Dr. Yakup Deliömeroğlu / Avrasya Yazarlar Birliği Genel Başkanı

Fransız şair Louis Aragon, kendisi için bu ifadeyi kullandığında henüz otuz yaşındadır. Aradan geçen elli yıldan sonra dünyada konuşulan 157 dile çevrilen kitaplarıyla insanlığa aşkı, sevgiyi anlatarak gitti.

Aytmatov, Dişi Kurdun Rüyalari, Gülsarı ve Toprak Ana romanlarında annenin sevgisini, Cemile, Sardal Kız eserlerinde yârin sevgisini, Cengiz Hana Küsen Bulut'ta, Gün Olur Asra Bedel'de hürriyet sevgisini; hasılı her eserinde sevgiyi aşkı en estetik, en çarpıcı, en akıcı haliyle anlattı.

Onun hakkında yazarların pek çoğu için "Yıldırım Sesli Manasçı" diyorlardı. Aytmatov'un bir çok eserinde hep kullandıkları çınlatmak isteyen bir ses yükselir. Özellikle Gülsarı'da Boz devenin yavrusunu ararkenki sesi, Toprak Ana'da demiryolunu kucaklayarak savaşı lanetleyen annenin sesi, Gün Olur Asra Bedel'de Dönenbay kuşunun sesi, Dişi Kurdun Rüyalari'nde Akbara'nın aydaki anne kurda şikayetini anlatan uluma sesi, Kassandira Damgası'nda "Doğmak istemem" diye gelen sinyal aracılığıyla yankılanan embiryoların sesleri, Eebdi Gelin'de aşkını arayan gelinin sesi günümüz tüketim toplumunun çıkar ve tatmin ilişkileri arasında bunalan insanlığa, bir kurtuluş ışığı gösterecek yıldırım sesleri gibidir.

Aytmatov, kainatın sevgi sırrı üzerine yaratılışına tekrar tekrar dikkat çekmek istercesine, sevgiyi anlatır.

Bu yıl, Aytmatov'un 80. yaşı kutlanıyordu. Doğduğu, yetiştiği, tabiatıyla kültürüyle eserlerine ilham veren ülkesi Kırgızistan, Aytmatov'un 80. yaşı şerefine 2008 yılını Cengiz Aytmatov yılı ilan etmişti.

12 Aralık 1928 Kırgızistan'ın Şeker köyünde doğan Aytmatov, 80 yaşını tamamlayacaktır.

Kırgızistan'daki Talas eyaletinin Şeker köyünde Tanrı Dağlarından inen Şeker ırmağı akar. Şeker ırmağı, yüksek dağların sırırını taşırmışçağına suları köpükler içinde iner Şeker köyüne. İşte tam bu noktadan sonra sakinleşir, köpükleri durulur, huzur içinde kurgun akmaya başlar. Bu manzaradan çok etkilenen Prof.Dr. Ramazan Korkmaz, "Şeker ırmağı taşıdığı sırı, birisine devretmiş de rahatlamış gibidir" der. Şeker suyunun dorukları göklere uzanan Tanrı Dağlarından alıp taşıdığı sırı devralan, Aytmatov'dur. Artık sırı taşımanın ağırlığıyla, sırırın verdiği sorumluluğun yüküyle yaşayacak ve yazacak olan, Cengiz'dir.

Baba Töreku Aytmatov, annesi Nagima Aytmatova'nın oğullarına isim verirken Cengiz Handan esinlenmişlerdir. Aytmatov Cengiz, Şeker ırmağından devraldığı Tanrı Dağının sırırıyla, adını aldığı Cengiz Handan daha büyük bir imparatorluk kuracaktır. Onun imparatorluğu, dünyanın pek çok milletinin dillerinde ve sevgiyi, aşkı anlamaya çalışan gönüllerde olacaktır.

Babası Töreku Aytmatov, Kırgızların önde gelen aydınlarından ve o dönemde yaşamış pek çok aydının kaderini paylaşarak Stalin katliamlarının kurbanlarından birisi olur. KGB ajanlarının babasını alıp götürdüklerinde Cengiz, henüz 9 yaşındadır. Uzun yıllar, ne sağlığından ne de mezarından bir haber alınamaz Töreku'un. Ancak 56 yıl sonra, Bişkek'in güneyinde bulunan toplu mezarlarda izine rastlanabilir. Stalin döneminde katledilenlerin topluca gömüldüğü Atabeyit açıldığında yapılan DNA testleri doğrular ki, Cen-

giz Aytmatoğlu'nun babası da bu toplu mezarda yatmaktadır. Kendisi Atabeyti yazmasa da, onu anlatma görevi ablasına düşer.

Babasının işinden dolayı devamlı bir bölgeden, başka bölgeye taşınan Aytmatoğlu ailesinde, Cengiz'in çocukluk yılları değişik yollarda ve 2. Dünya Harbinin olağanüstü şartlarında geçmiştir.

2. Dünya Harbi'nin acımasızca devam ettiği yıllarda, okullar tamamen boşalmış olduğundan ve Belediye sekreterliği görevi gereği sık sık ilçeye gidip gelmek zorunda olduğundan, düzenli bir eğitim göremeyen Cengiz Aytmatoğlu'nun çocukluk yılları Maymak istasyonuna gelen ve halen "kara kağıt" dediği, cephede ölen askerlerin ölüm haberleriyle, yaralı askerlerin mektuplarını getirip okumakla geçer. O yıllarda hemen hemen hiçbir çocuk, çocukluğunu yaşamadığı gibi, cephe gerisinde kalan kadınlar, çocuklar ve yaşlılar kol-kozlarda çalışmaktadırlar. Daha sonra meşhur bir yazar olduğunda Cengiz Aytmatoğlu o yılları "Askerin Oğlu", "Turnalar", "Yüz yüze", "Cemile", "Gülsarı", "Gün olur Asra Bedel" adlı eserlerinde dile getirecektir.

Hayata Veteriner Hekim olarak hazırlanmaya başlayan Aytmatoğlu daha sonra Zootehni eğitimi alır. Onun eserlerini değerlendiren pek çok eleştirmen Aytmatoğlu'nun aldığı Vete-

rinerlik eğitiminin, edebiyat hayatında büyük etkilerinden, onun eserlerini nasıl zenginleştirdiğinden bahsedecelidir.

İlk hikayeleri Kazakistan'da yayınlanan Aytmatoğlu, kısa süre sonra, dünyaca ünlü yüzlerce yazar ve şair yetiştiren Gorki Edebiyat Enstitüsü'ne davet edilecektir. Artık Şeker Irmağının sırrını, baba hasretiyle kavrulan yüreğin ısırtılarını, ikinci dünya savaşının zalimlerinin insanlığa yaşattıkları acıları, bir daha yaşanmamaları için insanlığa anlatmanın kapıları açılmıştır. Geleceğin en güzel edebi eserlerinin başlangıcı olacak olan "Cemile" romanını yazacaktır. Ünlü Fransız yazar Louis Aragon'un "Dünyanın En güzel aşk hikayesi" olarak selamladığı bu eseri diğerleri takip edecektir.

Kırgız kültürü ve Orta Asya tabiatı içerirse sevgiyi ve aşkı yerleştiren, bazen Kırgız mitolojisini yeniden üreterek dünyaya tanıtan, insanın mankurtlaşmasına ve mankurtlaştırılmasına isyan eden ve bazen uzayda bir gemiden dünyaya doğru "Durun kalabalıklar, bu cadde çıkmaz sokak" diye bağırarak yıldırım sesli bir manasçıydı, o.

Öyle zannediyorum ki, insanlık yaşadıkça bu ses, bir başka alemden dünyamıza doğru seslenmeye devam edecek...

Mekanı cennet olsun!

Veteriner Hekim Vahap Özdemir'i Kaybettik

1996-2006 yılları arasında Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğünde çalışan Veteriner Hekim Vahap ÖZDEMİR 07.06.2008 tarihinde geçirdiği kalp krizi sonucu vefat etmiştir. Kendisine Allahtan rahmet, kederli ailesine ve dostlarına başsağlığı diliyoruz.

1965 yılında Malatya'da doğan Vahap ÖZDEMİR 1988 yılında İstanbul Üniversitesi Veteriner Fakültesinden mezun oldu.

1996-2006 yıllarında Koruma Kontrol Genel Müdürlüğünde, 2006-2008 yıllarında ise Tarımsal Üretim Geliştirme Genel Müdürlüğünde veteriner hekim olarak çalışan Özdemir evli ve bir çocuk babası idi.

BULAŞICI VE SALGIN HASTALIKLARDAN KORUNMAYA HAZIR MIYIZ?

DuPont™

DUPONT QUALICON "BAX SİSTEM-PCR" VE "RIBOPRINTER"

BAX Tespit Sistemi..
Gıda ve Çevre Numunelerindeki Mikroorganizmaların
Tanısı İçin Kullanılan Otomatik Bir Yöntem....
ve
Mikrobiyal Tanımlama Sistemi...

DUPONT ANTEC DEZENFEKTAN ÜRÜNLERİ

VirKon®

MERKEZ OPAKJEL EL ANTİSEPTİK ÜRÜNLERİ

YAKMA ÜNİTELERİ - İNSİNERATÖRLER

Salgın Hastalıklarla Mücadelede
İttaf Edilecek Hayvanların İmhası İçin...

KİŞİSEL KORUYUCU EKİPMAN SETİ

Kırım-Kongo Kanamalı Ateş Kiti

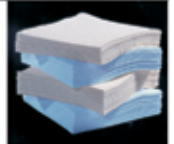
Kırım-Kongo Kanamalı Ateş, Kuş Gribi gibi
Salgın Hastalıklarla Mücadelede Gerekli Ekipmanlar

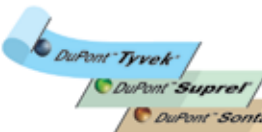
DUPONT SONTARA

DuPont™
Sontara
Medical Fabric

Kumaş Değil.. Kağıt Değil...
Bambaşka Bir Temizlik Aracı...

ETEKSPRO - KİŞİSEL KORUYUCULAR

ETEKSPRO

PROSOFT™
PROVEK™

Koruma, Dayanıklılık ve Konforun Mükemmel Uyumunu
birleştiren DuPont Tyvek kumaşın, Avrupa, Asya, OrtaDoğu ve Afrika tek yetkili satıcısı
olarak Türkiye'de üretimi yapılmaktadır.